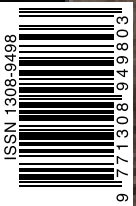

serbest

MIMAR

NİSAN | 2018 | 29
10 TL

Mimarlıkta Yeniden Yapılamak ya da "Aynı İrmağa İkinci Kez Yüzülebilmek mi?" | Ahiler Kalkınma Ajansı Hizmet Binası | Pışabagı Örenyeri Çevre Düzenleme Projesi | Müze - Salon | Odu Üniversitesi Emin Çetinceviz Merkez Kütüphanesi | Elazığ Belediyesi Kent Meydanı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması

Daha yeşil, daha çevreci bir dünya için...

btm

OPTIGREEN

BİTKİLENDİRİLMİŞ YEŞİL ÇATILAR

www.btm.co

info@btm.co

444 4 266

HAYAT **MUTFAKTA** BAŞLAR

NİSAN 2018 29

04 masaüstü

08 yaka resmi

Eren Abimin Ardından
Prof. Dr. Jale N. Erzen

09 iyi şeyler

Balkrishna Doshi
Behiye Işık (Boran) Aksulu

2018/XVI. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri

10 görüş

Ulusal Mimarlık Sergisi İçin Bazı Gözlemler
Kadri Atabaş

11 SMD'lerden

14 DOSYA

Mimarlıkta Yeniden Yapmak ya da "Aynı İrmakta İkinci Kez Yüzülebilir mi?"
Doç. Dr. Figen Kıvılcım ÇorakbaşıArkeolojik Alanda 'Görünürlük' Üzerine
Doç. Dr. Deniz Özkutİstanbul'un Yeniden Yapımlarla "İhya (!)" Edilen Kültür Varlıkları
Y. Mimar Bilal BilgiliKentsel ve Toplumsal Travma Olarak Emek Sineması'nın Yıkımı ve Yeniden İnşası
Dr. Nilay ÖzlüBeşikdüzü Köy Enstitüsü'nde Bir Yeniden Yapım / Bir Yıkım (1)
Araş. Gör. Beyza Atalay

36 PROJE

Kapadokya Müzesi Bölge Müzesi Olarak Kaya

40 YENİ

Ahiler Kalkınma Ajansı Hizmet Binası
Paşabağı Örenyeri Çevre Düzenleme Projesi
Müze - Salon
Ordu Üniversitesi Emin Çetinceviz Merkez Kütüphanesi

56 YARIŞMA

Elazığ Belediyesi Kent Meydanı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması

70 DIŞARIDAN BAKIŞ

Tolmer's Square Estate
Ömer Kanıpak

72 ORADAYDIK

Masallar Şehri Prag
Prof. Dr. Cüneyt Kurtay, Araş. Gör. Esmâ Eroğlu

78 özetler

(İngilizce, Rusça ve Arapça) . Summary . Содержание . خلاصة

İSTANBUL SMD

Miralay Şefik Bey Sokak 13/2 Gümüşsuyu
34015 İstanbul
+90 212 2924380 (tel)
+90 212 2924382 (faks)
www.ismd.org.tr

TÜRK SMD

TSMD Mimarlık Merkezi
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km.
Mustafa Kemal Mah. 2123. Sk. No: 164
Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08
www.tsmd.org.tr

İZMİR SMD

Cumhuriyet Bulvarı 2. Kordon 209/4 Alsancak
35220 İzmir
+90 232 4631630 (tel)
+90 232 4631057 (faks)
www.izmir-sm.org.trYazılarda ifade edilen görüşler yazarlarına aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Reklamlar, reklamı veren firmanın sorumluluğundadır ve serbestMİMAR reklamlarda verilen bilgilerden sorumlu tutulamaz.

29. Sayı Kapak Konusu
Aslı Özbay
Müze-Salon, Uçhisar-NevşehirserbestMİMAR
Üç Ayda Bir YayınlanırSahibi
Aytekin İtez
TSMD BaşkanıSorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mehmet SoyluEditör
Derya Yazman Noyan
editor@tsmd.org.trYayın Komisyonu
Ali Sinan, Aslı Özbay,
Aytaç Özen, Ceren Topaloğlu, Cüneyt Kurtay,
Deniz Güner, Derya Yazman Noyan,
Dürriin Süer, Emrullah Yıldız,
Figen Kıvılcım, Hasan Özbay,
Hüseyin Kahvecioğlu, İlhan Selim Kural,
Kadri Atabaş, Kerem Piker, Mehmet Soylu,
Osman Tural, Ömer Mustafa Özen, Şerife MeriçYayın Sekreterliği
Serap SürGrafik Uygulama
Fikriye Karasu
ANBA Anadolu Basın Ajansıİletişim
TSMD Mimarlık Merkezi
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km.
Mustafa Kemal Mah. 2123. Sk. No: 164
Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08
www.tsmd.org.tr
info@tsmd.org.tr

Abone, Reklam ve Dağıtım

ANBA Anadolu Basın Ajansı
Tunus Caddesi 50A/11 Kavaklıdere 06550 Ankara
+90 312 4675381 (tel)
+90 312 4675383 (faks)Reklam Koordinatörü
Selver Toprak
selver@anbarapor.comBaskı
Salamat Basım Yayıncılık
+90 312 341 10 24SMD Üyelerine Ücretsiz Gönderilir
Fiyatı 10 TL Abonelik 35 TL Öğrencilere 30 TL

Mimarlık ve tasarım üzerine süregelen tartışmalar, tarih boyu evrilerek ve belki de kendi iç dinamiklerinde boyut değiştirerek devam ediyor. Her gün yeni bir mimari proje / tasarım üzerinde sayısız görüş, eleştiri vb. bakış açıları ile karşılaşyoruz. Aslında mimarlık da bu süreç içinde yer edinebiliyor, bu yorumlar ile özgünleşebiliyor ya da sıradanlaşabiliyor. Tarihi geçmişimizi anlayıp, yüzleştığımız ve kabullendiğimiz takdirde, her konuda olduğu gibi mimarlık eseri yaratma konusunda da kendimiz ile daha barışık olabileceğimiz kanısındayım.

Nisan ayında, Mimar Sinan'ın 430. ölüm yıl dönümünde kendisini saygıyla anarken, o dönemin mimarlık anlayışına şöyle bir baktığımızda, Sinan'ın eserleri çağdaş ve akılcı düşüncenin birer ürünleri olarak karşımıza çıkıyor. Şimdinin malzeme, teknoloji, işgücü vb. olanaklarının o dönemde ne denli yetersiz, hatta yok denecek kadar az olması eserlerin özgünlüğünden, işlevselliğinden ya da sıra dışılığından bir şey götürmemiş. Belki de bu şekilde olması, mimarın kendine dönerek tasarım anlayışını daha fazla sorgulamasına, olanaklar çerçevesinde sanat, estetik, doğal malzeme kullanımı, vb. girdileri de özümseyerek bir şeyler yaratma ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olmuş.

Şimdilerdeki mimarlık anlayışı değişiminin bu denli hızlı olmasını, aslında geçmişimizi tam olarak sorgulayamadığımız ve benimseyemediğimiz için ortamda yer edinme çabalarının eseri olarak görüyorum. Tasarım anlayışlarımız ne kadar farklı ve/veya özgün olursa olsun, zemini oturtulmadığı sürece sürdürülebilir ve gelecek nesillere aktarılması zor bir gayret olacaktır. O nedenle tarihimizi, süreçleri, mimarlığın dönemler bazındaki değişimini, gelişimini anlayabilmemiz ve anlatabilmemiz, kısacası geçmişimiz ile el ele olmamız bizi daha özgür kılacaktır.

Derya Yazman Noyan

01

02

03

04

01 Esatpaşa Spor Merkezi

Alper Aksoy Mimarlık

Projenin Adı ve Yeri : Esatpaşa Spor Merkezi / İstanbul

Proje Müellifi : Alper Aksoy Mimarlık

Tasarım Ekibi : Y.Mimar Alper Aksoy,

Y.Mimar Serkan Karaaslan,

Mimar Akif Kemerlioğlu

Statik : Teknik Yapı

Mekanik : Yüksel Proje

Elektrik : Yüksel Proje

İşveren : Yüksel Proje - İBB

Projenin Alınış Yöntemi : Davetli Yarışma

Proje Yılı : 2017

İnşaat Alanı : 43.000 m²

Esatpaşa Spor Merkezi Projesi, İstanbul Ataşehir ilçesi Esatpaşa mahallesinde 43.000 m² inşaat alanı ile tasarlanmıştır. Yapı kapsamında 1000 seyirci kapasiteli FINA kurallarına uygun tam olimpiik yüzme havuzu, yapının çatı katında 500 seyirci kapasiteli FIFA kurallarına uygun sentetik futbol sahası, 2 adet fitness salonu, toplantı salonları ve idari birimlerle beraber, kafeterya ve 255 araçlık kapalı otopark bulunmaktadır. LEED sertifikası adayı olarak tasarlanan projede, pasif iklimlendirme sistemleriyle beraber, gri su döngüsüne uygun çözümler etkin bir şekilde kullanılmıştır. Elektrik ve mekanik otomasyonların yanı sıra aydınlatma ve iklimlendirmede gün ışığından optimum yararlanmaya yönelik mimari çözümler geliştirilmiştir. Geniş açıklığın geçildiği tam olimpiik yüzme havuzu çatısının üzerine kurulan futbol sahasıyla, değişen hareketli yükler de göz önüne alındığında ileri mimari ve mühendislik çözümleri sunan bir tasarım ortaya çıkmıştır.

02 Bağcılar Kültür Merkezi

Alper Aksoy Mimarlık

Projenin Adı ve Yeri : Bağcılar Kültür Merkezi / İstanbul

Proje Müellifi : Alper Aksoy Mimarlık

Tasarım Ekibi : Y. Mimar Alper Aksoy,

Y. Mimar Serkan Karaaslan,

Mimar Ahmet Erdem Karaçaglar,

Mimar Çağlar Yazgan,

Mimar Mustafa Yamanoglu

Statik : Teknik Yapı

Mekanik : Yüksel Proje

Elektrik : Yüksel Proje

İşveren : Yüksel Proje - İBB

Projenin Alınış Yöntemi : Davetli Yarışma

Proje Yılı : 2017

İnşaat Alanı : 15.000 m²

Proje, İstanbul Bağcılar ilçesi Güneşli mahallesinde, Emre – Yıldız ve Menderes sokaklarının kesiştiği konut dokusu arasında yer almaktadır. Toplu ulaşım arterlerine yakın konumuyla çevre bölgelerden kolay erişim sağlanabilmesi parselin avantajlı yanı olarak öne çıkarken, talep edilen çok işlevli ihtiyaç programı için görece küçük olan parselin çevre doku arasın-

da saklı-sıkışık konumda olması tasarım sürecinde çözülmesi gereken bir sorunsal olarak öne çıkmaktadır. Yüklü ihtiyaç programı göz önüne alındığında görece küçük olan parselin dezavantajlı durumu; işlev geçişkenliğine izin veren kompakt tasarım yaklaşımıyla avantaja çevrilmeye çalışılmış, bina kabuğuna yüklenen ek işlevler ve esnek – akılcı iç mekân kurgusu bu geçişkenliğin temelini oluşturmuştur.

Bununla beraber çevre doku arasında saklı-sıkışık konumda olan parselde, yapı plastiği işlev-form uyumu içerisinde şekillenerek, çevresokak kurgusu boyunca farklı bakış noktalarından perspektif derinliği yaratacak şekilde kurgulanmış, kullanılan malzeme biçim dilinin mevcut dokuyla olan kontrast tavrı, yapının kimliğini oluşturmuştur. Yapının zemin katında farklı kullanım alanlarına yönelik hizmet verebilen esnek bir plana sahip sergi alanı ile beraber; ofis ve servis hacimleri, 1. Katta 400 kişilik gösteri salonu, 200 kişilik çok amaçlı salon ve atölyeler, 2. Katta kütüphane, derslik, atölyeler ve idari ofisler, 3. Katta isokuma salonları özel çalışma alanları ve dijital kütüphane, açık amfi ve teras alanı yer almaktadır. Bodrum katta fitness salonu ile beraber 2. ve 3. Bodrum katlarda otopark yer almaktadır. Yapıdaki fuaye hacmi 1. bodrum katından çatı yüzeyine kadar yapıda bulunan farklı işlevleri katlar boyunca bir birine bağlayan bir ara yüzölçüştürmekte, gösteri salonunun çatı yüzeyi açık hava gösterilerine imkan tanıyan bir açık amfiye dönüşerek yapıda 2. bir salon tarif emektedir.

03 İstanbul Üniversitesi

Avcılar Kampüsü Camii

Alper Aksoy Mimarlık

Projenin Adı ve Yeri : İstanbul Üniversitesi

Avcılar Kampüsü Camii - İstanbul

Proje Müellifi : Alper Aksoy Mimarlık

Tasarım Ekibi : Y. Mimar Alper Aksoy,

Y. Mimar Serkan Karaaslan

İşveren : Prokon - İBB

Projenin Alınış Yöntemi : Davetli Yarışma

Proje Yılı : 2017

İnşaat Alanı : 30.000 m²

Proje Açıklaması: İstanbul Üniversitesi Avcılar Kampüsü yerleşkesinde 18.000 m² arsa alanı içerisinde 5.000 kişilik bir cami tasarımıdır. Projede kütüphane ve eğitim alanlarıyla beraber sosyal tesisler ve kapalı otopark da yer almaktadır. Tasarımda ana ibadet mekânını oluşturan yapı kabuğu katmanlara ayrılarak ışığın mekana süzülmesi hedef enmiş, yerin altına konumlandırılan ibadet mekanını peyzajda saran yırtıklarla mihraba ve ibadet mekanına ulaşan dingin bir aydınlatma sağlanmak istemiştir. Kabuğun formu ve oluşturulan katmanların açısı akustik etkiyi arttıracak şekilde kurgulanmaya çalışılmıştır. Bununla beraber istenilen kapasiteye bağlı olarak şekillenen yapı gabarisi; olabildiğince narin çözülerek, kentin silüetinde sakin bir

ifade oluşturulması amaçlanmış, minare kurgusunda ise proje alanındaki kavak ağaçlarının silüetine öykünülmüştür.

04 Mopaş Mobilya Fabrika Yönetim Binası

Hatırlı Mimarlık

Proje Adı ve Yeri: Mopaş Mobilya Fabrika

Yönetim Binası, Akyurt, Ankara

Tasarım Ekibi: Yeşim Hatırlı (Mimar),

Nami Hatırlı (Mimar),

Gökhan Başpınar (Mimar),

Ali Tekin (İç Mimar),

Mimarlık Ofisi : Hatırlı Mimarlık Ltd. Şti.

İşveren: Mopaş Mobilya Üretim ve Pazarlama A.Ş.

Proje Tarih: 2017

Yapım Tarihi: 2017-2018

Arsa Alanı: 18.190 m²

Toplam İnşaat Alanı: 1.600 m²

Statik : Ayfa Grup Müh. Müş. İnş. Enerji San. ve Tic. Ltd. Şti.

Mekanik : OTM Mühendislik Ltd. Şti.

Elektrik: Özay Mühendislik Ltd. Şti.

İç Mekan Tasarımı: Hatırlı Mimarlık Ltd. Şti.

Peyzaj Projesi: Hatırlı Mimarlık Ltd. Şti.

Proje Tipi: Ofis

Ankara-Akyurt Organize Sanayi bölgesinde bulunan arsadaki fabrika ve yan birimlerinden kalan alanın fiziki özellikleri yapının şemasının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Fabrikaya paralel ve arsanın kısa yönü boyunca yerleşmesi gereken yapı iki dikdörtgen (15 m x 35 m) prizmanın birbirine düşeyde ve yatayda entegre edilmesi (merging prisms) kurgusu ile tasarlanmıştır (şema a-c). Bu prizmalar iki ana fonksiyon içermektedir. Alt prizma teşhir ve karşılama/giriş fonksiyonları içerirken üstteki prizma ofisleri ve yönetim birimlerini barındırır. Bu iki formun birbirine geçerek kaydırılması ile oluşturulan asimmetrik tasarım, oluşturduğu pozitif boşlukları ile terasları, düşey sirkülasyon ve servis birimlerinin alanlarını tanımlamaktadır. Prizmatik formlar sade ve güçlü dilleri ile fonksiyon vurgularını öne çıkarırken cephe dilleri ile de farklılaştırılmaktadır. Alttaki formun şef af dili teşhir alanlarını belirginleştirir. Bu formun içine geçen diğer prizma ise teşhir mekanı üzerinde yarı açık lineer bir plan şeması ile asma kat niteliğinde yerini alır. Bu kat teşhir alanları ile bütünsel çalışan tasarım ve pazarlama birimlerini içermektedir.

Üst düzey yönetim ofislerinin yer aldığı en üst kat ise bu fonksiyonunu belirginleştiren diğerinden farklı cephe dili (malzeme ve açıklıklar) ile ayrıştırılmıştır. Prizmatik formlar düşeyde iç içe geçerken üst formun 5mt. öne kaydırılması, yapı girişini tanımlarken iki prizmanın ayrılarak daha güçlü vurgulanmasını sağlamaktadır.

05

06

07

08

**05 Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Rektörlük Ek Binası**

Motto Mimarlık

Projenin Adı ve Yeri: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Rektörlük Ek Binası, Osmaniye
Proje Müellifi: Motto Mimarlık
Tasarım Ekibi: Onur Özkoç, Heves Beşeli, Derya Fidan, Mehmet Karadağ, Havvanur Başağaç
Statik: Özün Proje
Mekanik: Beşeli Mühendislik
Elektrik: MPY Mühendislik
İşveren: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Projenin Alınış Yöntemi: İhale
Proje Yılı: 2017
İnşaat Alanı: 8,000 m²

Yeni rektörlük binası, mevcut hizmet binasının yanında, kampüsün iki ana girişinin merkezinde, hem taşıt hem de yaya trafiğiyle kolay erişilen bir noktada bulunmaktadır. Zemin ve bodrum katlarında performans ve sergileme gibi kamusal işlevler barındıran yapı, yaya dolaşımını ön plana çıkartan bir kurguda, mevcut hizmet binasıyla birleşmektedir. Üst katlarda idari birimler ve rektörlük makamı konumlandırılarak bu işlevlerin trafiği zemindeki kamusal kullanımlardan ayrıştırılmıştır. Projenin en önemli noktalarından bir diğeri yapı tasarımında iklimsel etmenlerin ön planda tutulmuş olmasıdır. Yapının bölgeye has potansiyelleri değerlendirilerek kampüste verimliliğin artırılmasına öncülük etmesi hedeflenmiştir. Yapının karbon ayak izi ve su tüketimi azaltılmıştır. Bölgenin güneşlenme potansiyeli yaklaşık 800 m²'lik bir fotovoltaiik çatı ile değerlendirilerek yılda yaklaşık 115,000 kw/s enerji üretilmesi sağlanmıştır. Yapıda hakim rüzgar yönünde sürekli boşluklar açılarak pasif havalandırma mümkün kılınmış, giriş atriumu ve kat bahçeleriyle doğal havalandırma imkanları artırılmıştır. Bölgede alınan ani ve yoğun yağışlar yeraltı depolarında toplanıp çevre sulama amacıyla tekrar kullanılır hale getirilmiştir. Peyzaj tasarımında ise ağırlıklı olarak susuz peyzaj tercih edildiğinden toplanan yağmur suyu sulama ihtiyacını ciddi ölçüde karşılamaktadır.

**06 Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Rektörlük Konutu**

Motto Mimarlık

Projenin Adı ve Yeri: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Rektörlük Konutu, Osmaniye
Proje Müellifi: Motto Mimarlık
Tasarım Ekibi: Onur Özkoç, Heves Beşeli, Derya Fidan, Mehmet Karadağ
Statik: Özün Proje
Mekanik: Ata Mühendislik
Elektrik: MPY Mühendislik
İşveren: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Projenin Alınış Yöntemi: İhale
Proje Yılı: 2017
İnşaat Alanı: 810 m²

Yapı hem bir konut olarak hem de kurumsal temsil aracı olarak hizmet vereceğinden, proje kurgusu bu iki kullanım arasında kurulacak potansiyel ilişkiler üzerine kurulmuştur. Yapıya yaklaşımda ilk algılanan kütle, rektörlük kabul salonu işlevini yüklenir. Toplantı ve etkinlikler için ayrılmış bu kütle genel kurguda caddeye yakın noktada konumlanarak arkasında kalan konut biriminin mahremiyetine de katkıda bulunur. Kabul salonu ve konut birimi, rektör çalışma odasını içeren bir köprü aracılığıyla birbirine bağlanır.

Yapı hem konut bölümü, hem de kabul bölümü için müstakil açık alanlar sağlayarak eş zamanlı kullanıma imkan tanır. Her iki kütle de mütevazı boyutlarda kalarak yapının çevresinde geniş bir yeşil alan oluşturulmasını sağlar.

07 Kalecik Kültür Merkezi

Motto Mimarlık

Projenin Adı ve Yeri: Kalecik Kültür Merkezi / Kalecik, Ankara, Türkiye
Proje Müellifi: Motto Mimarlık
Tasarım Ekibi: Onur Özkoç, İrem Senem Büyükoçak, Öykü Varlı, Elif Köse
Statik: Özün Proje
Mekanik: Beşeli Mühendislik
Elektrik: MPY Mühendislik
İşveren: Kalecik Belediyesi
Projenin Alınış Yöntemi: İhale
Proje Yılı: 2017
İnşaat Alanı: 6,545m²

Proje, Kalecik şehir merkezinin güney çeperinde oluşturulan yeni rekreasyon alanında yer almakta ve alandaki sosyal kullanımları tamamlamaktadır. Özellikle şehir dışından yoğun ziyaretçi talebi çeken bölgede önerilen bu merkez, biri çok amaçlı salon, diğeri de konferans salonu olan 2 büyük toplanma hacminin yanı sıra gençlik merkezi ve sergi salonları gibi kent hayatına günlük bazda katkıda bulunacak programlar içermektedir.

Projenin kuzeydoğu yönünde başlayan rekreasyon alanından gelen yaya trafiği, yapı boyunca işlevleri kurgulayan sürekli bir dolaşım döngüsü ile sürdürülür. Yapı kullanıcıları, yapının önünde oluşturulan çağdaş bir revak yorumu ile yapı içerisine alınırlar ve içerideki "iç sokak" kurgusuna dahil olurlar.

Giriş kotunda büyük hacimli işlevlere ulaştıran iç sokak bir amfiteatro aracılığıyla alt kata iner ve kullanıcıları gençlik merkezi işlevlerine ulaştırır. Yapının rekreasyon alanına açılan cephesinde sonlanan iç sokak, yapının dış çeperinden yeniden giriş kotuna bağlanarak yapının temel işlevsel kurgusunu tamamlar.

Yapı tasarımında başta bölgede üretilen doğal taş olmak üzere yerel malzemelerin kullanımına ağırlık verilmiştir. Enerji korunumu ve geridönüşüm alanlarında yapının sürdürülebilirliğine özellikle dikkat edilmiştir.

08 Konum Beytepe

Ven Mimarlık

Projenin Adı ve Yeri: Konum Beytepe, Ankara
Proje Müellifi: Ven Mimarlık
Mimar: Gül Güven
Tasarım Grubu: Fatih Erduman, Ceren Demircan, İrem Kılıç, Recep Aygün, Gamze Güven, Figen Zorlu, Melis Yalçın
İşveren: B.Ergünler Yol Yapı İnşaat
Statik Proje: Özün Proje
Mekanik Proje: Ünlü Mühendislik
Elektrik Projesi: Melis Proje
Peyzaj Projesi: Promim Proje
Zemin Etüdü Projesi: Toker Sondaj ve İnşaat
Mühendislik Müşavirlik A.Ş
Rüzgar Testi: Alkazar Mühendislik ve Danışmanlık Ltd. Şti.
İç Mimari: Ven Mimarlık
Proje Tarihi: 2016
İnşaat Alanı: 38,000 m²
Yapım Türü: Betonarme
Proje Tipi: Konut

Ankara'nın hızla gelişen ve yeni yaşam merkezi haline gelen Çayyolu ve İncek bölgelerini birbirine bağlayan ana bulvar üzerinde, ayrıcalıklı bir noktada konumlanan proje geniş peyzaj alanları ve sosyal merkeziyle sadece bir konut projesi olmaktan çıkıp aynı zamanda hayat dolu, zengin ve çekici bir yaşam çevresi sunuyor. Konum Beytepe projesinin kütle tasarımı ve yerleşim planı kendi özel konumu, çevre ve yönelim koşulları derinlemesine irdelenerek kurgulandı. Dairelerde manzaraya erişim ve güneşlenme olanakları maksimum derecede sağlandı. Kompakt bir şekilde yükselen yapı kütlesi, arsanın büyük bir bölümünün peyzaj ve açık donatı elemanlarına ayrılmasını sağladı. Konum Beytepe'nin giriş katında sizi çok özel bir fuaye karşılıyor. Peyzaj alanıyla bütünleşik olarak uzanan lineer mekan yüksek hacmi ile görkemli bir mekansal deneyim sunuyor. Fuaye bir yandan sizleri kapalı yüzme havuzu, fitness merkezi, sinema salonu, çocuk oyun odası gibi sosyal alanlarla buluştururken, diğer yandan açık spor alanları ve peyzaj alanlarına yönelendiriyor. Konum Beytepe'deki kapalı sosyal alanların hepsi gün ışığı alan ve peyzaja açılan mekanlar olarak tasarlandı. Modern ve seçkin bir iç mimari tasarımıyla planlanan sosyal alanlar panoramik camlarla görsel ve fiziksel olarak peyzaj alanlarına bağlandı. Fuaye alanından ulaşılan 3 ayrı asansör kulesi, farklı tiplerdeki daireler için özelleşmiş ulaşım imkanı sağlıyor. Fuayenin başında ve sonunda bulunan asansör kulelerinden ayrı ayrı 5+2 ve 4+2 dairelere ulaşıyor. Bu dairelere ulaşım her daire için kendine özel bir asansör holü olacak şekilde kurgulandı. Ortadaki asansör kulesi ise 3+1 ve 2+1 dairelere hizmet veriyor.

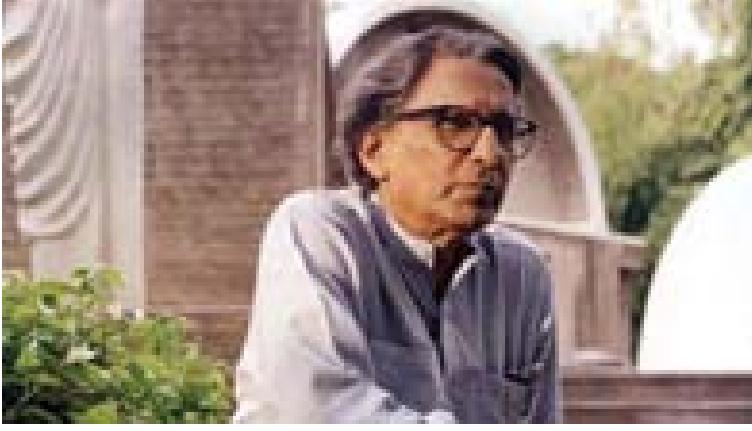
EREN ABİMİN ARDINDAN...

Behiye Işık (Boran) Aksulu

Gidenlerin ardından yazmak bana en zor gelen duygusal durumdur. Elim bir türlü kaleme gitmez. Yine aynı ruh hali ile gidişin çok taze iken yazmak çok zor.

Eren abimi Nişantaşı Baytar Ahmet sokaktaki aile apartmanımızda yaşadığım zamanlardan hayal meyal hatırlarım ben daha küçük bir çocukken o üniversite sıralarında mimarlık eğitimi alıyordu. Üniversiteye başlamadan, maket arabalar yapar motor takar bir ileri bir geri yürütürdü. Bizimkiler maketleri izleyip bu çocuğun mimar olacağı ezelden belliydi derlerdi. Ailemin İstanbul'dan Ankara'ya 1953 de yerleşmesi ile Eren abinin gençlik yıllarını kaçırmış oldum. Mimar olmama etkisi oldu mu bilemiyorum muhtemelen oldu. Mimarlık eğitimim sürecinde ise danışmak bilgi almak için ona ihtiyaç duyduğum zamanlarda ise yurt dışında idi. Veee 80 li yıllarda şimdiki Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde ben asistan iken, öğretim görevlisi olarak onunla birlikte aynı bölümde çalışma keyfini yaşadım. Öğrencilerle olan sakin, eğitici ve sabırlı yaklaşımı beni çok etkilemiş ve örnek olmuştur. Yaptığı serbest el çizimleri hayranlıkla izlediğimi hatırlıyorum.

Mütevazi ve sakin kişiliği, sezgisel gücü, yaşam felsefesi ve anlayışı, üretken yapısı eğitmenliği yanı sıra tasarım görüşleri ve üretimine de yansımıştır. Abim, kuzenim, iş arkadaşım, yaşadığımız bu dünyaya yapıtların ve öğrettikleriyle izler bırakarak aramızdan ayrıldın. Işıklar içinde ol.

Balkrishna Doshi

En önemli mimarlık ödülü Pritzker'i bu yıl Ahmedabad kentinde kökten bir mimarlık geleneğini başlatmış ve geliştirmiş olan Balkrishna Doshi aldı. Doshi'nin hocalığı ve zamanının büyük mimarları ile dostluğu, ders verdiği Mimarlık okulundan önemli Hintli mimarların yetişmesinde ve birçok Hintli gencin dünyanın önemli mimarlık okullarında okumalarında rol oynamıştır. İlk mimarlık işine Paris'te Le Corbusier atölyesinde başlayan Doshi, Le Corbusier'nin Hindistan'daki projelerinde aracı olur, hem Ahmedabad hem de Chandigarh'da tasarımlarında çalışır. Daha sonra, Pennsylvania Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde hocalığı sırasında tanıdığı Louis Kahn'ın da Ahmedabad'a gelerek, en önemli projelerinden biri olan Hindistan İşletme Enstitüsü tasarımı yapmasına yardımcı olur.

Balkrishna Doshi'nin mimarisi yerel değerlerin öne çıkarılması, mimari tasarımda kültürel ritüellerin önemi ve tasarımda kullanıcının katılımı üzerine geliştirilmiştir. Doshi, anıtsal mimarlık yerine halkın konut ve yerleşim sorunlarına yanıt veren bir mimariye yönelerek, Aranya Yerleşiminde yerel malzeme ve mahalle örüntüsünü ön plana çıkarmış, 1992'den bu yana Mumbai'de süregelen Bharat Elmas Borsası tasarımı ise teknolojik malzemelerle Hindistan'da üst düzeyde endüstriyel yapıların inşa edilebileceğini vurgulamıştır. Doshi'nin mimarisi yerel değerleri vurgulamakla birlikte çok geniş tipolojileri ve inşaat tekniklerini içermektedir.

90 yaşında olan Doshi enerjisini ve yaratıcılığını meditasyona borçlu olduğunu vurgular. Çizimlerinde, günlük yazılarında ve ilişkilerinde bütün varlık ile uyum ve barış içinde olmanın önemine değinir. Büyük kentler, metropoller kadar köyler ve çiflik hayatını yakından bilen Doshi, mimarlığının bu iki dünya arasında kurulduğunu ifade etmiştir.

(Balkrishna Doshi, Paths Uncharted, Vastu Shipa Foundation for Studies and Research in Environmental Design, 2011, Ahmedabad)

Prof.Dr. Jale N. Erzen

2018 / XVI. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri

2018 / XVI. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programının ödül töreni ve sergi açılışı 6 Nisan 2018'de Ankara'da CerModern Modern Sanatlar Merkezi'nde yapıldı.

Ödüle değer görülen eserler, tören sırasında açıklandı ve ödüller sahiplerine takdim edildi. Seçici Kurul değerlendirmesine sunulan tüm eserlerle birlikte sergi, 13 Nisan 2018 tarihine kadar CerModern'de ziyaretçilere açık olacak. Belirlenen program çerçevesinde sergi, Türkiye'de ve yurt dışında açılmaya devam edecek. Şimdiye kadar takvimi belirlenmiş olan kentler ve tarihlerini <http://www.mo.org.tr/ulusalsergi/> adresinden öğrenebilirsiniz.

Ödüller

Mimar Sinan Büyük Ödülü: Şevki Pekin
Anma Programı (2018-2020): Nezih Eldem
Mimarlığa Katkı Ödülü: Ali Cengizkan
Mimarlığa Katkı Ödülü: Sibel Bozdoğan
Mimarlığa Katkı Jüri Özel Ödülü: VEKAM - Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Yapı Dalı Ödülleri

Diyarbakır Yenişehir Belediyesi: Semra Uygur, Özcan Uygur
Yapı Kredi Kültür Sanat Merkezi: Mehmet Kütükçüoğlu, Ertuğ Uçar
Teknopark İstanbul Yönetim Ve Ar-Ge Yapısı: Nurbın Parker, Hüseyin Kahvecioğlu

Yapı / Çevre (Kamusal Alan Tasarımı) Dalı Ödülü

Bostanlı Yaya Köprüsü & Gün Batımı Terası: Evren Başbuğ, Hülya Arkon (İzmir Büyükşehir Belediyesi adına Etüd ve Projeler Daire Başkanı)

Yapı Koruma Dalı Ödülü

Müze Salon ve Süitler: Aslı Özbay

Proje Dalı Ödülleri

Turgutreis Yaşam Merkezi: Yakup Atıl Beçin
Samsun Arkeoloji Müzesi: Alişan Çırakoğlu, Ilgın Avcı

Fikir Sunumu Dalı Ödülleri

Zenotopia: Ömer Yeşildal
Hatay Bölgesi Kentsel Tasarım ve Fikir Projesi: Abdurrahman Çekim

2018 / XVI. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri

Seçici Kurulu: Günkut Akin, Ziya Canbazoglu,
Ferhat Hacılibeyoglu, Cem İlhan ve Lale Özgenel
Düzenleme Komitesi: Petek Ceyhan, Ömer Burak Polat,
Serhat Ulubay, Merve Yıldırım

ULUSAL MİMARLIK SERGİSİ İÇİN BAZI GÖZLEMLER

Kadri Atabaş

İlk kez bir Ulusal Mimarlık sergisine katılmadım. Bir tür günah duygusu gibi, içimi kemiren bir “görevini yapmamış olma” huzursuzluğu içinde süreci izledim. Aslında genç arkadaşlarımla protestosunu yemiştik. Katılmayı ret ettiler. “Her sene benzer isimlere dolgu malzemesi oluyoruz. Oda kayıt, büro tescil, proje onay parası ödedikten sonra paf asına niye 500 TL verelim? Bunu vermeyi kabul etmiyoruz,” dediler. Israr işe yaramadı.

Ama sonuçları önce görüp sonra izleyince genel bir protest havanın Sergi’ye veya Oda’ya yönelik olarak oluştuğu izlenimini edindim. Bu sene katılım sayısı 123 projede (174 pano) kalmış. Bu rakam uzun yıllardır görülen en düşük rakam. Geçen dönem, 177 proje (238 pano) idi. Anlaşıyor ki paf a başı bedel ve başka nedenler ciddi bir katılım kaybı oluşturmuş.

Sergi ile ilgili olumlu bir gözlem, belediyelerin ağırlıklı yarışma ile sonuç elde etmeye yönelmeleri. Bu konuda katkı koyan meslektaşlara teşekkür etmek gerekiyor. Tabii, bunun sonucu, Merkezi Hükümet ve “burjuvamsı” kesimin gittikçe “ben seçerim” egolarının kabarmasının sosyolojik olarak gözlemlenmesi. Kentlerin imge ve karakterini etkileyecek pek çok yapı ve kentsel tasarımın yarışma dışı yollarla elde edildiği anlaşıyor. Gene de bu tür projelerin Ulusal Sergide daha çok yer alması iyi olurdu.

Ayrıca, jürinin ödüllerde bugüne kadar daha geri planda kalmış düşünsel arka plana önem veren ve projelerde daha çeşitlemeye yönelik kararları serginin olumlu taraf arı.

Oda açısından önemli bir sıkıntı ise sunuş paf alarının baskılarındaki kalite eksikliği. Oda, projeleri isterken belli bir çözünürlük standardı istediğine göre sorun, yollanan projelerde olamaz. Oda’nın baskıyı kendisinin alma ısrarı ne yazık ki kaliteyi artırmamış, azaltmış. Hemen hemen tüm paf alar olması gereken renk ayırımından çok daha karanlık tonlarda çıktığı için projelerin sunum kalitesi ve anlaşılabilirliği çok düşüktü ne yazık ki...

Proje sunumlarında sayısal azlığa karşın, Türkiye’nin çeşitli bölgelerinden katılımlar, oran olarak daha çoktu. Bu açıdan Ulusal Sergi, yıllardır ilk kez bir “mimarlık” illüzyonunun platformu olmaktan çıkmıştı. Türkiye Mimarlığının “elit” kesiminin sanki “Türkiye Mimarlığı” imiş gibi sunulmasının yerini genel bir ortalama almıştı. Bu açıdan iyi bir özeleştirici platformu olarak kabul edilmesi hayırlı olacaktır. Artık Ulusal Sergi panayırılarındaki çarpıtan aynalar yerine olanı gösteriyor.

Olana bakılınca da;

Özellikle kentsel tasarım bazlı meydan düzenleme çalışmalarında duyarlılık ve bir kent mekanı oluşturma endişeleri gözüküyor. Bu serginin Mimarlık adına artısı.

“Yeşil Mimarlık” modasının “green washing” imajı arkasındaki saklanmış durumu çok açık görülüyor. Çatıyı yeşile boyamanın ya da çimen ekmenin yeşil mimarlık diye sunulması çok göze batıyor ne yazık ki...

Sunuşların büyük çoğunluğu bağlamdan kopuk, tamamen “yapı” odaklı olarak sunulmuştu. Beraber gezdiğimiz bir öğrenci arkadaşım biraz istihza ile “hocam bunlarda da hiç bağlam yok” dedi. Ne diyecektim ki? Tüm öğretimiz havaya uçmuştu. Çoğumuz, geline yeri meslek pratiğinde zaten biliyor ama bilmiyormuş gibi yapıyorduk. Ulusal Sergi bu “açık sır”ın beyanı oldu.

Sergiyi gezerken, sadece bir profesyonel olarak değil, bir öğretim üyesi olarak da en çok rahatsız olduğum konu ise başka; birkaç proje hariç hemen tüm paf a düzenlemelerinde, baştan savmalıktan öte, projeyi en iyi biçimde anlatacak düzenlemeler yerine “patchwork” anlayışının hakim olduğu bir “farkındasızlık” vardı. Mimarının, sunulan projenin içeriğini, mimarı açısından sunulanın ne anlam ifade ettiğini ve karşısındaki “görene” neyi sunacağını farkında olmadığı izlenimi çok fazla. Günümüzde, mimarlık fakültelerinde “Portfolyo hazırlama” kurs ya da çalışmalarının yapıldığı bir dönemde, profesyonel sunuşlardaki bu farkındasızlık önemli bir çelişki. Paf alara konulmuş pek çok görüntü kesinlikle projenin anlatımına birşey katmıyor, kenar süsü değerinde. Aynı yer ya da detayın gereksiz tekrarları yanı sıra mimarın kendi projesini nasıl gördüğünü size neyi anlatmak istediğini kavramakta zorlanıyorsunuz. Bu sunuş düzeyi, “ekşimiş suratlı hoca” tavrı ile, 2. sınıf stüdyosunda gelse, öğrenci arkadaş ne eleştiriler alır.

Doğrusu “küreselleşen” mimari dünyasında bu farkındasızlık geleceğe karşı umutsuzluk hissini çoğaltıyor. İktidarların, Keynesyen ekonomi politikası uygulayıp, ekonomiye canlandırmak için inşaat sektörüne ağırlığı verdiği bu süreçte, ortaya çıkan farkındasızlık mimarlığımız adına büyük soru işareti.

İşte “sıfırcı hoca”nın” düşünceleri.

TSMD Akademi Eğitimlerine Devam Ediyor

TSMD Akademi, 2018 yılı itibari ile farklı konulara ele alarak eğitimlerine devam ediyor. Senenin başında Yangından Korunma konulu 3 eğitim verildi.

Bir sonraki eğitim, PMI (Proje Yönetimi Eğitimi) olarak belirlendi. Katılım talebine göre eğitim 28-29 Nisan ve 4-5 Mayıs 2018 tarihlerinde TSMD Mimarlık Merkezi'nde yapılacak.

Eğitimler hakkında detaylı bilgiye www.tsmd.org.tr / TSMD Akademi başlığı altından ulaşabilirsiniz.

KİK Kapsamında Mimarlık Hizmetleri Çalıştayı Yapıldı

KİK (Kamu İhale Kanunu) kapsamında Mimarlık Hizmetleri Çalıştayı, 9 Mart 2018 tarihinde kurumların ve TSMD üye mimarların katılımıyla TSMD Mimarlık Merkezi'nde yapıldı.

Çalıştay'a TSMD üye mimarların dışında katılan kurumlar şu şekilde sıralandı: Kamu İhale Kurumu, Milli Eğitim Bakanlığı, İller Bankası, DHMİ, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı.

Çalıştay'da oluşturulan 4 grup, sorun ve çözümlere yönelik maddeler çıkardılar. Elde edilen sonuçlar ilerleyen günlerde kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Uludağ Mimarlık, 30. Yılına Kutladı

Orhan Uludağ ve Zeynep Uludağ öncülüğündeki Uludağ Mimarlık, 22 Şubat 2018 tarihinde TSMD Mimarlık Merkezi'nde düzenlenen bir geceyle 30. yılını kutladı. Kuruluşundan bu yana ürettikleri projelerin bir seçkisinin sunulduğu serginin açılışında, Antipas grubu canlı performansları ile geceye renk kattılar.

15. Yapı Sektörü Buluşmaları Sona Erdi

Türk Serbest Mimarlar Derneği'nin 2011 yılından bu yana farklı katılımcılarla gerçekleştirdiği Yapı Sektörü Buluşmaları'nın onbeşincisi 22-23 Mart 2018 tarihlerinde TSMD Mimarlık Merkezi'nde yapıldı.

15. Yapı Sektörü Buluşması'na 11 kamu kurumu ve yatırımcı kuruluş, 19 mimarlık ofisi, 12 yapı sektörü firması katıldı. 15. Yapı Sektörü Buluşması'na katılan kamu kurumları ve yatırımcı kuruluşlar, mimarlık ofisleri ve yapı sektörü firmaları şu şekilde sıralandı:

Yapı Firmaları: 5K Yüzey Teknolojileri, Anba Rapor, Belenco - Peker, Dalsan, Işıklar Tuğla, NG Kütahya Seramik, Pulver Kimya, Seranit Grup, Şişecam Düzcamlar, Tarkett Aspen, Vmzinc, YTONG

Kamu / Özel Yatırımcı Kurumlar: Aselsan, ASO 1. OSB, Dışişleri Bakanlığı, İlbank, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Roketsan, Rönesans İnşaat, Sağlık Bakanlığı, TOKİ - Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, TPAO - Türkiye Petrolleri A.Ö., YDA İnşaat

Mimarlık Ofisleri: A Tasarım Mimarlık, Alper Aksoy Mimarlık, Ayşin Sevgi Mimarlık, Ayzen Mimarlık, EBC Mimarlık, Evren Yiğit Mimarlık, Hatırlı Mimarlık, Hazan Mimarlık, Hilmi Güner Mimarlık, İtez Mimarlık, May Yapı Tasarım, Öncüoğlu + ACP Mimarlık, RGGA Mimarlık, SGB Mimarlık, T&H İdil Mimarlık, Tülin Çetin Mimari Tasarım, Uludağ Mimarlık, Ven Mimarlık, Yazgan Tasarım

Katılımcılar Buluşma'dan Memnun Ayrıldı

Buluşma'nın ilk gününde kamu kurumları ve yatırımcı kuruluşlar ile yapı sektörü temsilcileri; ikinci gününde ise TSMD üyesi mimarların ofisleri ile yapı sektörü temsilcilerinin ikili görüşmeleri yapıldı. Görüşmelerde yapı sektörü firmaları yeni ürünlerini mimarlara ve kamu temsilcilerine aktarma fırsatı yakaladılar. Bir sonraki Yapı Sektörü Buluşması Eylül 2018'de Ankara TSMD Mimarlık Merkezi'nde yapılacak. Detaylar ilerleyen günlerde sizlerle paylaşılacak.

Sign of the City Awards 2017'nin Projeleri TSMD Mimarlık Merkezi'nde Sergileniyor

Hürriyet Gazetesi'nin inşaat ve gayrimenkul sektörünü, uluslararası normlara taşımak ve sektörü en iyiye teşvik etmek amacıyla düzenlediği SotCA'nın kazanan projeleri TSMD Mimarlık Merkezi'nde sergileniyor.

Hürriyet Gazetesi tarafından düzenlenen, 5. yılındaki Sign of the City Awards'ta 2017 yılında ödüllendirilen projelerin sergisi 12 Nisan 2018 tarihinde TSMD Mimarlık Merkezi'nde açıldı.

Lineadecor sponsorluğunda düzenlenen gecede gayrimenkul sektörünün paydaşları bir araya geldi. Açılış konuşmasını, ödül programının jüri üyeleri arasında yer alan TSMD Yönetim Kurulu Başkanı Aytek İtez yaptı. Sergiye ev sahipliği yapmaktan ötürü memnuniyetini dile getiren İtez, "Yarışmanın her yıl kendini değiştirip, büyüyerek ilerlediğini görüyorum ve sürmesini, sürdürülmesini diliyorum," dedi.

Hürriyet Gazetesi İcra Kurulu Üyesi ve Reklam Direktörü Zeynep Tandoğan da "5 yıl önce bir hayali hayata geçirdik. Son yıllarda ülkemizde lokomotif sektörlerden biri halen gayrimenkul sektöründe akademisyenleri, marka sahiplerini, üretimin tüm aşamasındaki profesyonelleri aynı çatı altında buluşturmak istedik. Şimdi görüyoruz ki yarışmanın 5. yılında tüm sektör bizimle aynı heyecanı taşıyor. Bu büyük bir gurur."

Jüri eş başkanları Prof. Dr. Güzin Konuk ve Prof. Dr. Suha Özkan ödül programı ve sergi hakkındaki duygu ve düşüncelerini izleyiciler ile paylaştılar. Konuk, "Bu organizasyonun önemli katkıları var. Kentler geliyor. Sonrasında aktörlerin bir araya gelmesi anlamında önemli. Tüm sektörlerin birlikteliğini sembolize eden bu organizasyon, kentsel tasarım projeleri, kentsel dönüşüm, sürdürülebilirlik anlamında yenilikçi ve yeşil projelerin değerlendirildiği önemli bir platform. Bu platform, bu yeniliklerden örnek alarak büyümemizi sağlıyor," dedi. Prof. Dr. Suha Özkan ise, "İyi bir olgu yarattıysanız aklınızdaki soru işaretidir; kim bunu, nasıl değerlendiriyor. İşte Hürriyet Gazetesi bunu yapıyor. Bunu bir farkındalık olarak görüyoruz," dedi.

SotCA projelerinin sergisi 25 Nisan'a kadar TSMD Mimarlık Merkezi'nde sizleri bekliyor.

Sign of the City Awards hakkında detaylı bilgiye <http://www.signofhecity.com/> adresinden ulaşabilirsiniz.

MİMARLIKTA YENİDEN YAPMAK

YA DA “AYNI IRMAKTA İKİNCİ KEZ YÜZÜLEBİLİR Mİ?”

Mimarlıkta yeniden yapmak konusunda
mimar Figen Kıvılcım Çorakbaş editörlüğünde hazırlanan bu dosya ile
konuya yönelik farklı örnekler bir arada sunuluyor

Doç. Dr.
Figen Kıvılcım Çorakbaş
Uludağ Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

Günümüzde kültürel mirasın tanımı her geçen gün genişleyerek daha çok varlığı ve kentsel/kırsal alanı kapsamına alıyor. Öte yandan, sayısı gittikçe artan doğal veya insan kaynaklı afetler dolayısıyla kültürel mirasın ani kayıplarının da arttığını söylemek mümkün.

Çağdaş koruma yaklaşımının ilkelerini belirleyen en önemli belge olduğu yaygın kabul gören Venedik Tüzüğü'nün¹ arkeolojik kazılarla ilgili 15 maddesinde yeniden inşa işlemleri ile ilgili olarak aşağıdaki ifade yer almaktadır:

“Bütün yeniden inşa işlemlerinden peşinen (a priori) vazgeçilmelidir. Yalnız anastylosis'e, yani mevcut fakat birbirinden ayrılmış parçaların bir araya getirilmesine izin verilebilir. Birleştirmede kullanılan madde her zaman ayırt edilebilecek bir nitelikte olmalı ve bu, anıtın korunmasını sağlamak ve eski haline getirmek için mümkün olduğunca az kullanılmalıdır.”

Yine Venedik Tüzüğü'nün² 9. maddesine göre ise, “faraziyenin başladığı yerde onarım durmalıdır”.

Yeniden inşa faaliyetlerinin en çok eleştirilen ve bunların koruma ve onarım faaliyetleri arasında sayılmamasını savunan görüşün en önemli dayanaklarından birisi, faraziye olmadan yeniden inşa olamayacağı, özgün eserin hiçbir koşulda aynı şekilde yeniden üretilmeyeceği gerçeğidir. 2014 yılındaki ICOMOS Genel Toplantısı'nda sunulmak üzere ICOMOS'un Yorum ve Sunum Bilimsel Komitesi³ (bundan böyle ICOMOS ICIP) tarafından hazırlanan “Anıtların ve Sitlerin Fiziksel ve Sanal Yeniden İnşasına Profesyonel Yaklaşımlar Üzerine ICOMOS Araştırması”na göre, küresel ölçekte –UNESCO Dünya Miras Alanları da dahil olmak üzere– anıtların yeniden inşasında önemli bir artış gözlenmektedir. Buna ek olarak, yeniden inşanın gerekliliğinin doğrulanması için gereken koşullara ilişkin teorik ilkeler artarak göz ardı edilmekte ve yeniden inşa faaliyetlerinin ticarileşmesi yönünde yeni bir eğilim gözlenmektedir.

Bu bağlamda, ICOMOS ICIP, 20 sorudan oluşan ve yeniden inşa faaliyetlerine uzmanların bakışını analiz etmeyi amaçlayan bir anketi 58 ülkeden -yönetim ve planlama, mimari koruma, sitlerin yorumlanması, müzeler, eğitim, arkeolojik araştırma ve kültürel turizm alanlarından- 399 uzmana uygulamıştır.

Anket sonucunda, uzmanların yüzde 68'inin tüm dünyada yeniden inşa faaliyetlerini kısıtlayan teorik ilkelerin artarak gözüldüğüne düşündüğü belirlenmiştir. Birçok katılımcı (%63), günümüzdeki yeniden inşa faaliyetlerinin ardında ticari amaçlar olduğunu düşünmektedir.

1- “Venedik Tüzüğü”, Erder, Cevat (Çeviri). http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0612886001496825607.pdf

2- *Age*.

3- ICOMOS ISC on Interpretation and Presentation (ICIP), 2014, “ICOMOS Survey on Professional Attitudes Toward Physical and Virtual Reconstructions of Monuments and Sites”, Yayınlanmamış Rapor.

Beşikdüzü Köy Enstitüsü'ndeki lojman yapılarının özgün hali ve rekonstrüksiyonu (Eski fotoğraf: BAÖL Arşivi, yeni fotoğraf: Beyza Atalay, 2016; Kaynak: Kuvılcım Çorakbaşı, F. ve Atalay, B. 2017, "Beşikdüzü Köy Enstitüsü Yerleşkesi: Mekansal Hafızanın Yıkımı", Tanıklıklarıyla Beşikdüzü Aydınlığı, Editör: Kemal Kocabaşı, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir)

Fiziksel yeniden inşaların bir sorun mu oluşturduğu yoksa fayda mı sağladığı konusunda ise, uzmanlar neredeyse ikiye bölünmüştür: Uzmanların yüzde 44'ü bir sorun oluşturduğunu düşünürken, yüzde 38'i fayda sağladığını düşünmektedir.

Ankete katılan uzmanlardan yüzde 60'ı –değişen derecelerde- Venedik Tüzüğü'nün yeniden inşaaya karşı duran tavrının hala geçerli olduğunu düşünürken, yüzde 28'i buna katılmamaktadır.

Raporun ortaya çıkardığı ilginç tabloda, uzmanlar arasında yeniden inşanın gittikçe daha çok kabul görmeye başladığı dikkat çekmektedir.

Türkiye'deki durum, dünyadaki duruma benzer gelişmekte, her geçen gün yeniden inşa faaliyetleri artmaktadır. Türkiye'deki yeniden inşa eylemlerini tetikleyen sebepler ve bunların küresel bağlamdaki bu artışla ne derece örtüşüp örtüşmediği derinlikli olarak araştırılması gereken bir konudur.

Biz bu sınırlı dosya kapsamında, Türkiye'de son dönemde gerçekleştirilen yeniden inşa faaliyetlerinden farklı tarihi dönemlerden kültür varlıklarını ilgilendiren dört örneği anlamaya çalıştık. Bunların antik dönem, Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet döneminden, ve farklı bağlamlardan örnekler olmasına çalıştık. Bunlar arasında Side Antik Kenti'nde bir tapınağın, İstanbul'daki Osmanlı dönemi anıtlarının, İstanbul Beyoğlu'nda bir sinemanın ve Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü Yerleşkesi'nde yer alan bir lojman yapısının yeniden inşa hikayelerine yer verdik. Bu dört örnek bile yeniden inşanın ne kadar çeşitli durumlarda ortaya çıkan bir uygulama olduğunu ve ilkesel bir yaklaşım oluşturmanın güçlüğünü ortaya koyuyor.

Yazarların aktardıkları yeniden inşa hikayeleriyle ilişkileri ve faydalandıkları kaynaklar da birbirinden oldukça farklı.

Doç. Dr. Deniz Özkut, "Arkeolojik Alanda Görünürlük Üzerine"

başlıklı yazısında, Side Antik Kenti'nde yer alan Tyche Tapınağı'nın "anastylosis" hikayesini ve detaylarını bizlerle paylaşıyor. Kendisi de proje ve uygulama sürecinde aktif olarak yer almış bir uzman olarak, bu yeniden ayağa kaldırmaya neden ihtiyaç duyulduğunu ve ayağa kaldırma sürecini aktarıyor.

Bilal Bilgili, "İstanbul'un Yeniden Yapımlarla İhya! Edilen Kültür Varlıkları" başlıklı yazısında, İstanbul'da yeniden inşa edilen Osmanlı dönemi anıtlarından bir kısmının "ihya" hikayelerini inceliyor; ve amaçları, dayanan kaynakların güvenilirliğini, sonuçların tarihi dokuya etkisini tartışarak konuya eleştirel bir bakış açısı getiriyor.

Dr. Nilay Özlü, "Kentsel ve Toplumsal Travma Olarak Emek Sineması'nın Yıkımı ve Yeniden İnşası" başlıklı yazısında, Emek Sineması rekonstrüksiyonunu ve Cercle d'Orient restorasyonunu, Beyoğlu ve Pera'nın son yıllardaki hızlı dönüşümüne ışık tutarak inceliyor.

Son olarak Beyza Atalay, bir erken Cumhuriyet dönemi eğitim yerleşkesi olan Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde yer alan ve yine erken Cumhuriyet Dönemi'nin önemli mimarlarından Ahsen Yapanar ve Asım Mutlu tarafından tasarlanmış olan bir lojman yapısının yıkılarak başka bir yerde yeniden inşasını Koruma Kurulu belgeleri ve yerinde yapılan gözlemlere dayanarak inceliyor.

Bu birbirinden oldukça farklı ve herbiri önemli soru ve sorunları gündeme getiren örneklerin birarada okunması, birçok yeni fikir doğurma potansiyeline sahip. Örneklerin tümünde açıkça ortaya çıkan bir fikir ise, antik Yunan filozof arından Heraklitos'a atfedilen "Aynı ırmağa iki kere yıkanılmaz." deyişinin işaret ettiği değişimin sürekliliği ve engellenemez oluşu, dolayısıyla kültür varlıklarını belli bir zaman aralığına döndürmenin imkansızlığı.

Bu küçük ama çeşitli derleme ile yeniden inşa/rekonstrüksiyon alanındaki tartışmalara bir katkımız olmasını diliyoruz. Keyif i okumalar!

‘GÖRÜNÜRLÜK’ ÜZERİNE¹

Deniz Özkut yazısında
Side’deki Tyche Tapınağı’nda yapılan
koruma projesini ele alıyor

Doç. Dr.
Deniz Özkut

Çağdaş koruma yaklaşımlarında, yapılan tüm çalışmaların/uygulamaların yaygın etkisinin oluşturulması ve kamuoyu farkındalığının artırılması önem taşımaktadır. Kültürel kimliklerin onaylanması ve zenginleştirilmesinin kurucu bir parçası olarak kültürel miras, her özel yere tanınabilir özelliklerini verir ve insan tecrübesinin deposudur. Bu nedenle, kültürel mirasın korunması ve sunumu her kültür politikasının köşe-taşıdır.² ICOMOS’un yayınladığı “Kültürel Miras Alanların Algılanması ve Sunumu Tüzüğü”ne (2008) göre, kültürel miras alanlarının algılanması, kamu bilincinin/farkındalığının yükselmesi ve bu alanlarının anlaşılması anlamına gelir. Kültürel miras alanlarının sunumu, içerdiği her türlü bilginin dikkatlice iletilmesidir. “ICOMOS Arkeolojik Mirasın Korunması ve Yönetimi Tüzüğü”ne (1990) göre ise, insan varlığının her tür izini ve etkinliğini yansıtan ve geçmişteki insan etkinliklerinin temel belgesi olan arkeolojik mirasın halka sunulması, toplumların kökenlerinin ve gelişimlerinin anlaşılmasına, sahiplik ve aidiyet duygusu yaratmasına, koruma gerekçelerinin bilinmesine ve kültür varlığının sahip olduğu değerlerin tanınmasına yardım eden önemli bir yöntemdir. Bu kapsamda, Side Antik Kentinin taşıdığı kültürel önemin yanı sıra, sahip olduğu tüm değerleri, anıtsal yapılarının kentsel bağlamı ve kentin gelişim/dönüşüm hikayesi ile birlikte sunulması ve bütüncül olarak algılanması öncelik taşımaktadır.

Bununla birlikte, Side Antik Kenti bütüncül olarak algılanamamaktadır. Günümüzdeki Side, deniz turizmi ile ön plana çıkmış bir sahil kentidir. Aslında bir Osmanlı yerleşimi olan Selimiye Köyü ile antik kentin içiçe geçtiği Side, hem arkeolojik hem de kentsel sit kapsamında koruma altındadır. Selimiye köyünün içinde kalan antik döneme ait Apollon Tapınağı, Liman Hamamı ve Büyük Hamam gibi anıtsal kamu yapıları, ölçekleri nedeniyle tekil olarak dikkat çekmektedirler. Sur kapısından antik kente girip portikli yoldan Side’ye yaklaşırken, bu yerleşime ilişkin ilk algı ise, görkemli tiyatro yapısıdır. Ancak günümüz yapılanmış çevresi içinde bağlamından kopmuş bir biçimde durmaktadır. Oysa antik dönemde tiyatrolar, sosyal toplanma merkezleridir. Kent planında, kentin kuvvetli kamusal alanları olan agoralarla ilişkilendirilir. Side tiyatrosunun önünde de, etrafı stoalarla çevrili bir ticaret agorası yer almaktadır. Yine tiyatroya bitişik latrina (tuvaletler), Vespasian Anıtı ve üç gözlü çeşme bulunmaktadır. Kentin bu önemli parçasının bir bütünlük içinde algılanması ve sunulması, sahiplenilerek korunabilmesi ve sürekliliğinin sağlanması açısından gereklidir. Bu bağlamda, kazı başkanlığı ve koruma ekibi tarafından, arkeolojik alanın sunumundaki genel dengeye ve tarihsel bütünlüğünü korumasına³ dikkat edilerek, tekil bir anıtsal yapıdan çok kentsel bağlama ilişkin bir imgenin oluşturulması hedeflenmiştir. Antik kentle ilk görsel temasın sağlandığı alanda, antik kente ait kentsel bağlamın algılanabilmesi, tiyatro yapısının kent içindeki konum ve öneminin anlaşılabilmesi, kentsel mekanlar ile ilişkisinin kurulabilmesi ve “yerin ruhu”nun ziyaretçi tarafından hissedilebilmesi gözetilmiştir. Bunun ilk adımı olarak da Tyche tapınağı seçilmiştir.

1- Bu metin, “Özkut, D., “Kültürel Mirasın Sunumu,” Betonart. Binat İletişim Danışmanlık, İstanbul, vol:36, 2013, 58-65” metni esas alınarak hazırlanmıştır.

2- Jokilehto, 2002, s:88.

3- Jokilehto, 2002, s:310.

01

02

01/ Tyche Tapınağı'nın kazısı tamamlandıktan sonraki hava fotoğrafı.⁶
02/ Uzunlukları ortalama 2,50 m olan, bezemelerle süslü kasetli tavan levhaları.

Bulunan mimari parçalardaki bezemeler ile arkeolojik kazılarda elde edilen bulgular değerlendirildiğinde M.S. II. yüzyıla tarihlenen Tyche Tapınağı, antik kentin ticaret agorasında yer alan ve şans tapınağı olarak bilinen önemli bir yapıdır. Yapının bünyesinde barındırdığı değerleri, arkeolojik ve mimari açıdan içerdiği bilgiler nedeniyle 'evrensel değer', morfolojisi ve tipolojisi bakımından ve kullanılan inşaat tekniği nedeniyle 'mimari ve estetik değeri', iki bin yıla yakın varlığını sürdürebilmesi nedeniyle 'yaşlanma değeri', Side antik kentinin bir dönemine ilişkin veri aktarımı nedeniyle 'tarihsellik değeri', kentteki önemi ve işlevi nedeniyle 'sembol olma değeri', tek olması bakımından 'özgünlük ve anıtsallık değeri' olarak sıralamak mümkündür. Ayrıca, arkeolojik mirasın ulusal ve uluslararası ölçekte geniş kitlelere ulaş(tırıl)ması etki, katkı ve eğitim değerlerini oluşturmaktadır. Kültürel miras bağlamında, Tyche Tapınağı, belli bir dönemin kentsel bağlamını ve mimari özelliklerini, yapım tekniklerini ve sosyal yaşamını açıklayan bir belge niteliğindedir.

Genellikle Roma Agoralarında olduğu gibi, mermer cephe kaplama elemanları ile 'monopteros' planlı ve çapı 9.90m olan dairesel bir forma sahip olan Tyche Tapınağı, agora meydanının ortasında değil, biraz güneybatısına doğru yerleştirilmiştir. Temel görevi gören yüksekçe bir 'podium' üzerinde yer almakta olup, yuvarlak 'cella'sının etrafı 12 sütunlu bir galeri ile çevrili, üzeri ise piramidal (olduğu düşünülen) kasetli tavan levhalarında taş oturma izi bulunmasına rağmen, destekleyecek bir mimari eleman henüz bulunamamıştır) bir çatı ile örtülmüştür. Podium'a batıda bulunan 9 basamaklı bir merdivenle çıkılır. Cella'nın içine merdivenin tam karşısına rastlayan bir kapıdan girilir ki, bu kapının zengin silmelerle süslü söveleri ve lentosu iyi bir durumda günümüze kadar gelmiştir.⁴

Tapınak, ilk kez 1811 yılında bölgeye gelen gezgin Beaufort ve sonrasında, 1882-85 yıllarında Side'ye gelen Karl G. Lanckoronski tarafından görülmüştür. 1948 yılında Ord. Prof. Dr. Arif Müfit Mansel ta-

rafından ilk kazısı yapılmış, günümüzdeki arkeolojik kazı çalışmaları Doç. Dr. Hüseyin Sabri Alanyalı ve Doç. Dr. Feriştah Alanyalı tarafından tamamlanmıştır. Mansel, kazısı sırasında tapınağa ilişkin mimari parçaları bulup çıkararak, yerinde mevcut olan podium'un etrafına dizmiştir (Foto 1). Söz konusu mimari parçalardan en dikkat çekici olanlar, nitelikli bezemelerle süslü kiriş görevini gören 2.40 m uzunlukları ile kavisli arşitrav-friz blokları ve üst örtü görevini gören kasetli tavan levhalarıdır. Sütun başlıkları ile birbirlerine yatayda ve sütunlara düşeyde kenetlenen bu arşitrav-friz blokları 12 adet sütun ile taşınırlar. Bu noktasal yükler, tapınağın podium'unda oluşturulmuş moloz taş dolgu ile zemine yayılarak iletilirler. Uzunlukları ortalama 2,50 m olan tavan levhaları bir taraf an cephe arşitrav-frizin, diğer taraf an cella duvarının üzerine oturur (Foto 2). İyi işlenmiş kesme taşlardan yapılmış olan cella duvarı üzerinde, çift sütun sıralı görüntüsü vermesi amacıyla galeri sütunlarının tam arkasına denk gelen 'Korinth' başlıklarıyla süslü payeler yapılmıştır.⁵

Tyche projesi, 2009-11 yılları arasında kazısı tamamlanan tapınağın özgün mimari parçalarının en doğru biçimde sergilenmelerini hedeflemiştir. Tyche Tapınağı'nın bulunduğu agora, önemli bir kentsel boşluk olarak kuzey ve kuzeybatı yönündeki Side'ye ulaşan ana arterden algılanmaktadır. Bu kapsamda, konservasyonları yapıldıktan sonra, fiziksel ve yapısal sağlamlıkları bakımından kullanılabilir durumda olan 3 adet kasetli tavan levhası ile 5 adet arşitrav-friz bloğunun, yapıdaki yerlerinde üç boyutlu olarak sergilenmesinin (anastylosis) daha anlamlı olacağı, bu sergilemenin ziyaretçiler ve kentliler tarafından kolaylıkla anlaşılabilirliği kanısına varılmıştır. Bu amaçla, kapsamlı bir tarihi araştırma ve karşılaştırmalı çalışma yapılarak, yapıya ilişkin her türlü görsel ve fiziksel veri toplanmıştır. Projenin ilk aşaması olarak, Mansel tarafından bulunan mimari parçalar ile mevcut temel dolgusu mimari ve arkeolojik olarak belgelenmiştir. Bu çalışma kapsamında, tüm mimari parçalar 3B lazer tarayıcı ile sayısal ortama aktarılmıştır.

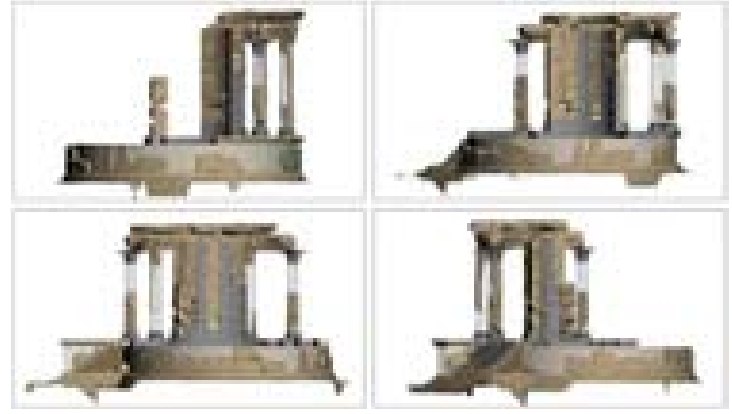
4- Antalya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulunca onaylı Tyche Tapınağı Rölöve Restitüsyon Restorasyon Raporu'ndan alınmıştır.

5- Antalya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulunca onaylı Tyche Tapınağı Rölöve Restitüsyon Restorasyon Raporu'ndan alınmıştır.

6- Kaynak belirtilmeyen fotoğraf ar Deniz Özkut arşivine aittir.

Şekil 1

Şekil 1

Üç boyutlu modelleri oluşturulan mimari parçalar sayısal ortamda eşleştirildikten sonra, alanda konservasyon ekibi tarafından birleştirme ve gerekli kısımların tümlenmesi çalışmaları yapılmıştır (Foto 3). İkinci aşama olarak, eldeki mimari parçalar, yapıdan gelen izlerden ve mimari parça detaylarından, tapındaki olası yerlerine sayısal ortamda yerleştirilerek restitüsyon modeli ve animasyonu üretilmiştir (Şekil 1).

Yerlerine kaldırılması hedef enen kasetli tavan levhaları ile arşitrav-friz bloklarının taşınması ve ayakta durması için, kaidesi ve başlığıyla beraber 5 adet sütun gereklidir. Bu mimari elemanların yerine konması, tapınağın yaklaşık bir çeyreğinin tamamlanması anlamına gelmektedir. Dairesel bir form statik açıdan oldukça karardır. Ancak, bu tapındaki gibi, bir daire diliminden söz ediliyorsa, bu durumda aynı yapısal karardılıktan söz etmek zordur. Üstelik, deprem riskinin de yüksek olduğu bu bölgede, yapılan statik hesaplarda ve jeolojik etüdlere, zeminin sağlam olmadığı, zemin suyunun oldukça yüksek olduğu anlaşılmıştır. Proje sürecinin başında, ziyaretçilerin, cella duvarı etrafında, galerinin içinde ve kasetli tavan levhalarının altında dolaşarak bu mekanı deneyimlemesi tercih edilmiştir (Foto 4). Bunun yanı sıra, özgün malzemenin de herhangi bir nedenle yıkılarak zarar görmesi riskine karşı önlemler alınmalıdır. Uygulama sürecinde, planlandığı gibi tapınağın bir bölümünün ayakta güvenilir bir biçimde durabilmesi için konsol çelik kolonlarla desteklenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Diğer taraf an, arkeolojik alan dokusu içinde, onunla yarışacak biçimde farklı bir malzeme ve formun yer almaması da proje kararları arasındadır. Bu bağlamda, yapılacak destek müdahalesinin görünür olmaması kararı,

proje ve uygulama sürecine dahil olan tüm meslek disiplinlerinin ortak kararı sonucu alınmıştır. Böylece ortaya, özgün mimari parçaların antik dönem teknikleri ile yerlerine yerleştirilmesi (anastylosis) ve konsol çelik kolonlardan desteklenmesinden oluşan ikili bir durum çıkmıştır. Bu iki sistemin birarada ancak arkeolojik esere zarar vermeden çözülmesi önemlidir. Konsol çalışan kolonların, arşitrav-friz kotuna kadar kullanılmasına karar verildi. Bu kottan sonra yerlerine yerleştirilmiş olan özgün mimari parçalar (kasetli tavan levhaları ile arşitrav-friz blokları) serbest olarak, özgün detayları ve antik dönem tekniği kullanılarak yerleştirilmiştir (Foto 5). Bu noktada, uygulamanın herhangi bir biçimde özgün mimari parçalara zarar vermemesi adına, mevcut olan özgün sütun parçalarının kullanılmasından vazgeçilerek, sütunlar imitasyon olarak üretilmiştir. İmitasyon sütunlara referans olacak, (iki parçanın birleştirilmesiyle elde edilen) tam boy veren özgün bir sütun, kaidesi ve başlığı ile birlikte, kapı açıklığını tanımlayacak biçimde, sergilenmek üzere yapıya yerleştirilmiştir (Foto 6).

Son söz yerine..

Arkeolojik alanlarda hazırlanan koruma projelerinin birbirine içine geçmiş iki alt projeden oluştuğu kabul edilebilir: Bunlardan ilki yapısal bazda fiziksel koruma yöntemlerini ve kararlarını içeren onarım projesidir. Diğer ise, onarımı yapılan arkeolojik kültür varlığının ait olduğu kentsel bağlamı oluşturan ve kentsel mekanı kavrayan sunum projesi olarak düşünülebilir. Tyche projesi süreci de tam olarak bu aşamalardan oluşmuştur. Bu bağlamda, anastylosis, tamamlama, bütünlendirme ve tümlendirme, konservasyon müdahalelerini içeren proje ilkeleri, kentsel bağla-

- 03/ Mimari parça envanteri tamamlandıktan sonra, sayısal ortamda 3B modelleri üretilmiş ve eşleştirmeleri yapılmış olan mimari parçaların alanda biraraya getirilme provaları.

Şekil 1/ 3B modelleri üretilmiş mimari parçalar kullanılarak hazırlanmış Tyche Tapınağı Restitüsyon modelleri.

- 04/ Kasetli tavan levhalarının Tapınaktaki özgün yerlerine yerleştirildikten sonra, alttan izlenmeleri.
- 05/ Antik dönem teknikleri kullanılarak tapınaktaki özgün yerlerine yerleştirilen arşitrav-friz blokları ve kasetli tavan levhaları.
- 06/ Tam boy veren özgün sütun, kaidesi ve başlığı ile birlikte, cella duvarı üzerindeki kapı açıklığını tanımlayacak biçimde, sergilenmek üzere yapıya yerleştirilmiştir.
- 07/ Ticaret agorası ve Tyche Tapınağı.

05

06

07

mın sunumu, kentsel mekanın temsiliyeti ve yapılan müdahalelerin geri döndürülebilirlik esasına dayandırılmış olması olarak tanımlanabilir.

2012'de büyük ölçüde tamamlanan projeyle birlikte, Antik Tiyatronun kuzeydoğusundaki ticaret agorasında yeralan Tyche Tapınağı, Side'nin önemli imgelerinden biri durumuna gelmeye başlamıştır. Yapılan uygulama sonrasında, oldukça görkemli bir kent olan Side antik kentinin ticari ve sosyal etkinliklerin yoğunlaştığı kentin merkezi konumundaki bir kamusal alan olan ticaret agorasının ölçeği ziyaretçi tarafından algılanır duruma gelmiştir. Tekil olarak çok fazla öne çıkan tiyatro yapısı, ticaret agorasının farkedilmesiyle birlikte, etrafındaki diğer kamu yapılarıyla ilişkilendirilmiş ve Side antik kentine ait önemli bir kentsel mekan görünür olmaya başlamıştır (Foto 7).

Böylelikle, en başta Sideliler olmak üzere, yerel yönetimin ve turistlerin dikkati antik kente yönelmiştir. Bir dönem, deniz turizminin arkeolojik değerleri gölgede bıraktığı kentte dengeler, yeniden kültür mirası yönünde değişmektedir. Side Kazı Başkanlığı, bilimsel kazı çalışmalarının başladığı 2009 yılından bu yana, bugünkü kent yaşamını ve turizmin kente katkısını yadsımadan, antik kenti bir bütün olarak ele almış, kente ait tüm arkeolojik ve mimari verileri biraraya getirmeye başlamış, arkeolojik bilimsel kazıların yanısıra mimari koruma çalışmalarına ve bu kültür mirasının sunumuna da önem vermiştir. Bu çok yönlü bakış, farklı disiplinler ve kurumlarla işbirliğini ve uzlaşmayı getirmiştir. Kamuoyunun desteklediği kültürel mirasın korunması çalışmalarının başarıya ulaşma şansı yüksektir. Kültür mirası olarak kabul edilen her

türlü kültür varlığının korunması ve korunacak değerlerin sürekliliğinin sağlanması esastır. Kültürel miras yaşam kültürünün zenginliğinin ve geçmişte varılan teknik düzeyin belgesidir. Bu nedenle, geçmişi öğrenmek, deneyimlerinden yararlanmak, gelecek için örnek almak, bir belge olarak gelecek nesillere aktarılacak ve birçok nedene dayalı olarak geçmişin bu "tanıkları"nın korunması gereklidir.⁷ Bu örnekte, korunması gerekli değerlerin sürekliliğinin sağlanması ve bu değerlerin anlaşılması bağlamında, Antik kentin algısının artırılması, bütüncül algının yaratılması, özgün malzemenin yerinde sergilenmesi anlamında beton, kullanım esnekliği, dayanıklılığı ve uzun ömürlü olması ile görsel olmasa bile işlevsel olarak önemli bir yerde durmaktadır.

Proje Ekibi:

Arkeoloji: H.S. Alanyalı, F. Alanyalı, Mimari: Deniz Özkut, Rıza Yılmaz (Ekol Mimarlık), Fulya Gür, Statik ve Uygulama: Kerem Peker, Barış Boyacı, Konservasyon: Muzaf er Doğan

Kaynaklar:

- Jokilehto, J. A History of Architectural Conservation. Londra: Butterworth-Heinemann, 2002.
- Madran E., Özgönül N., Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması, Ankara: Mimarlar Odası, 2005.
- Özaslan N., Özkut D., Mimari Korumada Güncel Konular, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2010.
- Side Antik Kenti Sınırları İçerisinde Bulunan Tyche Tapınağının Rölöve Restitüsyon Restorasyon Projelerinin Hazırlanması - Antalya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulunca onaylı Proje Raporu.

7- Madran, Özgönül, 2005. S:57

“İHYA (!)” EDİLEN KÜLTÜR VARLIKLARI

Bilal Bilgili, konuya yönelik İstanbul'da yapılan ihya çalışmalarına örnekler veriyor. Kaybolan kültür varlıklarının “ihya” adı altında yeniden yapımlarını ele alırken, öte taraf a kültür varlığı niteliği taşıyan ve ayakta olan yapıların “koruma” adı altında yıkılıp yeniden yapılmaları konusundaki çelişkiye dikkat çekiyor.

Bilal Bilgili
Y.Mimar

İnsan dinamik bir varlıktır. Doğrudan insanla, yerle ve fiziksel çevreyle ilişkilenecek biçimlen, dolayısıyla kimlik insan ve çevrenin etkileşiminden türetilen, sosyal ilişkiler üzerine bina edilmiş, tarihsel bir karışımdır. Duygular öznedir fakat yer, mekân ya da tarihsel çevre insanları ortak duygularla birbirine bağlar. Kültürel varlıkların/alanların algılanışıyla kimliğin girif bir ilişkisi vardır. İnsanların yerle/mekânla olan ilişkileri bireysel ya da kolektif kimliğin önemli bir bölümünü oluşturur. Wallace ve Knight, çevrenin kişiler/toplamlar üzerinde kim oldukları, nasıl yaşadıkları ve nasıl düşündükleri konusunda biçimlendirici etki yaptığını belirtir (1). Kültür mirasının kimlik ve bellekle olan yakın ilişkisinin yok olması durumunda travmatik bir etki oluşur. Kimlik ve bellek kaybolur. Gündelik yaşam zarar görür. Tarih, tarihsel alanlarda veya mekânlarda kültürel öğelerle somutlaşır. Bunlar yok edildiğinde ise kültür ve kimlik hiçbir yerde somutlaşamaz. Dolayısıyla kültürel peyzajı yitirmek Till'in ifadesiyle “peyzajda kimliği tanımlama hakkını yitirmektir” (2).

Yeniden yapım; doğal ya da insana bağlı nedenlerle kültür varlığı yapının/yapı grubunun kısmen veya tamamen kaybedilmesi durumunda son çare olarak başvurulmuş bir yöntemdir. İnsan ya da doğa kaynaklı afetlerin travmatik etkisini silme ve toplumu rehabilite etme, barınma ihtiyacını karşılama, yapıların kent ve toplum için taşıdığı simgesel değeri, kimlik ve bellek için önemi yeniden yapımlara gerekçe oluşturur. Böylece kentsel, sosyal, toplumsal, ekonomik rekonstrüksiyonun bütüncül olarak sağlanması için haklı gerekçelerle uygulanabilirliği kabul edilmiştir. Buna ek olarak, bilimsel amaçlara hizmet edecek bir yeniden yapım da özgün değerlere zarar vermemek koşuluyla kabul edilebilir bir uygulama olmuştur. Yeniden yapımlar için uluslararası tüzüklerde ve deklarasyonlarda; yeniden yapımların çok özel durumlarda, kesin ve tartışmasız bilgiye/belgeye dayanarak, titiz ve bilimsel çalışmalar yürütülerek, rekonstrüksiyon olduğunun anlaşılır olması ve yanıltıcı olmaması sağlanarak yapılabileceği sıklıkla tekrar edilmiştir (3). Buna karşılık geçmişte yaşanan iki büyük dünya savaşının ve dünyanın farklı yerlerinde devam eden savaşların beraberinde getirdiği yıkımlarla da ilişkili olarak 20'nci ve 21'inci yüzyıldaki yeniden yapımların, koruma etkinliklerine nazaran görmezden gelinmeyecek kadar çok sayıda olduğu görülmektedir.

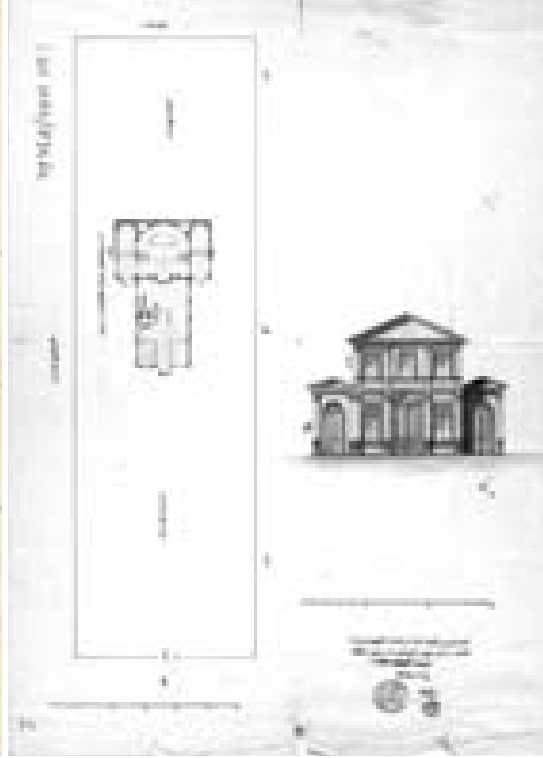
Kültür Varlıklarının Yok Olma Nedenleri Ve Yeniden Yapım İçin Gerekçeler

1789 Fransız Devrimi'nin ardından öncelikle Avrupa ve sonra bütün dünyada tarihi eserlere bakış değişmiş ve eserlerin önemi artmıştır. Kültür varlıkları ulusal kimliğin bir parçası, etnik tarihin ve kolektif belleğin bir yansıması olarak görülmeye başlamıştır (4; 5). Kültür mirasının dünya çapında öneminin artmasıyla ve çatışmanın aktörleri tarafından araç olarak görülmesi nedeniyle çekişmelerin, güç savaşlarının, direnişin ya da şiddetin ve yok edimin odağında olmuştur (6; 7). Bu sebeple günümüzde, başta Avrupa'daki araştırmacılar olmak üzere dünyanın her yerinden uzmanlar, henüz savaşlar devam ederken savaş sonrası dönemin konusu olacak yeniden yapımlar için coğrafi bilgi sistemleri ile izleme, tahribatı ve yapıların durumunu belgeleme, yeniden yapıma veri oluşturacak arşiv araştırmaları vb. çalışmalar yapmaktadır. Asya'da, Avrupa'da, Afrika'da, Balkanlar'da, Kıbrıs'ta, Dağlık Karabağ'da, Anadolu'da ve daha birçok yerde hem savaşlarda hem de sonraki süreçte inanç, etnik köken, öf e ve nefret, rejim ya da yönetime karşı tepki gibi dinamiklerle kültür varlıkları doğrudan ya da dolaylı zarar görmüştür. 1992-95 yılları arasında Yugoslavya'nın dağılmasıyla Balkanlar'da binlerce eser ya tahrip edilmiş ya da yağmacıların hedefi olmuştur. 2011'de Japonya'nın Tohoku ve Kanto bölgelerinde tsunami sonucu çok sayıda kültür varlığı zarar görmüş, ardından hızla onarım için çalışmalar başlatılmıştır. Nepal'de kültür varlıkları, günlük yaşamın önemli bir kısmının geçirildiği tarihi ve kültürel mekânlara sahiptir. 2015 yılında yaşanan büyük depremle kültür varlıkları yerle bir olmuş, sadece kültür varlıkları değil gündelik yaşamın içinde yer alan sosyal ve kültürel yaşam da zarar görmüştür.

01a

01b

01a/ Semerciyan Taşçıyan imzalı Cerman Ermeni Mektebi'nin çizimi, BOA.

01b/ Ermenilere mahsus yeni kilisenin plan ve görünüşü, BOA.

Savaş ya da doğal nedenler gibi çok özel durumların yeniden yapıma gerekçe oluşturduğu durumlarda bile rekonstrüksiyon yapılmalı mı, hangi gerekçeyle, nereye kadar ve nasıl yapılmalı gibi sorular tartışma yaratmaktadır. Üstelik rekonstrüksiyonun bir koruma yöntemi olduğu konusunda bile henüz uzlaşa sağlanamamıştır. Buna rağmen son yıllarda gerçekleştirilen yeniden yapımların politik, ideolojik, ekonomik vb. gerekçelerle yapıldığı da görülmektedir. Örneğin, rejimin değişmesi ve yeniden inşa sürecinin başlamasıyla bir döneme, kimliğe ya da inanca ait kültür varlıkları da tahribata uğrayabilir. Sembolik değeriyle ilişkili olarak anıtların yeniden yapımı, ulusal kimliğin yeniden inşası için devletlerin bir program dâhilinde yürüttüğü bilinçli çabalar olabilir. Sovyetler Birliği Döneminde metropoliten demiryolu inşası sırasında Moskova kiliselerinin bir kısmı yıkılmıştır. Kiliseler görünürde demiryolu inşası için yıkılmış olsa da bugün bazı araştırmacılar Rus Ortodoks dinini ve insanlar üzerinde olan etkisini kaldırmaya yönelik bir girişim olduğunu ifade eder (8). Dushkina, örnekler üzerinden Rusya'daki politik yeniden yapımları ve problematik durumlarını anlatır (9). Almanya'nın 2002'ye kadar savaş anısı olarak tuttuğu Frauenkirche'yi yeniden yapması sembolik yeniden yapımlar kapsamında ele alınabilir ve politik bir çabanın ürünüdür. Teknik bakımdan bütün özgün kalıntıları tespit, tasnif edilmiş ve yeniden yapım sırasında yerine yerleştirilmiş, iç mekâna dair ayrıntılı bilgi ve belgeye ulaşılmış olsa da tartışma yaratmıştır. Almanya'da kapsamı ve bağlamı değişen, ölçeği gittikçe artan rekonstrüksiyon örnekleri hızla yayılmaya başlamıştır. Örnekler uygulama sırasında ortaya çıkacak problemler konusunda da bilgi vermektedir.

Yeniden yapımlar turistler için ilgi çekici, kamu ya da özel sektör gelirlerini de teşvik edici olabilir. Güney Kore Cumhuriyeti'ndeki Gyeongju Hwangnyongsa tapınağı Budist tapınağı olarak kullanılmak üzere değil turizm aracılığıyla kentin ekonomik gelişimini desteklemek için yapılmıştır (10). Ziyaretçiler için anlamayı kolaylaştırabilir olsa da yüzlerce yıl önce yok olmuş ve arkeolojik kazılar yapılarak varlığı ortaya çıkarılmış bir tapınağın turizmi teşvik etmek amacıyla bütünüyle yeniden yapılması oldukça sorunlu bir durumdur.

Yeniden yapım süreci eğitsel yönü açısından önemli bir araştırma projesinin parçası olabilir. Süreci deneyimlemek uzmanlar açısından geçmişini anlamayı kolaylaştırır. Uzman olmayanlar ise sonuç ürünün bütününe bakarak yeni bilgi edinebilirler. Japonya'da ahşap malzemelerin kutsal kabul edilen ormanlardan getirilmesi, çok özel bir örnek olmakla birlikte İse Tapınağı'nın dini bir kült olarak 20 yılda bir yeni-

lenmesi, yeniden yapımı hem öğretici hem de bir geleneğin ve somut olmayan değerlerin korunması bakımından anlamlı kılar.

Osmanlı'dan Günümüze İstanbul'da Yeniden Yapım

Dünyada gerçekleştirilen rekonstrüksiyon uygulamaları için gerekçeler, özgünlük ve bütünlük sorunsalı, ahlaki değerler, ilkeler arasında dengeli bir yaklaşım sunmak üzere tartışmalar süredursun, ülkemizde "ihya" ya da "koruma" adına gerçekleştirilen yeniden yapımlarda bu kaygıların ne ölçüde gözetildiğini tartışmak gerekir. Burada, Osmanlı Dönemi'nin ve günümüzün ihya bakışıyla yeniden yapımlar örnekler üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Osmanlı Dönemi'nde Yeniden Yapımlar ve İhyalar

Osmanlı Devleti, eski eserlerin korunması konusunda 1858 tarihli ceza kanunnamesi ile ancak caydırıcı nitelikte ceza tedbirleri uygulamıştır. Daha sonra gelen Asar-ı Atika Nizamnameleri'yle tarihi eserlerin korunması konusunda kapsam genişletilmiştir. Fakat yapılar yangın ve deprem gibi afetlerle, imar hareketleriyle tahrip olduğunda ya da başka nedenlerle yeniden yapıma ihtiyaç duyulduğunda, malzemenin rasyonel kullanımı da dikkate alınarak yeniden yapım tercih edilen bir yöntem olmuştur.

Osmanlı'da yeniden yapım anlayışı rekonstrüksiyondan farklıdır. Eski yapıdan farklı olarak yeni yapılar, yapıldığı dönemin mimari stili ve ihtiyaçları gözetilerek inşa edilmiştir. Ünal ve Mazlum 19 uncu yüzyıl İstanbul'unda cami ve mescitlerin yeniden inşası konusunda çok sayıda örnek sunmaktadır (11). Dönemin anlayışı ve pratikleri gereği durum, gayrimüslimlerin yapıları için de farklı değildir. Örneğin; Başbakanlık Osmanlı Arşivleri (BOA) İ.AZN 96/5-2 no'lu belgede Ermeni Patrikleri Üsküdar Ermeni Kilisesi civarında yanmış olan Cerman Ermeni Mektebi'nin yeniden yapılmasına ruhsat verilmesi için talepte bulunmuştur. İnşa için Ermeni Kudüs Patrikliği tarafından para verileceği, 1500 Lira da Semerciyan Efendi tarafından verileceği belirtilmektedir. Binanın planı ve boyutları ile ilgili ayrıntılı tanımlamaları yapılmaktadır. Buna göre binanın 24 m boy, 18 m genişlik ve 14 m yükseklikte, altı ve üstü beşer oda ve bir salondan oluşacağı, kâğırdan yapılacağı belgede ayrıntılı olarak tanımlanmıştır (12). BOA/İ.AZN 96/5-1, BOA/İ.AZN 96/5-4 no'lu Sanayi-i Nefise'den mezun Semerciyan Taşçıyan imzalı planlar ve görünüş de eklenmiştir (Fotoğraf 1a). BOA/İ.DH.1064-83464 nolu belge (Fotoğraf 1b) ise İcadiye Mahallesi'nde mabedi olmayan Beşiktaş Ermenileri'ne mahsus bir kilise yapımı ile ilgili yazışmaları ve çizimi içerir (13).

02a

02b

Yeni bir yapı olarak inşa edilecek kilise 22 Kasım 1884 (10 Teşrin-i Sani 1300) tarihinde Mühendis-i Evvel Seyit Ahmet tarafından mühürlenmiş, 9 uncu “Daire-i Belediye” tarafından da onaylanmıştır. 19 uncu yüzyıla ait biri yeniden yapım öteki yeni yapı olan bu iki örnekte görüldüğü gibi Osmanlı’da yeniden yapım/ihya anlayışı, yeni yapı yapmaktan farklı değildir. Görsellerden de anlaşıldığı üzere yeni yapılan yapılar tasarım açısından yapıldığı dönemin mimari anlayışını yansıtır. Mekânlar, ölçüler ve malzeme kullanımı nizamnamelere, araziye ve ihtiyaçlara göre şekillenir.

Osmanlı’da ihya etmek; hayat vermek, canlandırmak, şenlendirmek gibi anlamlara gelir. Osmanlı Dönemi’nde vakıf kültürü içerisinde sözcük anlamına uygun olarak tehlikeli yerlerde güvenliği sağlamak, yeni yerleşim yerleri oluşturmak, toprakların işlenmesini sağlamak ve ticareti güçlendirmek üzere ihtiyacı karşılayacak yapılar tamir ya da inşa ettirilirdi (14). İhya anlayışı kapsamında ele alınan bu yaklaşım başta vakıf arsaları ve yapıları olmak üzere bakımsız kalmış, tahrip olmuş, işlevini yitirmiş yapıların/yerlerin canlandırılmasını sağlamak üzere gerekli onarımların ya da yeniden yapımların sağlanması şeklindeydi. Tarihi eserleri yok edici çeşitli nedenlere karşı koruma anlayışı ve gayretiyle gerçekleştirilen “rekonstrüksiyon” ile Osmanlı’nın “ihya” anlayışı temelinde birbirinden çok farklıdır. Öyle ki bazen “...yeniden inşa ve ihya edilecek cami...” için bugün kültür varlığı denilebilecek evler ve dükkanlar satın alınıp yıktırılabilir (BOA-D. BŞM.BNE.d./15939). Belgelerde “...yeniden tamir ve ihya edilerek... Sadabad’daki Caminin...(BOA-HAT / 1628-19)”, “Beşiktaş’ta harap olan... mescidin tecdiden ihyası... (BOA-C.EV/137-6841)”, “...Ayasofya-i kebir derununda müceddeden bina ve ihya olunan ders hane... (BOA-TS.MA.d / 2645)”, “...Eyüp’te bina ve ihya olunan imaret... (BOA-C.BLD./85-4206)”, “...Kumkapı Osman Efendi Medresesi muhterik olduğundan tekrar ihya ve inşasına... (BOA-AE. SMST.III/372- 29435)”, “İhya edilen mektebin arsası yola katıldığından mektebin başka mahalde inşası (BOA-MF.MKT/554-45)” gibi ifadelerle kullanılması esas olanın ihya etmek olduğunu; onarılarak, yenilenerek ya da yeni bir yapı yaparak gerçekleştirilmesinin yapının kendisiyle değil imkânlarla ve pratik faydayla ilişkili bir tercih olduğunu gösterir. Unutulmamalıdır ki; geleneksel yapım teknolojisinin

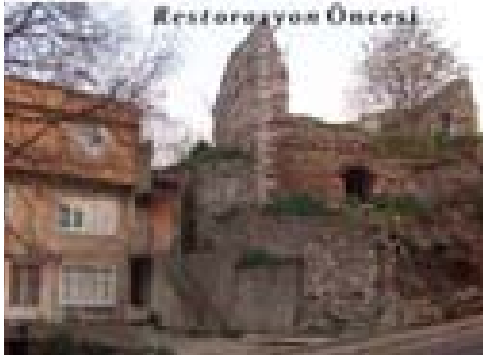
kullanıldığı, koruma bilincinin oluşmadığı ya da yapıyı kapsamayan ve sadece arkeolojik kalıntıları/objeleri korumakla sınırlı bir koruma anlayışının egemen olduğu dönemlerde “ihya” etmek için yıkmak da yapmak da gayet olağandır.

Günümüzde Yeniden Yapımlara ve İhyalara Örnekler

Koruma kurulu arşivlerinde yapılacak küçük bir çalışmayla yıllar önce kaybedilmiş çoğunlukla tekke, mescit ve sıbyan mektebi gibi yapıların, oldukça sınırlı ve şüpheli bilgiye rağmen bazı dernek, vakıf ve kurumlar tarafından ihya edilmek istendiği görülebilir (15; 16; 17; 18). Fındıkzade Mescidi, Emir Buhari Tekkesi, Altıpoğça Mescidi, Cankurtaran Mescidi, Avcı Bey Camii, Seydi Bey Camii, Kadıasker Mehmet Efendi Camii, Tarsus Mescidi, Firuzağa Mescidi, Ali Fakih Sıbyan Mektebi, Boğazkesen Mescidi ve Süheyl Bey Camii gibi onlarca örneği İstanbul’un tarihi alanlarında görmek mümkündür. Bunun yanında yok olmuş çok sayıda yapının tescil ve ihya süreçlerinin devam ettiği de bilinmektedir. İstanbul Koruma Bölge Kurulu arşivlerinde yapılan araştırmalar sırasında defalarca reddedilen ve tekrar tekrar yeniden yapımı talep edilen, yakın zamanda da hayata geçirilen çok sayıda yeniden yapım örneği tespit edilmiştir. Burada yeni yapı olarak ve çağdaş strüktürle yeniden yapılan Fındıkzade Mescidi ile biri kısmen öteki tamamen yeniden yapılan ve geleneksel strüktürlerin kullanıldığı Emir Buhari Tekkesi mescit ve harem yapılarını görmek, yaklaşımları irdelemek yararlı olacaktır.

Fındıkzade Mescidi: İstanbul Fatih İlçesi, Ördekkasap Mah. 2109 ada, 64 parselde yer almaktadır. Fındıkzade Şeyh Ahmet İshak Efendi tarafından 1802-1803 yıllarında tekke olarak kurulmuştur (19). Vakıf arşivlerinde yapının yangın geçirdiğine, 1956-1959 yılları arasında Millet Caddesi’nin genişletilmesi sırasında tamamen yok olduğuna, arsasının bir kısmının yolda kaldığına dair belgeler mevcuttur.

Yapının yeniden yapımı ilk olarak 1991’de İstanbul Vakıf ar Bölge Müdürlüğü’nün İstanbul 1 No’lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’na (KTVKK) cami ve pasaj yapım talebini iletilmesiyle gündeme gelmiştir. 677 sayılı “Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine (kapatılmasına)...” dair kanunda bu tür gayrimenkullerin cami mescit olarak değerlendirilmesinin hüküm altına alındığı, taşınmazın tekke

03b

03c

- 02a/ Fındıkzade Mescidinin rekonstrüksiyon öncesinde arsası (4 No'lu Koruma Bölge Kurulu Arşivi)
- 02b/ Yeni yapılan Fındıkzade Mescidi, 2015, Bilgili.
- 03a/ Ayvansaray Emir Buhari Tekkesinin yeniden yapım öncesi durumu (URL 1).
- 03b/ Emir Buhari Tekkesi'nin eski fotoğrafı, (URL 1).
- 03c/ Emir Buhari Tekkesi, mescit yapısı, 2015, Bilgili.

ve mescit arsası olduğuna dair sicil kayıtları ve vakfiyesi de eklenmiştir. 1 No'lu KTVKK ise söz konusu parselde daha önce bir cami olduğuna dair belge olmadığından, parselin 1/5000 ölçekli koruma amaçlı imar planında ticaret bölgesinde kaldığından ve projeler mal sahibi vakıf tarafından hazırlanıp iletilmediğinden talebi reddetmiştir. 1994 yılında İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından söz konusu parsel planlarda dini tesis alanına çevrilmiş, 1996 yılında cami yapımına dair talep yinelenmiş, 1998 yılında kurul benzer gerekçelerle talebi tekrar reddetmiştir. 2006 yılında 4 No'lu KTVKBK'ye yeniden yapım önerisi sunulmuştur. Vakfiye kayıtlarından yapının 2 katlı olduğu, bahçe ve avlu etrafına kuzey-güney doğrultusunda mekânların sıralandığı, üstte divanhane, altta odaların ve derviş hücrelerinin, mutfak, kiler, kömürlük, ahır, samanlık ve abdesthane gibi mekânların olduğu tespit edilmiştir. 1875 tarihli Ayverdi Haritası ve 1913 tarihli Alman Mavileri haritalarında yapı grubu ve araziye yerleşimi görülebilmektedir. Ayrıca proje raporunda, "yapılan araştırmalar sonucu 1931 tarihli 1 adet fotoğraf a tek katlı ahşap bir yapının tespit edilebildiği, çatısının kurşun kaplı olduğu" belirtilmiştir. Bunun yanında avlu giriş kapısı ve kitabesinin, avlu içindeki hazirenin fotoğrafı da proje dosyasında yer almaktadır. 4 No'lu KTVKBK Arşivi'nden edinilen bilgiye göre yeniden yapım için üç öneri sunulmuştur. 1'inci öneride bodrum katta toplantı salonları; giriş katında avlu etrafına sıralanan okuma salonu, mescit ve konuttan oluşan 3 adet yapı yer alır. Şadırvan avludadır. Minare yerine salat köşkü vardır. Yapılar birbiriyle kütesel olarak bağlantılı ve çağdaş strüktürdedir. 2'nci öneride aynı plan düzeninde, okuma salonu ve mescit birbirinden kütesel olarak koparılarak tasarlanmış, salat köşkü yerine minare önerilmiştir. 3'üncü öneride ise bodrum katta mescit, wc ve şadırvan; giriş katında ise birbirinden bağımsız mescit ve okuma salonu tasarlanmıştır. Konut yapısı kaldırılmış, mescit genişletilmiş ve minareli olarak tasarlanmıştır. Alt katı betonarme olarak ve parsel sınırlarına dayanacak şekilde, üst kat ise çelik strüktür ve ahşap kaplama olarak tasarlanmıştır. Çatısı çelik strüktür, içerden kubbe biçiminde dışardan kırma çatılı, kaplaması ise kurşun olacak şekilde projelendirilmiştir. KTVKBK yeterli veri olmadığından rekonstrüksiyon yapılamayacağına, 3'üncü önerinin kabulüne ve yeni bir cami yapılmasına karar vermiştir.

Betonarme-çelik karma strüktürde inşa edilen yapının çatısı kurşun değil kiremit kaplanmıştır. Ortaya çıkan yeni yapı, bahçe duvarının tasarımı, minare ve yapıların oransal ilişkisi, malzeme seçimi ve işçilik hatalarıyla niteliksiz bir yapı olmuştur. Proje raporunda yapının "döneminin sivil mimarlık örneklerine benzediği" belirtilse de bu yargıya nasıl varıldığına dair bir bilgi yoktur. Daha önce var olduğu belirtilen yapı/yapı grubuna dair bilgi, belge, fotoğraf bu kadar sınırlıyken çağdaş strüktürde fakat geleneksel ahşap yapılara benzetilerek (ne kadar benzediği de tartışmalı olan) yeni bir yapı yapmak sorgulanması gereken bir yaklaşımdır. Yapının tasarımı, iç mekân düzenlemeleri tasarımcının/uygulamacının tercihi olmakla birlikte uzman olmayanların gerçekte böyle bir yapı olmadığını, yeni yapı olduğunu anlamaları zor olabilir. Sponsorun, uygulamacının vb. diğer süreç ortaklarının tercihleri doğrultusunda gerçekleştirilen yeniden yapımlar yanıltıcı ve yanlış olabilir (Fotoğraf 2a, Fotoğraf 2b). Bu yüzden yeni yapıların taklitçi değil, çağdaş ve yenilikçi tasarımlar olarak gerçekleştirilmesi daha doğru bir yaklaşım olabilir.

Ayvansaray Emir Buhari Tekkesi: İstanbul Fatih İlçesi, Atik Mustafa Paşa Mah. 2871 ada, 1 parselde yer almaktadır. İstanbul'un farklı yerlerinde bulunan üç ayrı Nakşibendi tekkesinden biridir. 1512-13 yıllarında kurulmuştur. 19'uncu yüzyılın ortalarında tekrar inşa edilen yapı, 1925 yılında tekkelerin kapatılmasıyla bakımsız kalmıştır. 1946 ve 1962'de yaşanan yangınlarla önce ahşap olan harem daireesi yok olmuş, ardından kâgir olan mescit ve tevhidhâne harap olmuştur (Fotoğraf 3a). Mescit ve tevhidhânenin kısmen ayakta kalan üç duvarından yapısal özellikler tespit edilebilmiştir. Fakat harem yapısından bir iz kalmamıştır ve yapıya ait bilgiler oldukça sınırlıdır (20).

Yapı 2005 yılında özel bir vakfa tahsis edilmiş, 2006 yılında projelendirme süreci başlamış, 2007 yılında ise mescit yapısının restorasyon ve kısmi rekonstrüksiyon işi başlamıştır. Yapıların Pervititch ve Alman Mavileri haritalarından malzemesi ve araziye konumlanışına dair bilgi edinilebilmektedir. Ayrıca az sayıdaki eski fotoğrafına ulaşılabilmektedir (Fotoğraf 3b). Mescidin kısmi rekonstrüksiyonu ve onarım işleri mevcut kalıntılar korunarak gerçekleştirilmiştir (Fotoğraf 3c). Bu bakımdan özgün işlevini sürdürerek kısmi rekonstrüksiyonunun yapılması anlaşılabilir bir uygulamadır. Mescidin onarım ve kısmi yeniden

03d

04

yapım işi devam ederken geçmişte gecekondü yerleşkesine dönen alan temizlenmiş, araştırma kazıları yapılarak harem yapısının da temel kalıntılarına ulaşılmıştır. Yapı, kalıntılarında ve tarihi haritalardan anlaşılan plan düzenine uygun olarak, ahşap strüktürde yeniden yapılmıştır (Fotoğraf 3d). Fakat temel kalıntısı düzeyindeki bir yapıyı özgün yapım tekniğiyle bile olsa üstelik hemen altında Bizans kalıntıları olduğu bilinmesine rağmen yeniden yapmak tartışmaya açık bir konudur. Harem kalıntılarının mescidin avlusunda bir arkeopark olarak sergilenmesi ve sunumu üzerinde çalışılması da değerlendirilebilir bir öneri olabilirdi. Böylece daha alt kotta yer alan Bizans kalıntılarını tehdit eden bir durumdan da kaçınılmış olurdu. Ayrıca harem yapısı bir dini vakfa tahsis edildiğinden içinde inceleme yapma izni alınamamıştır. Mescit ve harem yapılarının rekonstrüksiyonuna dair bilgilendirici bir levha ya da pano da alana yerleştirilmemiştir.

Çağdaş Koruma(ma) Anlayışımız: Yeniden Yapmak Üzere Yıkamak
“Onlara miras demeyiniz, onlar canlı birer varlıktır. Doğarlar, yaşarlar, yaşlanırlar ve ölürlər (Prof. Dr. Cevat Erder) (21).”

İstanbul’un birçok noktasında tarihi, kültürü ve kimliği ihya etmek için kaybolan tarihi yapılar “ihya” edilirken, son yıllarda yeniden yapmak üzere yıkımların sıklığı, kısmen veya tamamen yıkılan yapıların önemli tarihi yapılar veya tescilli kültür varlıkları da olabildiğini vurgulamak gerekir.

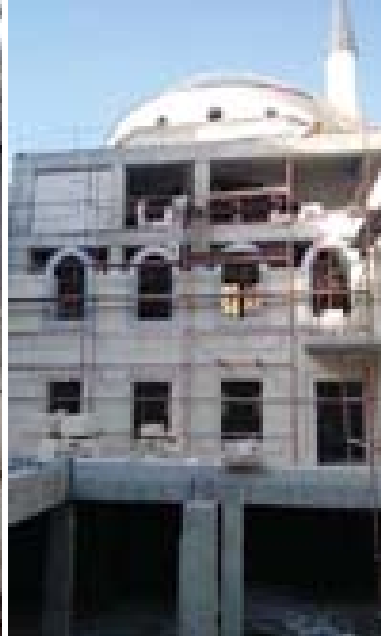
Karaköy’de 20’nci yüzyılın başına tarihlenen Türkiye Deniz İşletmeleri Genel Müdürlük Binası (Merkez Rıhtım Han), Çinili Han ve Paket Postanesi’ne 1930’ların sonunda eklenen Karaköy Yolcu Salonu ve Antrepo yapısı İstanbul için önemli referans noktalarından biri olmuştur. 2000’li yılların başından itibaren liman alanında yenileme çalışmalarının yapılması planlanmaktaydı. 2013 yılına kadar davalara konu olmuş tartışmalı bir süreç yaşanmıştır. 2013 yılından sonra ihale süreçleri ve 2015’ten itibaren inşaat uygulamaları başlamıştır. Karaköy Yolcu Salonu Şubat 2017’de yıkılmış, kamuoyu ve uzmanlar nezdinde tartışmalara neden olmuştur. Tartışmalar devam ederken Mart 2017’de ise Paket Postanesi’nin 3 duvarı dışında kalan kısmı yıkılmıştır. Ülke ekonomisine büyük katkılarının olacağı belirtilen proje kapsamında gerçekleştirilen yıkımlarla Cumhuriyet Dönemi’nin modern mimari mirası ve tescilli kültür varlığı yok edilmiştir.

Benzer bir örnek de Karaköy rıhtımında Kemankeş Caddesi üzerinde bulunan ve Mimar Léon Nafilyan tarafından tasarlanan Hovagimyan Han’dır. Bu eser, Milli Mimari Akım’ın özelliklerini barındıran önemli bir eserdir. Betonarme strüktürün kullanıldığı erken örneklerden biriydi. Altı kattan oluşan yapı simetrik cephesi, sivri kemerli pencereleri, cephede kullanılan çini süslemeleri ve geniş saçaklı örtüsü ile döneminin karakteristik özelliklerini taşırdı (Fotoğraf 4). Yapı “aslına uygun restorasyon, yapısal iyileştirme” yapmak ve turistik amaçlı kullanıma açmak üzere bir şirket tarafından satın alınmıştır. Yerinde yapılan incelemede yapının sadece ön cephesinin tutulduğu geri kalan bütün yapısal elemanlarının kaldırıldığı anlaşılmıştır. Yanı başında bulunan Rıhtım Han’ın da durumu farklı değildir. Beden duvarları çelik strüktürle desteklenmiş ve atmosfer koşullarına açık olarak bekletilmiştir (Fotoğraf 5).

2005 yılında yürürlüğe giren 5366 sayılı “Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun” kapsamında yenileme alanı ilan edilen Sulukule, Fener-Balat-Ayvansaray, Tarlabası, Süleymaniye gibi alanlarda ise yukarıdaki tutumun kent düzeyindeki yansımaları görülmektedir. Bu konu hem uzmanlar düzeyinde hem de kamuda çokça tartışılmıştır. Özetle; 19’uncu yüzyılda Osmanlı’nın planlı imar hareketleri ile oluşmuş tarihi kentsel mekânlar “yenileyerek koruma” anlayışı ile yeniden üretilmeye başlanmıştır. Tarihi yapıların/alanların bakımsızlık, depreme dayanıksızlık, yapıların/mekânların asgari sıhhi koşulları sağlayamıyor olması, güvenlik sorunları gibi nedenlerle yenilenmesi planlanmıştır. Böylece köhneleşmiş, harabeye dönmüş ve çöküntü alanı haline gelmiş bir kent parçası otel, ofis, konut gibi işlevlerle yaşanılır, saygın ve değerli alanlar haline getirilmeye, turizme kazandırılmaya çalışılmıştır. Yasal/yönetimsel süreçlerden, yenileme alanı koruma bölge kurullarının kuruluşuna, sürecin paydaşlarına, kamulaştırmalardan ekonomik ve sosyal konulara, yıkım süreçlerinden yeniden yapılacak yapılara ve koruma (!) odaklı tasarımlarına, mevcut planları ve koruma kararlarını yok sayarak bağımsız, koparılmış, bütüncül planlamadan uzak kararlar alınmasına kadar geniş bir yelpazede eleştiri almıştır. Bugün geline nokta ise sadece fiziksel açıdan durum değerlendirmesi yapılacak olursa örneğin Tarlabası’nda yapıların birçoğunun buldozer yaklaşımıyla yeniden yapmak üzere tamamen yıkıldığı, bir

05

06

- 03d/ Emir Buhari Tekkesi, Harem Yapısı ve bahçeye eklenen müstemilat, 2015, Bilgili.
 04/ Hovagimyan Han, (URL 2).
 05/ Rıhtım Han'ın içerden görünümü, 2017, Bilgili.
 06/ Kadiasker Mehmet Efendi Camii, (URL 3)

kısımının ise sahne dekoru gibi ön cephelerinin tutulduğu ve atmosfer koşullarına açık olarak beklediği görülmektedir. Tarihi kentsel peyzajların, kültürel katmanların bütün yönleriyle ele alınmadığı, yıkıp yerine kopyasını çağdaş strüktürle yapma yoluyla koruma düşüncesi geçmişte deneyimlenmiş, bugün bu türden uygulamalara “koruma” denemeyeceği kabul edilmiştir.

Kazanç getirecek büyük projelerin parçası olarak bilinçli ve planlı şekilde gerçekleştirilen yıkımlar, korumanın gereklilik durumunda ve mümkün olan en az müdahale ile yapılması ilkesine aykırıdır. Yapılar tescilli kültür varlığı statüsünde olduğundan özgün değerleri ile birlikte korunmasını, kaybedilmesi durumunda ise rekonstrüksiyonunun yapılmasını gerektirebilir. Fakat savaş ya da afet gibi nedenlerle kaybedilmemiş, varlığını sürdüren bir yapıyı yıkmak ve daha büyük projelerin parçası olarak yeniden yapmak kabul edilebilir bir yaklaşım değildir. Zira bir canlı hasta diye öldürülmez. Ayrıca görünüm bakımından tıpkısı yapılabilir olsa bile yeni bir yapıdır, mimarından işçisine üreticisi farklıdır ve yapıldığı dönemin değil başka bir dönemin ürünüdür. Kaldı ki modern mimarlık ürünlerinin artistik ve estetik, teknolojik, kanonik vb. değerlerini yıkıp yeniden yaparak korumak imkânsızdır.

Bitirirken

Görüldüğü gibi dünya çapında yüzyıllar önce kaybolmuş ve arkeolojik kalıntı düzeyindeki buluntulardan 20. yüzyıla ait kültür varlığı niteliği taşıyan yapılara kadar geniş bir aralıkta yeniden yapımlar gündeme gelmektedir. Rekonstrüksiyon uygulamaları yönetimler, yatırımcılar, bazı kamu kesimleri hatta uzmanlar tarafından onaylanmakta ve teşvik edilmektedir. Çeşitli gerekçelerle neredeyse tarih öncesi devirlere ait yapıların bütünüyle yeniden yapımı bile talep edilir olmuştur. Türkiye’de ise genellikle Osmanlı Devleti’nin son yıllarından başlayarak Cumhuriyet Dönemi’nde 1970’li yıllara kadar savaşımlara, yangınlara, ekonomik koşullara, yapıların bakımsız kalışına, yasal/yönetimsel ve planlama kaynaklı sorunlara, imar hareketlerine bağlı olarak yok olan yapılar yeniden yapılmaktadır. İhya projeleri ve uygulamaları, tüzüklerle çizilen sınırların dışına çıkmakta ve bilimsel ilkeler çiğnenmektedir. Bazı uygulamalar detaylı araştırmalar yapılmaksızın, eldeki sınırlı ve yetersiz belgeye rağmen farazi olarak gerçekleştirilmektedir. Yapıların birbirinin tekrarı planlarla ve yapısal özelliklerle, belki hiç

olmadığı şekilde yeniden inşa edilmesi; özellikle iç mekânlara dair bilgi olmaksızın yeni malzeme, strüktür ve bezemelerle yeniden yapılması sonucu ortaya çıkan ürünler sadece basit birer kopya olarak kalmakta, zamansal kırılmaya da neden olmaktadır. Öyle ki 19’uncu yüzyılın başında Osmanlı Dönemi’nde yok olan arsası yola terkin edilmiş Demirciler Mescidi, 20’nci yüzyılın başında yok olmuş geriye sadece minaresi kalmış Yedikule/Fatih Mescidi gibi yapıların bile tesciline ve ihyasına çalışılmaktadır. Hortlatılan ya da ihya adı altında sadece adının ihya edildiği, çağdaş strüktürle inşa edilip dışı geleneksel malzeme ile kaplanan tarihi görünümlü yeni yapılara gösterilen ihtimam ve ayrılan bütçeler, kültürün gerçek bileşenlerini sürecin mağduru haline getirmektedir.

Yol genişletme çalışmaları sırasında yok edilmiş çok sayıda yapının, yetersiz veriye rağmen yeniden yapımı planlanmaktadır. Mimar Sinan eseri olan Süheyl Bey Camii’nin 4 katlı, cam cepheli; Fındıkzade Mescidi ya da Kadiasker Mehmet Efendi Camii (Fotoğraf 6) gibi çağdaş strüktürle inşa edilen tarihi görünümlü yeni yapılar hem akademik camiada hem de kamuoyunda tartışma yaratan “koruma” ya da “ihya” uygulamaları olarak görülmektedir. Dahası yeniden yapılan yapıların arazilerinin bir kısmı ya genişletilen yollara ya da bugün mülkiyetini elinde tutan yasal kullanıcılara geçmiş, 660 sayılı ilke kararında tanımlandığı şekilde “...kendi parselinde daha önce bulunduğu oturum alanında, aynı kitle ve gabaride, özgün plan şeması” ile yapılabilme imkânı kalmamıştır. Bu yüzden özgün yerine yapılamayan yapılar komşuluğundaki parselde ya da başka bir yere kaydırılarak yapılmakta veya Can Kurtaran Mescidi gibi 25 m² ibadet alanı ve 12 m² wc ile kalan arazisine sıkıştırılmaya çalışılan tarihi görünümlü mescitler inşa edilmektedir. Fındıkzade Mescidi, Cankurtaran Mescidi gibi yapıların yeniden yapım taleplerinin 1990’lı yıllarda koruma kurullarınca yeterli belge bulunmadığından reddedilmesi söz konusuyken, 2000’li yıllardan itibaren proje kabullerinin ve uygulama süreçlerinin hızlandığı anlaşılmıştır.

Yıkımın kendisi politik ve sembolik olabildiği gibi, yeniden yapımlar da politik, ideolojik ve sembolik olabilir. İstanbul’da ve başka yerlerde uzun zaman önce kaybedilmiş, işlevini ve bellek değerini yitirmiş yapıların “ihya” adı altında yeniden yapımları, büyük çaplı imar hareketlerinin bir parçası olarak her yerde görülmektedir (22).

Tescil ve ihyası için çalışılan yapıların bir kısmı Osmanlı Devleti'nin son döneminde deprem ve yangınlarla tahrip olmuş yapılardır. Bu yapılar vakıf arın gelirlerinin azalması ve hukuki mahiyetindeki düzenlemeler ile vakıf sisteminin bozulması (23) sonucu onarımı yapılamamış, zamanla tahribatı artmış, ya Osmanlı Dönemi'nde ya da Cumhuriyet Dönemi'nde tamamen yok olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde yasal/yönetsel ve planlama kaynaklı sorunlar, ekonomik sıkıntılar ve imar hareketleri gibi nedenlerle (24; 25; 26) yok olmuş kültür varlıklarının "bilinçli bir strateji ile inkâr siyasetine kurban edilerek, taltan edildiği" söylenerek ya da "parti binası yapılan mescitler" örnek gösterilerek tescil ve ihyalarına gerekçe oluşturulmaktadır (27). Vakıf anlayışının, kimliğin, belleğin ve kültürün yeniden canlandırılması adına iyi niyetli okunabilecek yaklaşımlar, bu tür söylemler ve hatalı uygulamalarla olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Yoğun kentleşme baskısı altında kimliğini kaybetme noktasına gelmiş İstanbul'a, hızla gerçekleştirilmeye çalışılan dönüşüm politikalarıyla ve yıkarak yapma eylemleriyle bir darbe daha vurulmaktadır. Bu uygulamalar tutarsız gibi görünse de esasında aynı imar etkinliklerinin sonucudur. Osmanlı geleneğinden gelen ve günümüzde yeniden yapımlar için kullanılan "ihya" kavramının koruma alanında tartışılan "rekonstrüksiyondan" farklı olduğunu vurgulamak gerekir. Buna göre uzun zaman önce tamamen yok olmuş, bugün yeniden yapılan, "ihya" edilen tarihi (!) yapıların ne tam anlamıyla koruma bağlamında tartışılan rekonstrüksiyonlara ne de geleneksel anlamıyla ihyalara örnek olabileceği söylenbilir.

Kültürel miras üretimi doğal akış içerisinde ve zamanla değil de yönetenlerin eliyle ve hızlı bir imar hareketiyle oluyorsa, yönetenler ve yönetilenler arasında etkili bir iletişim aracı olarak kullanılmaya çalışıldığı şeklinde yorumlanabilir. Böylece kitleler yönlendirilebilir, yöneticinin varlığı ve icraatları meşrulaştırılabilir. Belli bir dönemin ya da inanca ait yapıların yeniden yapımı, kimlik inşa etme sürecinin bir parçası olarak görülürse kültür varlıkları araçsallaşır. Sosyal/kültürel peyzajlar ve her türlü bileşenleri, şiddet uygulamaları olarak görülebilecek yapım ve yıkım eylemleri arasına sıkışır. Dahası doğruluğu tartışılmalı olan bir tarihsel çevre yaratımı ile İstanbul tema parkına dönüşür. Bu tablo, oldukça kaygı verici bir durumu ve tehlikeli bir bakış açısını ortaya koymaktadır.

Yapılar gerçekten koruma odaklı bir anlayışla mı ele alınmaktadır? Öyleyse çağdaş koruma anlayışıyla mirasın bütün insanlığın ortak mirası olduğu; evrenselleştiği, insan hakları kapsamında ele alındığı, kültür varlıklarının kaybedilmesinin ise bütün insanlığı fakirleştireceği unutulmamalıdır. Müdahaleler idari makamların arzuları, heyecanları ve belli kesimlerin talepleriyle değil bilimsel yöntemlerle, toplumsal uzlaşa sağlanarak ve koruma esas alınarak gerçekleştirilmelidir. Aksi halde örneklerde de görüldüğü gibi fiziksel yapıya/mekâna müdahale sadece belleği ve kültür mirasını bozmakla ya da yeniden şekillendirmekle kalmaz, adeta kelebek etkisiyle kaotik boyutlara ulaşan sosyal, toplumsal, kültürel yaralar açabilir. Aidiyet hissini kaybettirebilir ve çatışmalı süreçlerin yaşanmasına neden olabilir.

NOTLAR

- Wallace, Iain ve Knight, B. David, 1996, "Societies in Space and Place", **Earthly Goods: Environmental Change and Social Justice**, (eds) F.O. Hampson & J. Reppy, Cornell University Press, Ithaca, s. 75-95.
- Till, E., Karen, 1999, "Staging the Past: Landscape Designs, Cultural Identity and Erinnerungspolitik at Berlin's Neue Wache", **Ecumene**, Cilt 6, Sayı:3, s. 251-283.
- Mazlum, Deniz, 2014, "Koruma Kuramının Mimari Rekonstrüksiyona Bakışı", **Mimarlık**, Sayı 380, s. 72-77.
- Bevan, Robert 2016, **The Destruction of Memory: Architecture at War**, Reaktion Books, London.

- Coward, Martin, 2009, **Urbicide: The Politics of Urban Destruction**, Routledge, London.
- Tunbridge, J.E. ve Ashworth, G.J., 1996, **Dissonant Heritage: The Management of the Past as a Resource in Conflict**, Tunbridge, John E. ve Ashworth, Gregory J., Toronto, s. 16.
- Silverman, Helaine, 2011, "Contested Cultural Heritage: A Selective Historiography", **Contested Cultural Heritage: Religion, Nationalism, Erasure, and Exclusion in a Global World**, Springer, New York, s. 1-49.
- Schildgen, Brenda Deen, 2008, **Heritage or Heresy: Preservation and Destruction of Religious Art and Architecture in Europe**, Palgrave Macmillan, New York, s. 266.
- Dushkina, Natalia, 2009, "Historic Reconstruction: Prospects for Heritage Preservation or Metamorphoses of Theory?", **Conserving the Authentic: Essays in Honor of Jukka Jokilehto**, (eds.) Nicholas Stanley-Price & Joseph King, ICCROM Conservation Studies 10, Roma, s. 83-94.
- Stanley-Price, Nicholas, 2009, "The Reconstruction of Ruins: Principles and Practice", **Conservation: Principles, Dilemmas and Uncomfortable Truths** (Eds.) Alison Richmond & Alison Bracker, Elsevier, Oxford, s. 32-46.
- Ünal, Özlem Çiçek ve Mazlum, Deniz, 2017, "Osmanlı'da 'İhya' Uygulamaları; XIX. Yüzyıl İstanbul'unda Yeniden İnşa Edilen Cami ve Mescitler", **Mimarist**, Sayı 60, s. 67-76.
- Bilgili, Bilal ve Şimşek, Nurhilal, 2016, "19'uncu Yüzyıl Kamu Yapılarının Üsküdar Mahallelerine Etkisi: Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bir Okuma", **Uluslararası Üsküdar Sempozyumu IX**, Cilt III, İstanbul, s. 391-410.
- Bilgili ve Şimşek, 2016.
- Orhonlu, Cengiz, 1990, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Derbend Teşkilatı**, Eren Yayıncılık, İstanbul, s. 27-29.
- Bilgili, Bilal, 2015, "Kaybolan Kültür Varlıkları ve Yeniden Yapımlarının Değerlendirilmesi: İstanbul Tarihi Yarımada'dan Örnekler", **5. Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi Sempozyumu**, TMMOB İnşaat Mühendisler Odası, Cilt 2, s. 415-430.
- Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü, 2013, **Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü Projeleri 2004-2013**, Kültür A.Ş., İstanbul.
- Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü, 2014, **İstanbul'un Kaybolan Kültür Varlıkları: Suriçi (Fatih) Camileri ve Mescitleri I**, Kültür A.Ş., İstanbul.
- <http://www.isted.org.tr/E.T:06.02.2018>
- Koçu, Reşad Ekrem, 1971, "Fındıkzade Tekkesi", **İstanbul Ansiklopedisi**, Cilt 10, s. 5757, Koçu Yayınları, İstanbul.
- Tanman, M. Baha, 1995, "Emir Buhari Tekkesi", **TDV İslam Ansiklopedisi**, Cilt 11, s. 126-128, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul.
- Bilgili, Bilal, 2017, Kişisel not.
- Bilgili, 2015.
- Ertem, Adnan, 2011, "Osmanlıdan Günümüze Vakıf ar", **Vakıf ar Dergisi**, Sayı 36, s. 25-65.
- Çal, Halit, 1990, "Türkiye'de Cumhuriyet Devri Taşınmaz Eski Eser Tahribatı Ve Sebepleri", **Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Cilt 34, Sayı 1-2, s. 353-380.
- Madran, Emre, 1997, "Cumhuriyet'in İlk Otuz Yılında (1920-1950) Koruma Alanının Örgütlenmesi II", **ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi**, Cilt 17, Sayı 1-2, s. 75-97.
- Bilgili, 2015.
- Eriş, Cem, 2015, "Şehirleri Bizim Kılan Kadim Varlıklar: Vakıf Eserlerimiz, İstanbul ve Yeni Model Arayışları", **Vakıf Restorasyon Yıllığı**, Sayı 10, s. 150-157.
URL 1: <http://www.fatih.bel.tr/icerik/1150/emir-buhari-tekkesi/> E.T: 27.01.2018.
URL 2: https://www.archives.saltresearch.org/R/-?func=dbin-jump-ull&object_id=4321405&silo_library=GEN01 E.T: 27.01.2018
URL 3: <https://ibbqr.ibb.gov.tr/fatih-ilcesi-parmakkapi-kadiasker-mehmet-efendi-camii-rekonstruksiyon-insaati/> E.T: 06.02.2018.

EMEK SİNEMASI'NIN YIKIMI VE YENİDEN İNŞASI¹

Emek Sineması'nın yıkımı ve
yeniden inşa sürecini Nilay Özlü aktarıyor

Dr. Nilay Özlü
Altınbaş Üniversitesi

Şu sıralar altyapı çalışmaları nedeniyle adeta bir şantiye görünümüne bürünmüş olan İstiklal Caddesi'nde yürürseniz, karşınıza devasa bir "popcorn" çıkabilir. Üstelik patlamış mısır kostümünü giydirilmiş olan kişi İstiklal Caddesi'nde bir ileri bir geri dolanmakta, ellerini kollarını sallayarak yoldan geçenlere yakınlarda bir yerlerde bir sinema olduğunu işaret etmektedir. Bu müthiş pazarlama taktiği ile "yeniden inşa edilen" Emek Sineması'nın tanıtım ve promosyonunu yapmakta; yıkımı kent belleğinde henüz kapanmamış bir yara olan bu tarihi sinemanın Grand Pera Alışveriş Merkezi'nin en üst katında yeniden hayat bulduğu müjdelanmektedir. Bir zamanlar Türk sinemasının kalbinin attığı ve etrafında onlarca sinema barındıran Yeşilçam Sokak, artık iki alışveriş merkezi arasında sıkışmış bir servis koridorundan ibaret olup, AVM'lerin en üst katlarına yerleşen zincir salonların varlığı ise İstiklal Caddesi'nde dolanan popcorn adamlar ile kentlilere duyurulmaktadır. Halbuki, çok değil, bundan sadece bir kaç on yıl önce, Türk Sineması dendiğinde akla ilk Yeşilçam gelmekte, İstiklal Caddesi ise onlarca irili ufaklı sinema salonuna ve yüzlerce sinemasevere ev sahipliği yapmaktaydı. Orhan Pamuk *Masumiyet Müzesi* kitabında 1970'lerin İstiklal Caddesi'ni şu sözlerle, iyi bir yemek ve iyi bir film seyretmek isteyen iyimser kalabalığın adresi olarak işaret etmektedir (Pamuk, 2008, 502):

Taksim Meydanı güneşliydi, ama her zaman gölgeler içinde olan İstiklal Caddesi'nin serinliği, vitrinler, sinema girişleri, çocukluğumda annemle girdiğimiz pasajların nem ve toz kokusu bana iyi geldi. Hatıralar ve mutlu bir gelecek vaadi başımı döndürüyor; iyi bir şeyler yemek, bir film seyretmek ve alışveriş etmek isteyen kalabalığın iyimserliğini paylaşıyordum.

Ancak, İstanbul'un baş döndüren dönüşümünden payını, kentin en işlek, en canlı bölgesi olan ve tarihi alan olarak kabul edilen Beyoğlu ve İstiklal Caddesi de fazlasıyla aldı, alıyor. Geçtiğimiz yüzyıl içerisinde İstiklal Caddesi'nin çehresi defalarca dönüştü. 19. yüzyılın ikinci yarısında, Osmanlı İmparatorluğu'nun kapitalist ekonomiyle entegrasyonuna bağlı olarak hızlı bir dönüşüm içerisine giren Beyoğlu, hem alt yapı hem de üst yapı yatırımları ile modernleşen kentin aynası durumuna gelmiştir. Gayrimüslim burjuvazinin, kente yerleşen Avrupalıların ve Levanten nüfusun yoğunlaştığı bu bölge, kültürel dönüşümün ve Avrupalı pratiklerin de merkezi haline gelir. 1845 yılında Galata Köprüsü'nün açılması, 1857 yılında 6. Daire'nin kurulması, 1865 yılında Galata surlarının yıkılması, 1870 Beyoğlu yangını, 1875 yılında Tünel'in inşa edilmesi ve kenti yeni gelişmekte olan kuzey yönüne bağlayan tramvay hatlarının yapımı ile Beyoğlu'nun gelişimi ve dönüşümü hızlanır (Çelik, 1986). 20. yüzyıl başında Galata ve Pera, otelleri, sinemaları, tiyatroları, banka binaları, pasajları, kafeleri, parkları, bahçeleri, mağazaları, modern apartmanları, kilise ve sinagogları ile bir Avrupa şehri görünümüne bürünmekle kalmayıp, Batılı tarzda yaşam, tüketim, kültür ve eğlence pratiklerini de bünyesinde barındırmaktaydı (Akin, 1998).

1- Bu metnin farklı bir versiyonu Mimar.ist dergisinde yayımlanmıştır.

Nilay Özlü, Mimar.ist 57, Güz 2016, ss.23-62; Nilay Özlü, "Dönüşen Beyoğlu Üzerine Notlar: Cercle d'Orient ve Emek Sineması Örneği", Mimar.ist 57, Güz 2016, ss.24-29

Cumhuriyet'in ilanı ile görece ıssızlaşan ve eski canlılığını yitiren Beyoğlu, yine de Cumhuriyet'in modern ve batılı yüzünü temsil etmekte, kültürel ve sosyal hayatın merkezindeki konumunu sürdürmektedir. Cumhuriyet elitleri tarafından benimsenen belirli bir yaşam tarzının ve modern kentsel pratiklerin aynası haline gelen Beyoğlu, bir yandan gayrimüslim burjuvazinin yoğunlukta yaşadığı bölge olmayı sürdürürken, öte yandan millileşen sermayeye bağlı olarak mülkiyet el değişimine sahne olmaktadır (Batuman, 2015). 1942 yılında kanunlaşan Varlık Vergisi ile tavan yapan dışlayıcı politikalar, 6-7 Eylül 1955 olayları² ile doruk noktasına varır ve gayrimüslim nüfus, mülklerini de geride bırakarak büyük oranda ülkeyi terk eder (Aktar, 2000). El değiştiren sermaye ve mülkiyetle doğru orantılı olarak Beyoğlu'nun demografik ve sosyal profili de dönüşür, 60'larda ve 70'lerde bölge bir yandan turizm, eğlence ve sinema sektörüne ev sahipliği yaparken, öte yandan kırsaldan kente göçün de etkisiyle, terk edilen mülklere göçmen aileler yerleşir (Gülersoy, 1994). Beyoğlu'nun hızla dönüştüğü, "yozlaştığı" ve geçmişte kalan *belle époque* (Eldem, 2006: 21) dönemin nostalji ile anıldığı yıllar 80'lerde de devam eder. 1986 yılında ise Tarlabası Bulvarı'nın açılması ile Tarlabası bölgesi İstiklal Caddesi'nden koparılır ve kentsel çöküntü alanı haline terk edilir. Bu tarihlerde Beyoğlu tekinsiz ve suç oranı yüksek bir bölge olarak kabul edilmektedir (Kayra, 1990). 90'larda Beyoğlu'nun "turizm alanı" olarak ilan edilmesiyle süreç tersine dönmeye başlar. "Güzel Beyoğlu" söylemiyle irtifa alan ve nostaljik bir bakış açısı ile Beyoğlu'nu canlandırmayı hedef eyen politikalar kısa zamanda hedefine ulaşır.

İstiklal Caddesi'nin yayalaştırılması ve caddede yer alan yapıların cephe renovasyonu, Tünel-Taksim hattında "nostaljik tramvay"ın işler hale getirilmesi, düzenlenen çeşitli etkinlikler ve festivaller ile İstiklal Caddesi bir kültür, sanat, rekreasyon ve turizm aksı olarak yeniden kent sahnesindeki ayrıcalıklı yerini alır; bütün bölge 90'lı ve 2000'li yıllar içerisinde "mutenalaştırılır" (Akın, 1994). Ancak Beyoğlu ve çevresinin popüler bir çekim merkezi haline gelmesine paralel olarak artan emlak değerleri özel sermaye yatırımlarının da bölgeye girişini tetikler; merkezi ve yerel yönetim tarafından teşvik edilen neoliberal politika-

lar ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5366 sayılı "Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun" çerçevesinde Beyoğlu'nun da içlerinde bulunduğu tarihi kent merkezleri yeni yatırımlara açılır (Kuyucu ve Ünsal, 2010). İstiklal Caddesi üzerinde yer alan kültür ve eğlence mekânları birer birer zincir mağazalara ve alışveriş merkezlerine dönüşürken, Taksim, Tepebaşı ve Talimhane ise yoğunluklu olarak otel yatırımlarına sahne olur; Beyoğlu yerel kullanıcıdan soyutlanarak turizm ve alışveriş odaklı olarak dönüştürülür. Bu dönüşümün son ayağında ise Taksim Meydanının yayalaştırılması, Gezi Parkı yerine alışveriş merkezi yapılması, AKM'nin dönüştürülmesi ve Taksim Meydanı'na cami inşa edilmesi gibi projeler gündeme getirilir (Batuman, 2015). Son zamanlarda ise, İstiklal Caddesi ve Tünel'de yer alan sinemaların, mağaza, kafe, restoran, kitapçı ve sanat galerilerinin ardı ardına kapanması, bölgenin ekonomik olduğu kadar da kültürel değer kaybına işaret ettiği gibi, orta vadede mülkiyet el değişiminin de habercisi olarak yorumlanıyor.³ Beyoğlu ve özellikle istiklal Caddesi, kentin kültür, eğlence ve turizm aksı olma özelliğini uzun süre koruduysa da, kent belleğinde yer edinmiş mekanlar birer birer yitip gittiler. Emek Sineması'nın yıkımı ise hem yaratmış olduğu kitlesel duyarlılık, hem de Beyoğlu ve Yeşilçam kültürünün ve bir dönemin daha sonunu işaret etmesi açısından kritik bir öneme sahip. Sinemanın bir inşaat firması tarafından yıkılıp, yerine yapılan AVM'nin en üst katında yeniden inşa edilmesi ve bir zincir sinema markası olarak yeniden pazarlanması ise neo-liberal sistemin mutlak hakimiyetini temsil etmesi açısından oldukça önemli ve sembol değeri yüksek bir vaka olarak bu yazıya konu edildi.

Dolayısıyla, Cercle d'Orient binasının restorasyon, Emek Sineması'nın ise yıkım ve rekonstrüksiyon projesi, tarihi ve kamuya ait bir yapının neden, nasıl, kimin tarafından ve kimler için yıkılacağı ve yeniden işlevlendirileceği tartışmasından öte bir anlam kazanarak, neoliberal politikaların, kent hakları tartışmalarının, üçüncü dalga soylulaştırmanın ve "kentkırım" (*urbicide*) kavramının fiziksel ve mekânsal bir temsili olarak okunmaktadır. Bu süreç, devlet ile özel sektör işbirliğinin kent mekânı üzerindeki tahakkümünün, merkezi ve yerel

2- Ayhan Aktar'ın *Sabah* gazetesinde yayımlanan 5.09.2005 tarihli "6-7 Eylül 1955 Cumhuriyet Tarihinin En Karanlık Gecesi..." başlıklı makalesine göre: "6 Eylül 1955 gecesi olan bu olaylar üzerine iktidardaki DP hükümeti tarafından üç büyük kentte sıkıyönetim ilan edildi. İstanbul'da 5,104 kişi tutuklandı. Dönemin Sıkıyönetim Mahkemesi Adli Müşaviri, Hakim Tümamiral Fahri Çoker'in Toplumsal Tarih Vakfı'na hibe etmiş olduğu özel arşivindeki belgelere göre 4,214 ev, 1,004 işyeri, 73 kilise, 1 sinagog, 2 manastır, 26 azınlık okulu ile aralarında fabrika, gazete yönetim binası, otel, bar ve genelev gibi yerlerin bulunduğu toplam 5,317 tesis saldırıya uğramıştı. İstanbul'daki saldırıların merkezi geleneksel olarak gayri Müslim nüfusun yaşadığı Beyoğlu ilçesindeki ev ve işyerleriydi."

3- 140 Journos, "İstiklal Caddesi'nde Topyekün Değişim", <https://haber.140journos.com/istiklal-caddesinde-topyekun-degisim-1893aab86f1#.kq4ilwv3>. T24, "Beyoğlu nargile kafelerin, kebabçıların ön planda olduğu yeni bir Laleli oluyor", <http://t24.com.tr/haber/beyoglu-nargile-kafelerin-kebabcilarin-on-planda-oldugu-yeni-bir-laleli-oluyor,353507>

yönetimlerin kentli duyarlılıklarına, toplumsal hafıza ve ihtiyaçlara karşı yabancılaşmasının da bir sembolü olarak, Türkiye’de ve dünya metropollerinde yaşanan güncel bir krize işaret etmektedir. David Harvey’in *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution* (Asi Şehirler: Şehir Hakkından Kentsel Devrime Doğru) (2012) kitabında ortaya koymuş olduğu gibi, kapitalist ve neoliberal üretim araçlarının şekillendirdiği kent mekânı, artık bir direniş mekânı olarak da konumlanmakta, aynı zamanda hem kapitalist krizin hem de antikapitalist mücadelenin merkezine yerleşmektedir (Harvey, 2012: 4). Lefebvre’in (1972) “şehir hakkı” (*le droit a la ville*) kavramı üzerinden kuramsallaştırdığı kitabında kent hakkını, yani kenti dolayısıyla da insanın kendini şekillendirme hakkını, kapitalizmin temeli olan mülkiyet hakkının önüne koyar:

Ne tür bir kent istediğimiz sorusu, nasıl bir insan olmak istediğimiz, ne türden toplumsal ilişkiler amaçladığımız, üzerine titrediğimiz doğayla nasıl ilişkiler amaçladığımız, ne tür bir yaşam arzuladığımız, hangi estetik değerleri savunduğumuz sorusundan ayrılamaz. Dolayısıyla, şehir hakkı bireylerin veya grupların kentin sahip olduğu kaynaklara ulaşımından öte: kenti gönlümüzün istediği şekilde değiştirme ve yeniden icat etme hakkıdır. Üstelik bu bireysel olmaktan öte kolektif bir haktır (...) Kendimizi ve kentlerimizi yapma ve yeniden yapma hakkı, iddia ediyorum ki, en değerli ve en çok ihmal edilen insan haklarımızdan birisidir (Harvey, 2012: 4).

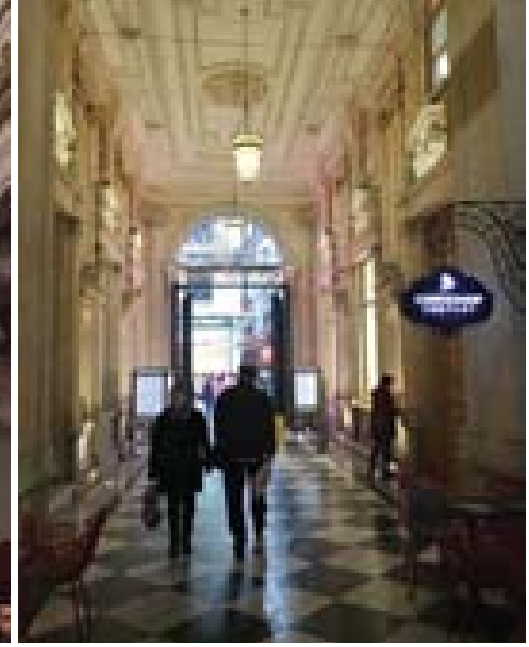
Emek Sineması rekonstrüksiyonunu ve Cercle d’Orient restorasyonunu, bir örnek-olay incelemesi (*case study*) olarak, tarafsız ve akademik bir gözle ve özgür bir mecrada değerlendirmenin önemli olduğunu düşünerek, 2016 yılında Beyoğlu ve Pera’nın tarihsel gelişimini ve dönüşümünü ele alan, projeye konu olan yapıları mimari özellikleri ile ve tarihi bağlamı içerisinde değerlendiren, Emek, İpek ve Rüya sinemalarının ve Yeşilçam Sokağı’nın Cercle d’Orient binası ve Deveaux Apartmanları ile ilişkili olarak incelendiği bir dosya hazırladık ve Mimar.ist dergisinde yayımlandı.⁴ Seda Kula Say, Lorans Tanatar Baruh ve B. Selcen Coşkun’un detaylı inceleme ve araştırmalarına yer veren bu dosyada Emek Sineması’nın yıkım ve Cercle d’Orient binasının restorasyon süreci kadar, bu yapıların inşa edildiği tarihsel bağlam ve sosyal ve iktisadi

ilişki ağlar ile dünden bugüne kent mekânının hangi dinamikler, güç ilişkileri ve üretim pratikleri sonucunda dönüştüğünü de irdelendi.

Cercle d’Orient (Büyük Kulüp) binası, 19. yüzyılın en ihtişamlı yapılarından biri olup, 1870 Beyoğlu yangını sonrasında, 1883 yılında Levanten mimar Alexandre Vallauray tarafından dönemin etkili politik figürlerinden biri olan Abraham Paşa için inşa edilmiştir. Binanın üst katlarını Abraham Paşa rezidans olarak kullanmış, kalan kısımları ise dönemin son derece prestijli kulübü Cercle d’Orient’a kiraya verilmiş ve uzun yıllar bu kulübün üyeleri tarafından kullanılmıştır. Yapının arka tarafında kalan boş parsel için ise yine mimar Alexandre Vallauray tarafından birtakım projeler ortaya konulmuşsa da, 1909 yılında Skating Palace ve İsketing Apartmanı’nın inşasına kadar bu tasarı gerçekleşmemiştir. Bu çok amaçlı salonda paten pisti ve balo salonu yer almakla beraber, çeşitli gösteriler, konserler ve film gösterimleri de yapılmaktaydı. Zaman içerisinde parsel, daha sonra İpek ve Rüya Sinemaları adını alacak olan tiyatro ve sinema salonları da eklenir, 1924 yılında Melek Apartmanı’nın inşa edilmesi ve Skating Palace’ın yenilenmesi ile parsel son haline, Emek Sineması ise yıkımdan önceki formuna kavuşur.

Cercle d’Orient ile Deveaux Apartmanı arasında kalan sokak ise özel girişim sonucunda genişletilmiş ve Deveaux Sokağı’nın açılmasıyla parsel Tarlabası Caddesi’ne birleşmiş, böylece binaların ekonomik değeri artmıştır. Böylece Cercle d’Orient’in arkasında kalan yapılara ve sinema salonlarına ise doğrudan erişim olanağı sağlanır. Deveaux Sokağı, Cumhuriyet dönemimde Yeşilçam adını alacak, bu sokak ve çevresinde yer alan 11 adet sinemanın da etkisiyle, sinema endüstrisinin kalbi tam da burada atacaktır. Sadece İstanbul değil, bütün Türkiye için anı değeri olan bu sokak ve sokakta ayakta kalabilen, kentliler tarafından büyük bir keyif ile kullanılan ve benimsenen tarihi Emek Sineması” ise bir kültür mirası ve toplumsal değer olarak kabul görmekteydi. Bir başka deyişle, Emek Sineması kendi başına tarihi, kültürel ve mimari bir değer teşkil etmekle beraber, aynı zamanda bulunduğu kentsel alan ile beraber, Türkiye’nin sinema tarihinin ve yakın geçmişinin de bir anısı olarak da öne çıkarak, bir döneme damgasını vurmuş ve bir nesli şekillendirmiş Yeşilçam’ın son canlı tanığı olarak toplumsal hafızamızda önemli bir yer edinmiştir.

4- Lorans Tanatar Baruh, Seda Kula Say, Selcen B. Coşkun, “Emek Sineması, Cercle d’Orient ve Bir Beyoğlu Hikayesi”, ed. Nilay Özlü, Mimar.ist 57, Güz 2016, ss.23-62; Nilay Özlü, “Dönüşen Beyoğlu Üzerine Notlar: Cercle d’Orient ve Emek Sineması Örneği”, Mimar.ist 57, Güz 2016, ss.24-29; Seda Kula Say, “Serkldoryan-Emek Bloğundan Grand Pera’ya: Kazanılanlar-Kaybedilenler”, Mimar.ist 57, Güz 2016, ss.30-41; Lorans Tanatar Baruh, “1870 Yangınından Sonra Beyoğlu’nda İki Bina Yatırımı ve Bir Sokak”, Mimar.ist 57, Güz 2016, ss.42-51; Selcen B. Coşkun, “Miras Koruma Yoluyla Kentlilik Bilincini Güçlendirmek ve Kaçırılmış Bir Fırsat Olarak Emek Sineması”, Mimar.ist 57, Güz 2016, ss.52-62.

Dolayısıyla, Emek Sineması'nın inşaat firmasının iddia ettiği gibi Cumhuriyet dönemine ait bir yapı olmadığı, geç Osmanlı mimari ve kültürel mirasının günümüze işlevini koruyarak intikal edebilmiş nadir sivil örneklerinden birisi olarak öne çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla, Emek Sineması yalnız kent ve kentli hafızasındaki özgün yeri nedeniyle değil, modernleşme sürecindeki Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyal ve kültürel dönüşümünün mekânsal bir tanığı olarak da korunması gerekirdi. Bir başka deyişle, geç Osmanlı döneminde bir İstanbullunun sinema keyfine vardığı bir salonda, geçmiş ve gelecek nesiller boyunca film seyredabiliyor olmanın getireceği kültürel ve mekânsal sürekliliğin ve kentlilik bilincinin yerini hangi alışveriş veya yaşam merkezi doldurabilir?

Belki de bu bilince paralel olarak, Emek Sineması'nın yıkımı toplumsal bir direniş ile karşılanmış, geniş katılımlı protestolar düzenlenmiş ve Emek Sineması'nın kent belleğindeki son derece önemli yerinin altı çizilmiştir. İnşaat firmasının, sinemayı yapacakları alışveriş merkezinin en üst katında yeniden inşa etme önerisi ise şiddetle reddedilmiştir. Bu bağlamda Emek Sineması örneği, insan eliyle yıkılan bir binanın rekonstrüksiyonuna karşı toplumsal bir karşı duruşun da ülkedeki biricik örneklerinden biri olarak tarih sahnesindeki yerini almıştır. Nisan 2013'te ise yapıyı yıkımdan kurtarmak için geniş çaplı bir protesto eylemi düzenlemiş, "Emek Bizim, İstanbul Bizim" sloganları ile Emek Sineması önüne toplanan binlerce kişilik topluluk kolluk kuvvetleri tarafından şiddet kullanılarak dağıtılmıştır. Bu olay, yazılı ve görsel basında ve sosyal medyada geniş yer bulmuş ve tarihi yapıya gösterilen bu kitlesel duyarlılık, sinemanın korunmasına dair kamuoyu baskısının artmasına neden olmuştur. Bu süreç, kentlinin kent mekânı ve kentsel miras üzerindeki haklarını da tartışmaya açmış, bu hakların nasıl ve hangi mecralar üzerinden talep edebileceği sorunsalını da beraberinde getirmiştir.

Emek Sineması'nın yıkımı, sivil toplumun tüm çabalarına, pek çok protesto eylemine ve hukuki mücadeleye rağmen engellenemedi. Geçtiğimiz dört yıl içerisinde, Kemer İnşaat, Emek Sineması'nın da içinde bulunduğu parseli yıkmak, tescilli Cercle d'Orient binasını restore etmek, Emek Sineması'ndan geriye kalanları ise sinemanın yerine yapmış oldukları AVM'nin en üst katına taşımak suretiyle "Grand Pera" adını vermiş oldukları projeyi tamamladı. "Beyoğlu Yeniden" motosu ile açılan olan bu "kültür, sanat, eğlence, moda ve gastronomi" merkezinin inşa süreci, yerel yönetim ve özel sektör işbirliği ile yaşam

alanlarını ve hafıza mekânlarını korumak isteyen kentliler arasındaki mücadelenin bir tezahürü olarak belleklerde yer etti.

Ünlü Fransız Marksist düşünür Henri Lefebvre, *La Production de l'espace (Mekânın Üretimi)* (1974) adlı kitabında, mekânın toplumsal bir üretim olduğunu ve her üretim biçiminin kendi mekânını oluşturduğunu ifade etmektedir. Lefebvre'e göre, modern kent kapitalist üretim biçimlerinin bir ürünüdür ve kent mekânını kapitalist süreçler şekillendirir. Toplumsal dinamikler, güç ilişkileri ve ekonomik üretim süreçleri kenti şekillendirirken, kent mekânı da toplumsallığı yeniden üretir. Dolayısıyla mekânı, özellikle de kent mekânını toplumsal pratiklerden, ekonomik üretim süreçlerinden, ideolojiden ve kapitalist sistemden ayrı düşünmek mümkün değildir. Bütün bu ilişkiler ağı içerisinde mekân var olur ve bütün bu ilişkileri var eder. Kent mekânının dönüşümünü anlamak ve anlamlandırmak için, toplumsal dinamikleri ve sınıfsal güç ilişkilerini de tarihsel ve politik bağlamı içerisinde konumlandırmak gerekir.

Bu bağlamda, ünlü mimar Alexandre Vallaury tarafından inşa edilmiş olan, İstiklal Caddesi'ne cepheli, mimari özellikleri, anıtsallığı, bezeme ve dekoratif programı ile farklı bir yere sahip olan Cercle d'Orient binasından ziyade, Emek Sineması'nın bir kültür değeri olarak öne çıkması şaşırtıcı değildir. Her ne kadar Osmanlı'dan günümüze intikal edebilmiş en köklü kulüplerden birisine ev sahipliği yapmış olsa da, Cercle d'Orient (Büyük Kulüp) belirli bir zümre tarafından kullanılmış, hizmet ettiği ayrıcalıklı sınıf haricinde toplumun geneline ait bir anı değeri yaratamamıştır. Dolayısıyla bu kadar köklü bir kulübün ismi ile anılan binanın, bütün mimari değerine, tarihsel önemine ve İstiklal Caddesi üzerindeki ayrıcalıklı konumuna rağmen AVM'ye dönüştürülmesine dair tepkiler görece sınırlı kalmıştır. Yapının kent hafızasında yer eden en belirleyici elemanı olan cephesinin korunması yeterli görülmüş, geç XIX. yüzyıl mimari mirasının önemli bir temsilcisine verilecek olan yeni işlev ve yapının geçireceği fiziksel ve simgesel dönüşümler fazlaca tartışma konusu edilmemiştir. Ancak enteresan bir şekilde Cercle d'Orient binasında yer alan ve Orhan Pamuk'un (2008: 506) "otuz yılda hiç değişmemiştir" diye tanımladığı İnci Pastanesi'nin zorla tahliye edilmesi ise yine İstanbullular tarafından tepkiyle karşılanmış, toplumsal bellekte önemli yeri olan bu lezzet mekânının kaybı, kent ile olan ilişkiyi de zedelemiştir. Benzer şekilde, toplum belleğinde yer etmiş olan ve Yeşilçam kültürünün belki de yaşayan son temsilcisi olan

Emek Sineması'nın yıkımı toplum nezdinde kabul görmemiş ve her ne kadar Emek Sineması'nın parçaları sökülüp inşa edilen AVM'nin en üst katında yeniden inşa edilmiş olsa da, kentliler nezdinde asla aynı mertebeye erişememiş, belediyenin ve inşaat firmasının meşrulaştırma çabalarına rağmen,⁵ özgün Emek Sineması'nın kar amacı güden bir taklidi olarak kabul edilmekten kurtulamamıştır.

Bu bağlamda, rekonstrüksiyon–yani zaman içinde yok olmuş veya bilinçli olarak yıkılan bir yapıyı yeniden inşa etme–projeleri hem mimari hem de toplumsal bağlamda, bölgesel ve kentsel ölçekte yeniden irdelenmeli, eleştirel bir perspektif ile bu tip projelerin uzun ve kısa vadede fayda-zarar analizi yapılarak, bireye ve topluma neler getirip neler götürdüğü de şef af bir şekilde tartışılmalıdır. Sosyal ve mimari bağlamından, tarihselliğinden koparılmış yapıların, yeni malzeme ve teknoloji ile, çağdaş amaçlara hizmet etmek üzere yeniden inşa edilmeleri, mimari mekanı sadece form–ve hatta fon–üzerinden düşünme geleneğinin de vasat bir yansıması olarak karşımıza çıkıyor. Rekonstrüksiyon, bir mimari koruma yöntemi olmadığı gibi, yanıltıcılığı ve sahteliği ile de gerçek bir koruma anlayışının yerleşmesi önünde de bir engel teşkil ediyor. Bu açıdan, yeniden inşa projeleri, geçmişin ve kolektif hafızanın araçsallaşmasının ve hatta metalaşp bir tüketim aracı haline gelmesinin de mecrası haline gelmekte, dolayısıyla tarihin ve geleneğin yaşatılmasından ziyade, bilakis sahteleşmesine ve çarpıtılmasına neden olmaktadır.

Kaynakça

- Akın, N. (1994), “Beyoğlu”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 2, s. 212-218.
- Akın, N. (1998), *19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera, Beyoğlu*, Literatür, İstanbul.
- Aktar, A. (2000), *Varlık Vergisi ve “Türkleştirme” Politikaları*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Batuman, B. (2015), “‘Everywhere is Taksim’: The Politics of Public Space from Nation-Building to Neoliberal Islamism and Beyond”, *Journal of Urban History*, 41, 5, 881-907.

- Coşkun, S.B. (2016), “Miras Koruma Yoluyla Kentlilik Bilincini Güçlendirmek ve Kaçırılmış Bir Fırsat Olarak Emek Sineması”, *Mimar.ist* 57, Güz 2016, ss.52-62.
- Çelik, Z. (1986), *The Remaking of Istanbul: Portrait of an Ottoman City in the Nineteenth Century*, University of Washington Press, Seattle.
- Eldem, E. (2006), “Ottoman Galata and Pera Between Myth and Reality”, U. Tischler, *From “milieu de mémoire” to “lieu de mémoire”: The Cultural Memory of Istanbul in the 20th Century*, M. Meidenbauer, München.
- Gülersoy, Ç. (1994), “Beyoğlu’nda Toplumsal Değişme”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 2, s. 218-220.
- Harvey, D. (2012), *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution*, Verso, New York.
- Kayra, C. (1990), *İstanbul Mekânlar ve Zamanlar*, Ak Yayınları.
- Keyder, Ç. (1999), *İstanbul: Between the Global and the Local*, Rowman & Littlefield, Lanham, MD.
- Kula Say, S. (2014), *Beaux Arts Kökenli Bir Mimar Olarak Alexandre Vallaury’nin Meslek Pratiği ve Eğitimciliği Açısından Kariyerinin İrdelenmesi*, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kula Say, S. (2016), “Serkldoryan-Emek Bloğundan Grand Pera’ya: Kazanılanlar-Kaybedilenler”, *Mimar.ist* 57, Güz 2016, ss.30-41.
- Kuyucu, T., Ö. Ünsal (2010), “Urban Transformation as State-led Property Transfer: An Analysis of two Cases of Urban Renewal in Istanbul”, *Urban Studies*, 47, 1479-1500.
- Lefebvre, H. (1972), *Le droit a la ville: Suivi de Espace et politique*, Anthropos, Paris.
- Lefebvre, H. (1974), *La production de l’espace*, Éditions Anthropos, Paris.
- Özlü, N., L. Tanatar Baruh, S. Kula Say, S. B. Coşkun (2016), “Emek Sineması, Cercle d’Orient ve Bir Beyoğlu Hikayesi”, ed. Nilay Özlü, *Mimar.ist* 57, Güz 2016, ss.23-62.
- Özlü, N. (2016), “Dönüşen Beyoğlu Üzerine Notlar: Cercle d’Orient ve Emek Sineması Örneği”, *Mimar.ist* 57, Güz 2016, ss.24-29
- Pamuk, O. (2008), *Masumiyet Müzesi*, İletişim Yayınları, İstanbul
- Tanatar Baruh, L. (2016), “1870 Yangınından Sonra Beyoğlu’nda İki Bina Yatırımı ve Bir Sokak”, *Mimar.ist* 57, Güz 2016, ss.42-51.

5- Firma tarafından kurulan Emek Sanat ve Kültür Vakfı (ESKV) sponsorluğunda, Emek Sineması çeşitli kültür sanat etkinliklerine ev sahipliği yapmış, örneğin 2016 yılında İstanbul Devlet Opera ve Balesi’nin açılış konseri Grand Pera AVM’nin üst katında yeniden inşa edilen Emek Sineması’nda yapılmış, ayrıca mekan çeşitli bilimsel konferans ve seminerlere tahsis edilmek istenmiş böylece yapının İstanbul’un kültür sanat ortamında yer alması ve toplum nezdinde projenin meşrulaştırılması hedef enmiştir. (<http://www.ab-pr.com/grand-pera/emek-sanat-ve-kultur-vakfi-grand-perada-yeni-sezonu-aciyor>) Ayrıca Kamer İnşaat tarafından Cercle d’Orient (Büyük Kulüp) üzerine derleme bir prestij kitabı sipariş edilmiş, bizlerin de dahil olduğu pek çok yazara teklif götürülmüş, ancak muhtemelen araştırmacı ve yazarların projeye katkı sunmayı reddetmesi nedeniyle kitap projesi gerçekleştirilmemiştir.

BİR YENİDEN YAPIM / BİR YIKIM (1)

Beyza Atalay, Trabzon'daki

Beşikdüzü Köy Enstitüsü yerleşkesinin kuruluşundan bu yana geçirmiş olduğu değişimi anlatıyor

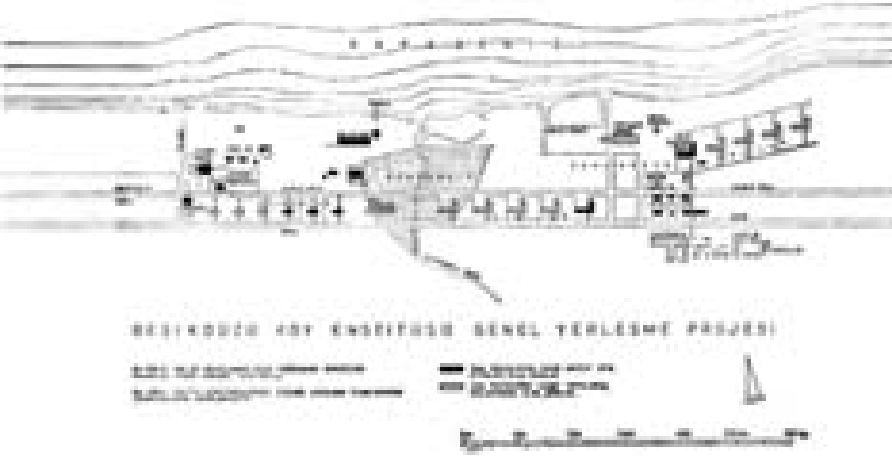
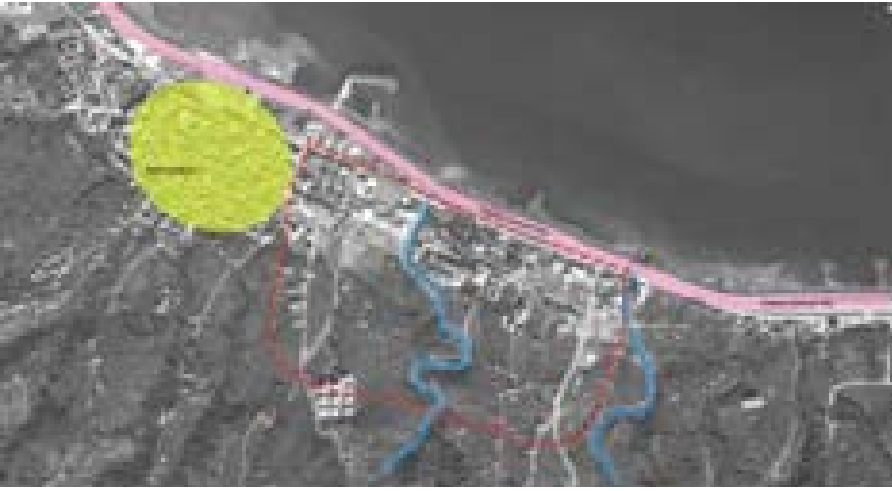
Beyza Atalay
Araş. Gör.

Karadeniz Teknik
Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

19. yüzyılda, Eugene Emmanuel Viollet-le- Duc'ün 'üslup birliği' ya da 'stilistik rekompozisyon' olarak adlandırdığı yaklaşımla gerçekleştirdiği çoğu uygulamasında ortaya çıkan yeniden yapım/rekonstrüksiyon, II. Dünya Savaşı'na kadar nadir başvurulan uygulamalardandır. Mimari restorasyon kuramının yoğun bir şekilde tartışılmaya başlandığı, II. Dünya Savaşı'nı izleyen dönemde, savaş sırasında yıkıma uğramış bazı tarihi kent merkezlerinde yeniden yapım uygulamaları gerçekleşmiştir. Kapsamlı bir onarım çeşidi olan yeniden yapım/rekonstrüksiyon, ilerleyen süreçlerde, uluslararası koruma platformlarında çokça tartışılmıştır. ICOMOS Avusturya Milli Komitesi tarafından 1979 yazılan, 1999 ve 2013 yıllarında gözden geçirilen Burra Tüzüğü'nde, rekonstrüksiyonun uygunluk koşulları, "bir yer ancak bozulma ya da değişim nedeniyle bütünlüğünü yitirmişse ve dokunun önceki halini yeniden üretmek için yeterli veri varsa rekonstrüksiyon uygun olur" ifadeleriyle açıklanmıştır. Ayrıca, bir yerin kültürel önemini sürdürebilmesi için de bu müdahalenin "ender olarak" kabul edilebilirliği belirtilmiştir (2). Farklı nedenlerden dolayı ortadan kalkan veya strüktürel sorunları gerekçesiyle yıkılan yapıların yeniden yapımı konusundaki tartışmalar, mimari koruma kapsamında önemli yer tutan, özgünlük kavramını da gündeme getirmiştir. Nara Özgünlük Belgesi'nde, tüm ülkelerin toplumsal ve kültürel değerlerine duyarlı bir özgünlük kavramından bahsedilerek, özgünlük değerinin değişmez ve tek ölçütler üzerinden değerlendirilmesi yerine, her bir yapının, ait olduğu kültürel bağlam kapsamında ele alınması gerektiğine yer verilmektedir (3). Bu doğrultuda, Japonya'daki Ise Tapınaklarının 7.yüzyıldan beri, her 20 yılda bir tümüyle sökülerek, tüm detayları aynen tekrarlanacak şekilde, bozulmuş malzemelerin değiştirilmesinden sonra yeniden inşa edilmesi ya da rekonstrüksiyonu, Japon kültüründe kabul edilen bir uygulama haline gelmiştir. Yeniden yapımla, sürekliliği sağlanan, malzemenin kendisinden öte, yapım teknikleri ve işçiliktir.

Yeniden yapım/rekonstrüksiyon, uluslararası tartışmalarla birlikte ulusal ölçekte de ele alınan bir konu olmuştur. 1999 yılında Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu tarafından kabul edilen 660 no.lu İlke Kararı'nda Müdahale Biçimleri genel başlığı altında, "kültür varlığı niteliği taşıyan ya da kültürel çevreye tarihi katkıları bulunan bir yapı, herhangi bir nedenle yitirilmiş ise, mevcut belgelerden (rölöve, fotoğraf, her türlü özgün yazılı-sözlü, görsel arşiv belgesi vb.) yararlanılarak, daha önce bulunduğu yapı oturum alanında, eski cephe özelliğinde, aynı kitle ve gabaride, özgün plan şeması, malzeme ve yapım tekniği kullanılarak, kapsamlı restitüsyon etüdüne dayalı rekonstrüksiyon uygulaması yapılabilmektedir" olarak açıklanmaktadır (4).

Yeniden yapımın/rekonstrüksiyonun, günümüzde, daha sık uygulanmaya başlamasıyla, çağdaş koruma kuramının öncelikli tartışma konuları arasına girdiği görülmektedir. Yeniden yapım, koruma açısından, en son başvurulmak istenen onarım tekniklerindendir. Yeniden yapılmış tarihi binalar, ilk yapıldıkları dönemle ilgili tarihi, estetik ve teknik bilgileri, özgün malzemesinde, strüktüründe ve mekanlarında taşımaktadırlar. Yeniden yapılmış halleri ise bugünün ürünü ve yorumudur. Bu doğrultuda, Orbaşı, yeniden yapımı, bir yapının özgün yerinde, bir kopyasının inşa edilmesi yöntemiyle yeniden oluşturulması olarak tanımlamaktadır (5). Özgünlük değerinin ve patinanın önemini de, "rekonstrüksiyon sağlam kanıtlara dayandırılmak zorunda olmasına rağmen, özgünlük, patina ve yılların bıraktığı izler kaybolduğunda, yeniden yapım kaçınılmaz olarak geçmişin yeniden yorumlanmasını ve yeniden yaratılmasını içerecektir" şeklinde ifade etmiştir (5). Ahunbay, yeniden yapılan bir kopyanın, tarihi yapının kitle ve mekanlarını ancak biçimsel olarak canlandırabileceğini, bu kopyanın, anıtın yerini alamayacağını, tarihi değer taşımayacağını vurgulamaktadır (6).

- 01/ Beşikdüzü Köy Enstitüsü yerleşkesinin yaklaşık sınırlarını ve Beşikdüzü kent merkezini gösteren harita (Bu harita, Tanıklarla Beşikdüzü Aydınlığı kitabında yer alan Beşikdüzü Köy Enstitüsü Yerleşkesi: Mekansal Hafızanın Yıkımı başlıklı, Figen Kıvılcım Çorakbaş ve Beyza Atalay'ın ortak yürüttüğü çalışma kapsamında hazırlanmıştır. Bkz. Not 1).
- 02/ Beşikdüzü Köy Enstitüsü için açılan mimari yarışmanın birincisi olarak uygulanmaya hak kazanan Ahsen Yapanar ve Asım Mutlu'ya ait proje. Siyahla işaretlenmiş yapılar 1946'ya kadar inşa edilmiş yapıları göstermektedir (Arman, 2016, s. 234).
- 03/ Günümüzdeki koruma alanı sınırını, öğretmen lojmanlarının özgün yerlerini ve yeniden inşa edildikleri yeni yerlerini gösteren harita (Bu harita, Tanıklarla Beşikdüzü Aydınlığı kitabında yer alan Beşikdüzü Köy Enstitüsü Yerleşkesi: Mekansal Hafızanın Yıkımı başlıklı, Figen Kıvılcım Çorakbaş ve Beyza Atalay'ın ortak yürüttüğü çalışma kapsamında yerleşkedeki yapı dönemlerini göstermek için oluşturulmuştur. Bkz. Not 1).

Tüm bu tartışmalar ve yaklaşımlar kapsamında, Beşikdüzü Köy Enstitüsü'ne ait öğretmen lojmanlarının yıkılarak özgün yerlerinden başka bir alana yeniden inşa edilmeleri bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu yeni yapıların, köy enstitüsü anlayışı bağlamında, yeni yerlerinde “yeni hallerinin” bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Beşikdüzü Köy Enstitüsü Kuruluşu ve Yerleşkesi

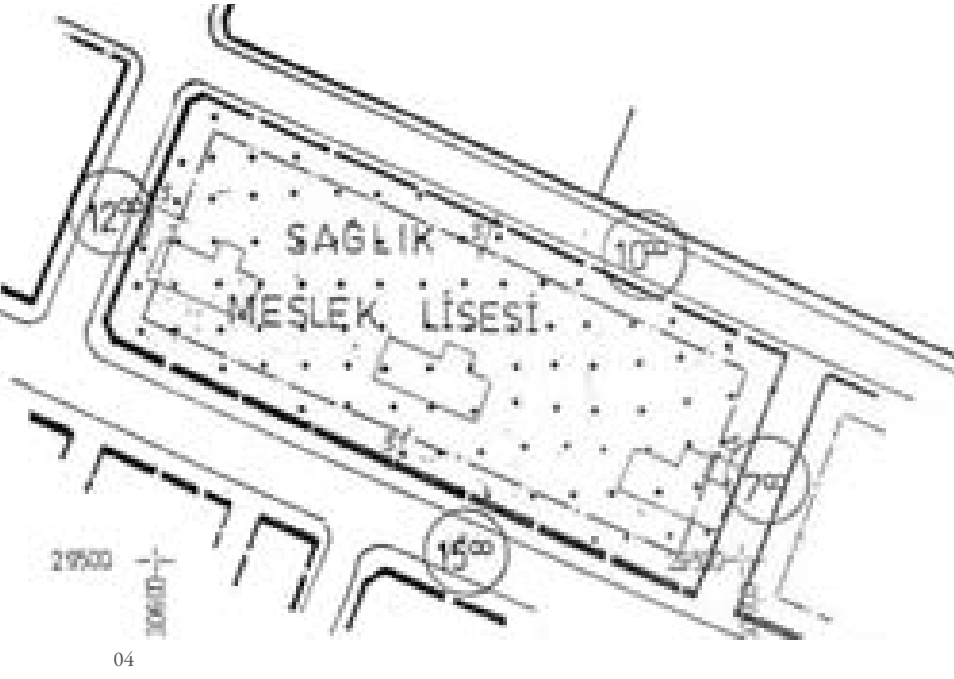
Beşikdüzü Köy Enstitüsü, Karadeniz kıyısında, Trabzon iline yaklaşık olarak 60 km uzaklıkta bulunan Beşikdüzü nahiyesinin doğusunda, 1939'da açılan Beşikdüzü Eğitim Kursu'nu takiben 1940 yılında kurulmuştur (7) (Fotoğraf 1).

Beşikdüzü Köy Enstitüsü kurulurken, diğer köy enstitüleri gibi bölgesel özellikler dikkate alınmıştır. Balıkçılıkta gelişmiş ve işleyişi sırasında çevresiyle sürekli ilişki halinde olan bir iş ve yaşama alanıdır. Enstitü, ülke genelinde olduğu gibi, kırsal alandaki yerleşkeleri de üretim ve kültür odaklı yerler haline getirmek ve bu yaşam biçimini tüm ülkeye yaymak hedefiyle çalışmalarına devam etmiştir (8).

Beşikdüzü Köy Enstitüsü, ilk olarak, var olan bir ilkokul binasını ve Bucak Hükümet Konağı yapısını kullanarak çalışmalarına başlamıştır (9). Enstitünün mimari projesi, Beşikdüzü Köy Enstitüsü ile birlikte diğer köy enstitülerini de kapsayan bir mimari proje yarışması sonucunda oluşmuştur (10). Yarışma şartnamesine göre, Beşikdüzü Köy Enstitüsü yerleşkesinde yapılması istenen yapılar, 10 adet okul yapısı, 1 adet toplantı binası, 4 adet atölye, birer adet mutfak, çamaşırhane ve banyo, 1 adet idare binası, 6 adet ahır ve kümes, 10 adet depo, 1 adet revir, 2 adet umumi tuvalet ve yüz yıkama yeri ve 6 adet öğretmen evidir. 1940 yılında duyurusu yapılan yarışmayı kazanan, Ahsen Yapa-

nar ve Asım Mutlu'nun projesine göre, ilk yapılan yapının, projedeki 10 okul binasının ilki olduğu bilinmektedir (11) (Fotoğraf 2). Bununla birlikte, enstitünün kuruluşundan itibaren ve mimari projenin oluşturulduğu ilk bir buçuk yıl içerisinde, projede yer almadığı halde, ihtiyaç duyulan birçok servis yapısı da inşa edilmiştir (12). Hürrem Arman'ın belirttiği üzere, bundan sonraki inşaat sürecinde malzeme, iş gücüne ve coğrafi koşullara dair yaşanan sorunlara rağmen binaların yapım işlemi devam etmiştir (13). Bu metnin de konusu olan öğretmen lojmanlarından iki ailelik 5 bina ve diğer bazı yapılar, 1948 yılında tamamlanmıştır. Sonraki yıllarda, ihtiyaçlar doğrultusunda, yarışma projesinin dışında da binalar yapılmıştır. 1950'li yıllarda karma eğitimin kaldırılmasıyla başlayan ve sonrasında eğitim sisteminde yapılan değişiklikler sonucunda, enstitü sistemi ve adı yasal olarak son bulmuştur. Sözlü kaynaklar doğrultusunda, enstitü sisteminin 1990'lı yıllara kadar etkilerinin devam ettiği bilinmektedir (14). Bu süreçte, yerleşkedeki mekanlar da, kullanımdaki değişiklikler sebebiyle değişim ve dönüşüme uğramıştır.

Resmi belgeler, anı kitapları, Koruma Kurulu arşivi ve arazi çalışmalarından elde edilen bilgiler doğrultusunda, çağdaş bir toplum olma ideolojisinin fiziksel kanıtlarından biri olan Beşikdüzü Köy Enstitüsü yerleşkesinin, mimari yarışma ile elde edilen projesine uygun olarak inşa edilen yapılarının hiçbirinin bütünlüklü olarak günümüze ulaşmadığı gözlenmiştir. Yerleşke, 15.12.1999 tarihli ve 3687 sayılı kararı ile Trabzon Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu tarafından kültür varlığı olarak tescil edilmesine rağmen, çeşitli gerekçeler sonucunda zamanla tescillerinin kaldırılarak yıkımları gerçekleşmiştir (15). Yerleşke sınırları daraltılarak yeniden tanımlanmıştır (Fotoğraf 3).

05

05

“Yeniden İnşa Edilen/Rekonstrüksiyon” Yapılar

Bu metin kapsamında ele alınacak olan öğretmen lojmanları da bu yıkımlar sonucunda yok olmuş yapılar arasındadır. Öğretmen lojmanları, Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nün yapı karakterini belirleyen en önemli yapılarıdır (16). Lojman binaları, Mimar Ahsen Yapanar ve Mimar Asım Mutlu tarafından Karadeniz Bölgesi'nde yer alan köylerde “se-render” adı verilen yapı tipinden örnek alınarak tasarlanmıştır. Sadece 3 adet yapılan bu özel tip binalardan ikisi, iki ayrı ailenin kalacağı şekilde bir plan düzeniyle ikiye ayrılmıştır. Bu üç yapının bulunduğu parselin, Sağlık Meslek Lisesi binası yapılması için tahsis edilmesi üzerine, Trabzon Bölge Koruma Kurulu 15/12/1999 gün ve 3687 sayılı kararı doğrultusunda lojman binalarının, rölöveleri alınmak koşuluyla, başka bir alana taşınmasını ve söz konusu parseli Sağlık Meslek Binası yapılmasını uygun bulmuştur (17) (Fotoğraf 4). Günümüzde tamamen yok olmuş olan bu yapılardan ikisi, Trabzon Bölge Koruma Kurulunun 30/05/2000 gün ve 3804 sayılı kararıyla rölöveleri uygun görülerek, Trabzon Bölge Koruma Kurulunun 28/04/2015 gün ve 2327 sayılı kararıyla yeniden düzenlenen koruma alanı sınırları içinde, 2014 yılında yeniden inşa edilmiştir (18, 19) (Fotoğraf 5). Kurul tarafından, üç adet lojman binasının özgün yerinden taşınması kararı alınmıştır. Buna rağmen, yapılardan bir tanesi daha önce yangın geçirdiği ve enkazı kaldırıldığı için, sadece diğer ikisi belediye tarafından sökülülmüştür, fakat Koruma Kurulundan elde edilen belgelerde kullanılmayacak durumda olduğu belirtilen özgün malzemelerin, bir müddet yığın halinde bekletilip sonrasında hurda malzemesi olarak satıldığı yine aynı belgelerde belirtilmektedir. Lojman binalarının, yeni yerlerinde sadece iki tanesi yeniden inşa edilmiştir. “Yeniden inşa” kararı, enstitüye ait bu mirasın korunması ve sürdürülmesi için verilmiş olmasına rağmen, yeni yapılarda kullanılan malzeme ve yapım tekniği, özgün yapıların mimari değerlerini yansıtmamaktadır.

Bununla birlikte, yeniden inşa edilen binalar form açısından özgün binalara göre farklılık göstermektedir (Fotoğraf 6, Fotoğraf 7).

Değerlendirme

Enstitünün, modern bir toplum olma ideolojisinin fiziksel kanıtı olması, mekanların ve kullanım şekillerinin birer kültürel değer olması ve Beşikdüzü'nün köy enstitüsünde üretilen ürünlerle beslenmesi, Beşikdüzü Köy Enstitüsüne, Beşikdüzü'nün kimliği olma özelliğini kazandırmıştır. Bu değerlerin korunması için de yerleşkedeki mekansal hafızanın sürekliliğinin sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Daha önceki bölümde de belirtildiği üzere, sözlü kaynaklar doğrultusunda elde edilen veriler, enstitü ruhunun 1990'lı yıllara kadar devam ettiğini desteklemektedir. Buna rağmen, 2000'li yıllarda özgün yapıların yıpranması ve gerekli koruma projelerinin oluşturulamamasıyla birlikte, bu örnekte görüldüğü gibi yapılan koruma amaçlı müdahalelerin de, enstitü mirasının özgün değerini yokedecek nitelikte olması, Beşikdüzü Köy Enstitüsü yerleşkesinin mekansal sürekliliğini ortadan kaldırmıştır. Bu sürekliliğin yok olmasında, yeni yapılarda kullanılan, özgün mimari değerleri taşımayan malzeme ve yapım tekniği kadar, yeniden inşa yerinin şu anki yerleşkenin dinamikleriyle olan ilişkisi de oldukça etkilidir. Heidegger'in de belirttiği üzere, “korumak sadece bir tarihi yapıyı tehlikeden çıkarmak değil, bir şeyi kendi varoluşunun içinde serbest bırakmaktır” (20). Bu doğrultuda, miras yapılarının ve alanlarının fiziksel, sosyal ve kültürel bileşenlerinin, bir bütün olarak doğru okunması, varlıkları gereği sahip oldukları kültürel kimliğin açığa çıkarılması ve tüm bu unsurların hem fiziksel hem de toplumsal çevreyle bütünleşerek sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Günümüzde, Beşikdüzü Köy Enstitüsü ve sonraki dönemlere ait uygulamalı derslerin araç-gereçlerinin sergilendiği, “sergi salonu” olarak kullanılan bu yapılar, fiziksel ve sosyal açıdan şu anki yerleşke ile bütünleşmemiş durumdadır. Fakat özgün amacı gereği de enstitü yaşantısına dahil

06

06

- 04/ Lojman binalarının olduğu alana kurul kararıyla Sağlık Meslek Lisesi yapılması uygun görülmüştür (Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi).
- 05/ 2014 yılında yeniden inşa edilen yapıların 2016 yılına ait fotoğraf arı (Beyza Atalay arşivi).
- 06/ Lojman binalarının yıkılmadan önce özgün yerlerindeki halini gösteren fotoğraf (Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi).
- 07/ Lojman Binalarının özgün haline ait bir fotoğraf (Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Arşivi).

olarak varlığını sürdüren bu mekanların, sadece belli zamanlarda ve çoğunlukla dışardan gelen ziyaretçiler tarafından kullanılıyor olması, mekanların yerleşke bağlamından kopmuş olduğunu göstermektedir. Eğitim alanıyla bu yapılar arasında, yabancı otların yetiştiği ve yoğun çalılarının bulunduğu, enstitü döneminde bostan olduğu düşünülen, ulaşımın güvenli ve yeterli olmadığı bir ormanlık alan bulunmaktadır. Aynı zamanda yeniden inşa edilen binaların yerleri, yerleşke kullanıcıları olan öğrenci, öğretmen ve çalışanların yapılarla görsel ilişki kuramayacağı bir konumdadır. Bununla birlikte, yapıların girişlerinin de yerleşke sınırları dışından, kuzey yönünde, Trabzon-Giresun Yolu üstünden sağlanması, ulaşılabilirlik sorununu da yaratmaktadır.

Sonuç olarak, koruma amaçlı bir müdahale olarak yeniden yapımı gerçekleştirilen bu iki lojman binasının, malzeme, yapım tekniği ve mekansal açıdan bina ölçeğinde; yerleşkeyle yaşadığı fiziksel, görsel ve sosyal ilişki problemleri açısından çevresel ölçekte sürdürülebilirliğinin sağlanamadığı gözlenmektedir. Bütün bu değerlendirmelerin yanında, bu yapıların mevcut durumu, bu uygulamanın ulusal ve uluslar arası belgelerde yer alan yeniden yapım/rekonstrüksiyon tanımları arasında yer bulamamasına ilişkin tartışmaları da beraberinde getirmektedir.

Notlar

1. Bu çalışma, 2017 yılında yayınlanan Tanıklarla Beşikdüzü Aydınlığı kitabında yer alan, Doç. Dr. Figen Kıvılcım Çorakbaş (Anadolu Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü) ve Arş. Gör. Beyza Atalay (Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü) tarafından ortak hazırlanan *Beşikdüzü Köy Enstitüsü Yerleşkesi: Mekansal Hafızanın Yıkımı* başlıklı çalışmanın devamı niteliğindedir. Kıvılcım Çorakbaş, F. ve B. Atalay, "Beşikdüzü Köy Enstitüsü Yerleşkesi: Mekansal Hafızanın Yıkımı", Tanıklıklarıyla Beşikdüzü Aydınlığı, Editör: K. Kocabaş, Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği Yayınları, İzmir (2017), 113-128.
2. Burra Tüzüğü'nün (2013) tam metni için bkz. URL 1: <http://australia.icomos.org/wp-content/uploads/The-Burra-Charter-2013-Adopted-31.10.2013.pdf> (Erişim: 22.01.2018)

3. Nara Özgünlük Belgesi'nin (1994) tam metni için bkz. URL 2: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0280416001353669454.pdf (Erişim: 22.01.2018)
4. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu 660 No.lu İlke Kararı (1999) için bkz. URL 3: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44311/ilke-karari-karar-no-660--karar-tarihi-05111999.html> (Erişim: 22.01.2018)
5. Orbaşlı, A., 2008, Architectural Conservation: Principles and Practice, Blackwell Publishing, Oxford, s. 48.
6. Ahunbay, Z., 2007, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, YEM, 4. Baskı, İstanbul.
7. Yalçın, G., 2012, "Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü", Düşünen Tohum Konuşan Toprak, Cilt 2, İstanbul Araştırmaları Merkezi Yayınları, İstanbul, s. 49-67.
8. Age.
9. Arman, H., 2016, Piramidin Tabanı: Köy Enstitüleri ve Tonguç I-II, Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği Yayınları, İzmir, s. 209.
10. Erdem, İ., 2001, "Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli Olarak Köy Enstitüleri ve Beşikdüzü Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, s. 51-54.
11. Arman, 2016, s. 233.
12. Erdem, 2001, s. 55.
13. Arman, 2016, s. 236.
14. Ayla Yüce Aksoyoğlu, Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi Görsel Sanatlar Öğretmeni; Beşikdüzü'nde çalışmaya başlama tarihi: 1990.
15. Trabzon Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu 15.12.1999 tarihli ve 3687 sayılı kararı
16. Erdem, 2001, s. 57.
17. Trabzon Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu 15/12/1999 gün ve 3687 sayılı kararı.
18. Trabzon Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu 30/05/2000 gün ve 3804 sayılı kararı.
19. Trabzon Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu 28/04/2015 gün ve 2327 sayılı kararı.
20. Heidegger, Martin, 1971, "Building Dwelling Thinking", Poetry, Language, Thought, Harper Colophon Books, New York.

KAPADOKYA MÜZESİ

BÖLGE MÜZESİ OLARAK KAYA

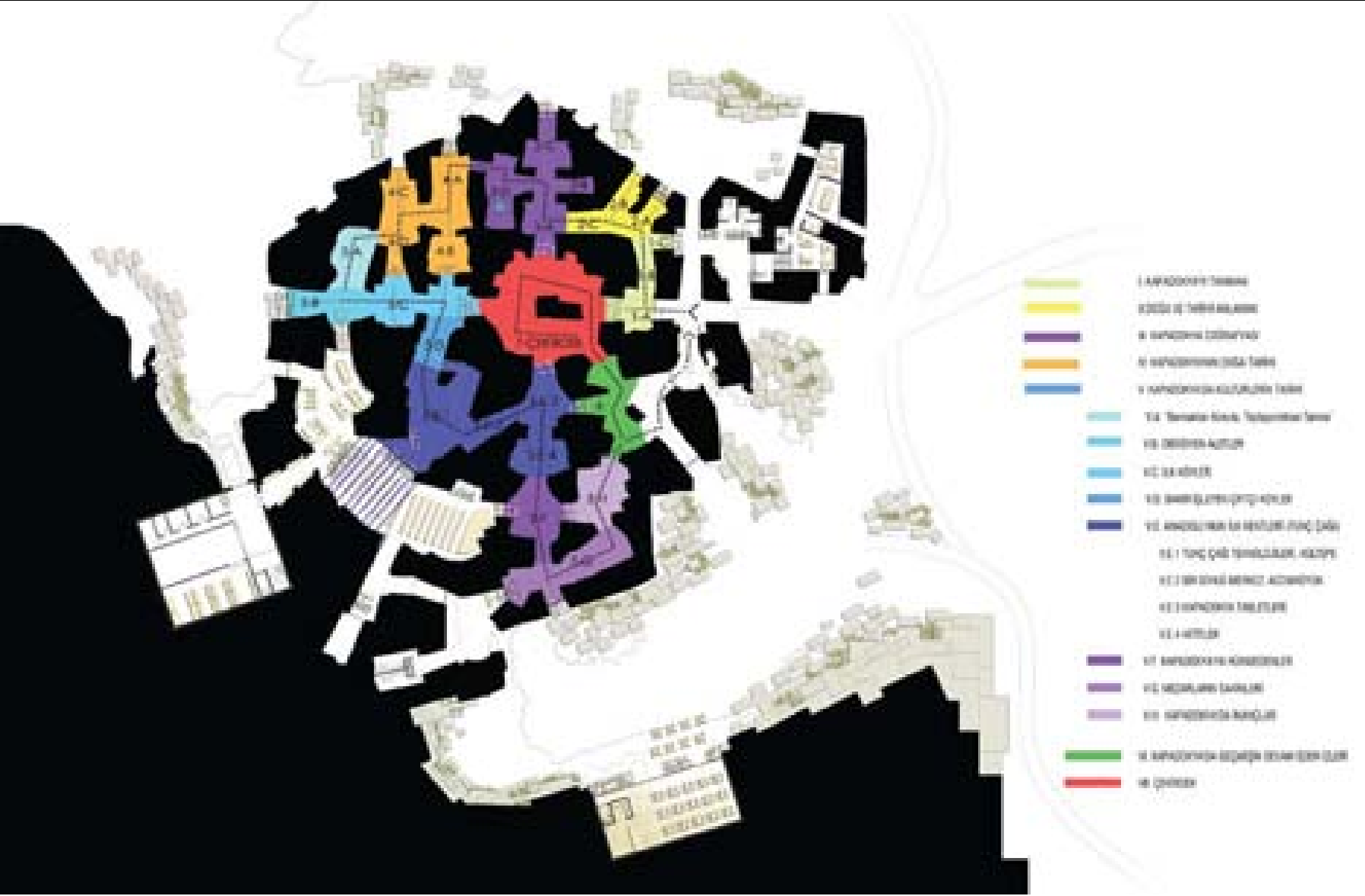
“Tarih öncesi yaşamı ve çevreyi farklı temalar çerçevesinde ele alan bu müze belli bir dönem ve yere odaklanırken, Kapadokya’da yer alan öğren yerlerinin eserlerini sergileyecek.”

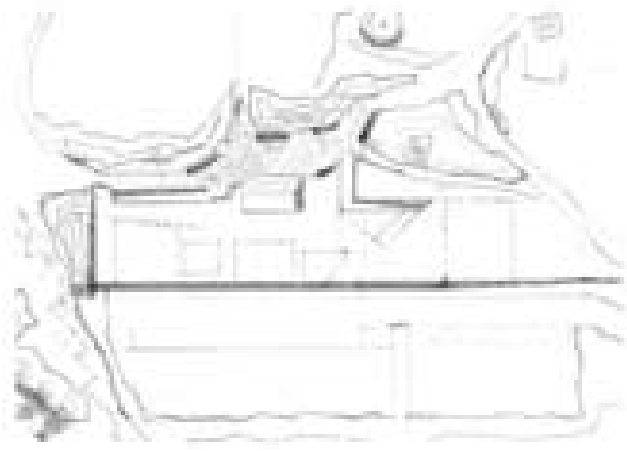
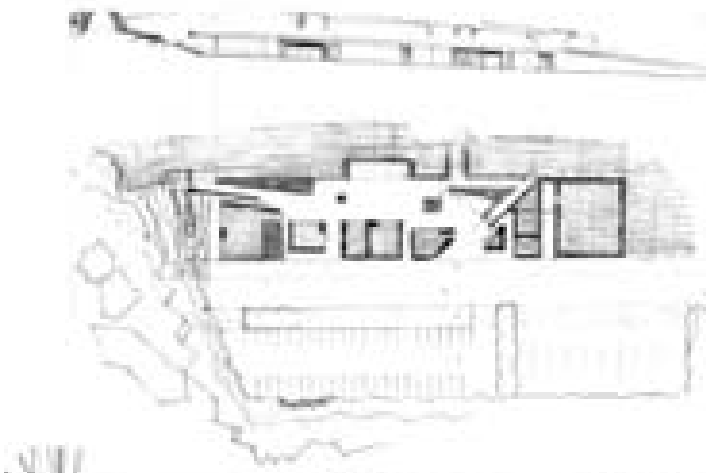
Proje Hakkında: Kapadokya, daha henüz oraya tam varmadan sizi kuşatan bir yer. Eşsiz bir coğrafya, topografya. Bitki örtüsü, sorunları, yolu, dağı ve kayasıyla sizi alıverir. Başka başka yerlerinde anladığınız, algıladığınız katmanlar, üst üste hızla büyülen bir bulutun üzerine işlenmeye başlar. Yukarıdan baktığınız kaya oyuntuları, çıplak ufukta beliren, nereye ait olduğunu kavrayamadığınız garip dağlar, hepsinin içinden geçen çeşitli renk ve dokularda vadiler, garip kentleşme... Doğanın hakimiyetinde, insanın ürettikleri ile de biçimlenmiş, tarifi ve anlaması çok zor bir “yer” Kapadokya. Anlamak için seve seve daha çok vakit ayıracağınız bir yer burası. Kapadokya Bölge Müzesi, Orta Anadolu’da önemli tarih öncesi öğrenyerlerini barındıran Kapadokya ve etki alanlarına yoğunlaşacak. Amaç; Kapadokya örnekleri üzerinden Anadolu arkeolojisinde daha az bilinen doğa ve insanlık tarihine ışık tutmak olarak tarif edilebilir. Tarih öncesi yaşamı ve çevreyi farklı temalar çerçevesinde ele alan bu müze, belli bir dönem ve yere odaklanırken, Kapadokya’da yer alan öğrenyerlerinin eserlerini sergileyecek. Ancak tarih öncesi insan ve doğa birlikteliğini ve bölgeler arası alışverişi anlatmak için temalar çerçevesinde ilgili öğrenyerlerine de göndermeler yapacak. Böylece müzede anlatılan tarih öncesi döneme ait hikaye Anadolu’da, özellikle, neolitik gelişimini Mezopotamya, Kafkas ve Balkan bağlantılarıyla ele alacaktır.

Kaya....: Kapadokya Bölge müzesi olarak tasarlanan alan yaklaşık 80 yaşında bir taş ocağı olarak karşımıza çıkıyor. Tasarımın temel çıkış noktası bu eski taş ocağını Kapadokya müzesi olarak yeniden işlevlendirirken, kayanın dönüşmüş halini tüm izleri ile korumak olarak tarif edilebilir. Eski bir taş ocağının kıyılarında, Kapadokya gibi bir coğrafyada yeni bir müze yaparken nasıl davranmalı, düşünmeli... tasarım konusuna ilk kez yaklaşmaya başlarken mimar olarak biraz kendimizden ve gelecekte yapabileceklerimizden korkup basit kurallar koyduk.

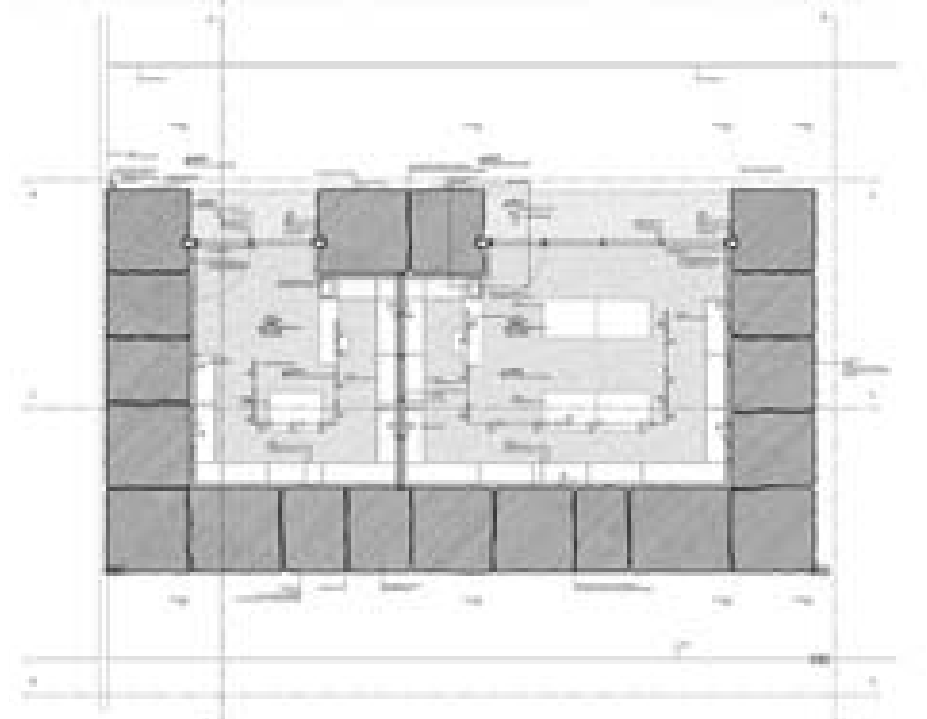
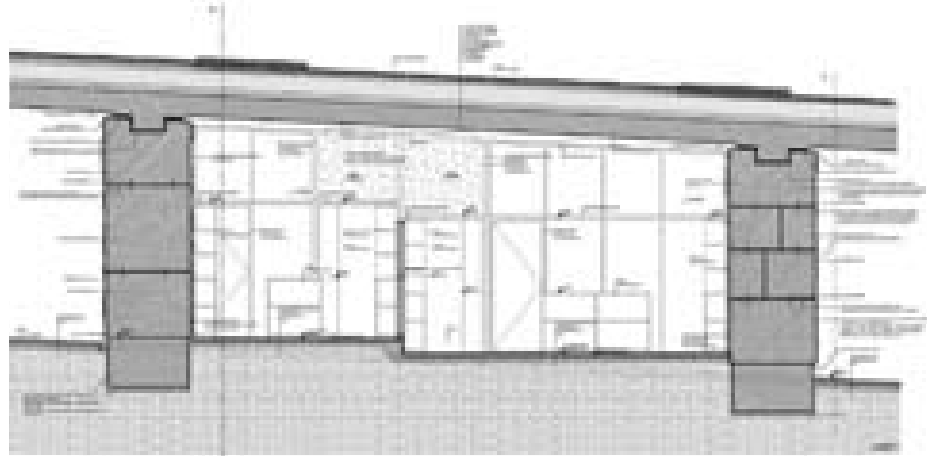
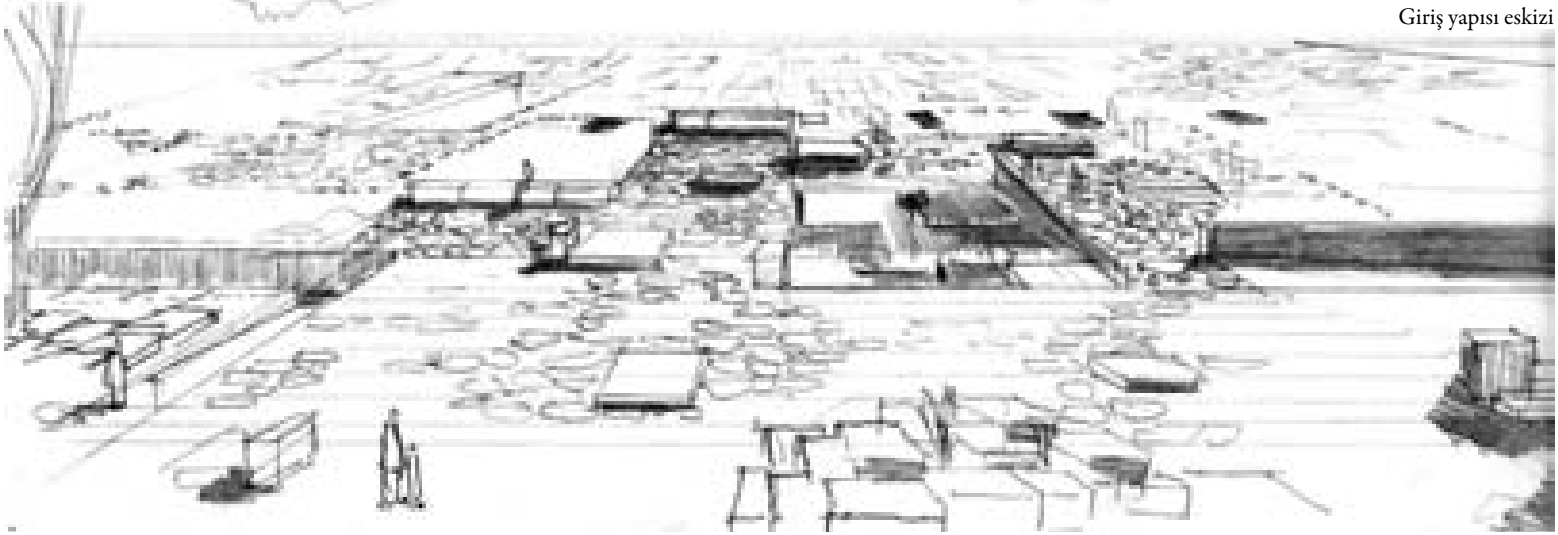
Bölge Müzesi Olarak Kaya: Kapadokya için bir bölge müzesi yaparken, bu büyük şiirsel coğrafya içinde onun hikayesini anlatacak bir müze yaptığımız fikrini tekrar tekrar anımsamalı.

Mimari Proje Ekibi: Ömer Selçuk Baz, Okan Bal, Ece Özdür, Simge Kutsal, Elif Tuğçe Sarıhan, Ege Battal, Burçin Akcan, Fatih Korkmaz, Cihan Poçan, Firdevs Ermiş, Atakan Koca
Küratör Ekip: Deniz Ünsal, Derya Acuner
Peyzaj Proje Ekibi: Eda Ekim, Ceyda Özbilen
Statik Proje Ekibi: Niyazi Parlar, Zeki Aslan, Barış Şahin
Mekanik Proje Ekibi: Mehmet Yılmaz, Gizem Yıldız Barut, Hakan Öztürk, Gürsel Yıldız, Ahmet Yıldız
Elektrik Proje Ekibi: Kemal Ovacık, Marina Polat, Turhan Öztürk, Zekiye Meşe
Aydınlatma Tasarımı: Onur Yiğit
Danışman Ekip: Murat Gülyaz, Prof. Mihriban Özbaşaran, Prof. Fikri Kulakoğlu, Doç. Dr. Okşan Başoğlu, Prof. Dr. Tamer Topal, Restoratör Mimar Aslı Özbay
Rölöve Ölçümleri: Ertan İlter
Maket: Murat Küçük

Giriş yapısı eskizi

Bir Tasarım Problemi Olarak Kaya ve Çevresi: Mevcut taş ocağın-
dan arta kalan kaya parçası ile onun peri bacaları ve doğal karakterle
kuşatılmış çevresinin, eşsiz ve özel bir yer olduğu akıllarda tutulmalı.

Korum: Mevcut doğal karakteri mümkün olduğunca koruyarak ve
buna eklenerek, alanı müze olmaya uygun hale getirebilecek ham-
leleri yapabilir miyiz?

Malzemenin Menşei: Mümkün olduğunca bu coğrafyadan, en ya-
kından kullanacağımız malzeme ve dokularla yeni müze fikrini inşa
edebilmeyi başarmalıyız. Yapacağımız şey biraz, hep oradaymış gibi
olabilmeli!

Kitle Turizmi – Yoğunluk: Kitle turizminin yoğun çekimini mü-
zenin lehine olacak şekilde kullanırken, alanın doğal dokusunun
bundan mümkün olduğunca az etkilenmesini sağlayabilmeliyiz.

Hassas Düşünölmüş Müdahaleler: Kaya müze içinde ve dışında,
doğanın birinci elden ürettiği bir çevre ile kuşatıyoruz. Bu normal
gibi görünen ama çok özel olan durum karşısında yapılacak ekleme
ve çıkarmaları, alanın niteliklerini zedelemekten yapabilmeyi başarma-
nın alternatif yollarını bulmalıyız.

Açık Bir Müze Fikri: Tasarımcı olarak öğrendiğimiz bildiğimiz dü-
şünme ve tasarlama biçimlerini defalarca duvara çarptığı bir coğrafya-
dayız. Şablonların hep alıştığımız üretme biçimlerinin çalışmadığını
tasarlamaya çalıştığımız ilk 5 ay boyunca defalarca gördük. Sık sık ya-
kın bölgeye yaptığımız seyahatler, mevcut kayanın içinde yönümüzü
bulamadığımız zamanlar, tekrar tekrar düşünmek, zihinleri berraklaş-
tırmak için oldukça faydalı oldu. Kadim zamanlardan kalan Avanos
yakınlarındaki yumuşak kayadan oluşan bir tepenin kertilerek, kesil-
erek işlenmesi bir taş ocağına dönüşmesi ve sonunda terk edilmesi
çok heyecan verici bir süreç. Kayaya her gidişimizde tekrar tekrar

büyüleniyoruz. Taş ocağından arta kalan şeyi tarif etmek, anlamak ve
mekansallaştırmak düşündüğümüzden çok daha uzun sürüyor...

Bir süre sonra bu coğrafyaya sadece bu yerden üretilenlerle dokunma-
nın gerçekten çok anlamlı olabileceğini düşünüyoruz. Mütevazı ge-
ride, sürdürülebilir kendi kaynaklarından türeyen? Bu fikirle birlikte
Taş ocağı bloğu kısmen güçlendirerek, müze, çok amaçlı salon, ve kü-
tüphane olarak yeniden işlevlendirmeye çalıştık. Ancak bu arındırma
ve koruma fikrini hayata geçirebilmek için Kaya bloğunun içinde ola-
mayacak işlevler için bir çözüm üretmek gerekiyordu. Karşılama yapısı
olarak kurgulanan yapı, kayanın içinde olamayacak, kitle turizminin
kirlitici etkisini de göğüsleyecek bir blokaj yapısı olarak düşünüldü.
Restoran, hediyelik eşya dükkanları, bilet satışı gibi işlevlerin yanında
otobüs ve araçların park alanı da söz konusu bölgede çözümlendi.

Bu yok olmaya yaklaşan yarı gömülü karşılama yapısı tasarlanırken söz
konusu alan yeniden ufak bir taş ocağı şeklinde ele alındı. Bu yeni ufak
taş ocağı, yeni yapılacak yapı ya da yapıların, peyzajın ve kayanın için-
deki tüm düzenlemelerin kaynağı olacaktı. Böylece eski taş ocağının
var olma şekline paralel bir fikirle alandan çıkarılan taşlarla üretilen,
peyzajın da bu şekilde var olduğu bir tasarım üretmek mümkün oldu.

Bu ufak taş ocağından çıkan malzemeler sadece karşılama yapısını
inşa etmek için kullanılmadı, aynı zamanda kaya müze için temel
yapı malzemesi olarak yeniden tasarlandı. Kaya içindeki blokajlar
yönlendirmeler ve peyzaj elemanı olarak kayanın çeşitli büyüklüklere
ebatlanmış halleri değerlendirildi. Coğrafyadan çıkan kayanın tekrar
kendine yer bulduğu bir çeşit iyileştirme ve sakinçe uyum içinde var
olma projesidir Kapadokya müzesi... Var olmak için yeni birçok şey
yapmaya çalışmaktansa olup bitene sığınmak...

Bu bir çeşit kendini tekrar kendinden yaratan tasarım sürecini; koru-
ma ve kendi kaynaklarını mümkün olduğunca tekrar tekrar kullanma
işi olarak ta tarif edebiliriz.

AHİLER KALKINMA AJANSI

HİZMET BİNASI

Kapadokya'nın özgün mimarisine uyumlu bu yapının
2017 yılında inşası tamamlandı

Yöre mimarisinin başlıca niteliği olan topoğrafyaya uyum ve parçalı ölçek yaklaşımı tasarım tavrını şekillendirdi ve mümkün olduğunca parçalanan, eğimle beraber alçalan kütlerde bu tavrın sürdürülebilmesi amaçlandı.

L şeklindeki proje arazisi, bir tarafında anayolla bağlantılı iken, diğer taraf a tali bir yolla çevrilen park alanıyla ilişkidir. Arazinin orta noktasında arasında 5-6 metrelik kot farkları oluşurken, güney çeperi ile arka yol arasında doğal şevden kaynaklı 5 metre kot farkı bulunuyor.

İhtiyaç programı ile şekillenen kitlenin güneydoğu- kuzeybatı yönünde arazinin incelen kısmında yer alması düşünüldü. Yola dik konumlanış, binanın algısında ölçeği kıracağı gibi, aynı zamanda yeşil park alanın cadde ile ilişkisini kesmezken, kış aylarında hakim kesişlemeye paralel yapısının ısıtma yükü konusunda avantaj sağlayacağı öngörülmüştür.

Kavşak kotu ve arkadaki yolun köşe noktasından yakalayan kot giriş-yaklaşım zemini olarak belirlendi. Kot altında araziyle bütünleşen mahallerin (toplantı ve konferans salonlarının) konumlandığı; yol çeperinde sınırlamayan kamusal bir tavır esas alındı. Alt kottaki mahallerle; ofis kitlesini birleştiren; ön ve arka yollardan girişleri toplayan giriş kitlesi 'kurgunun adaptörü' olarak düşünüldü.

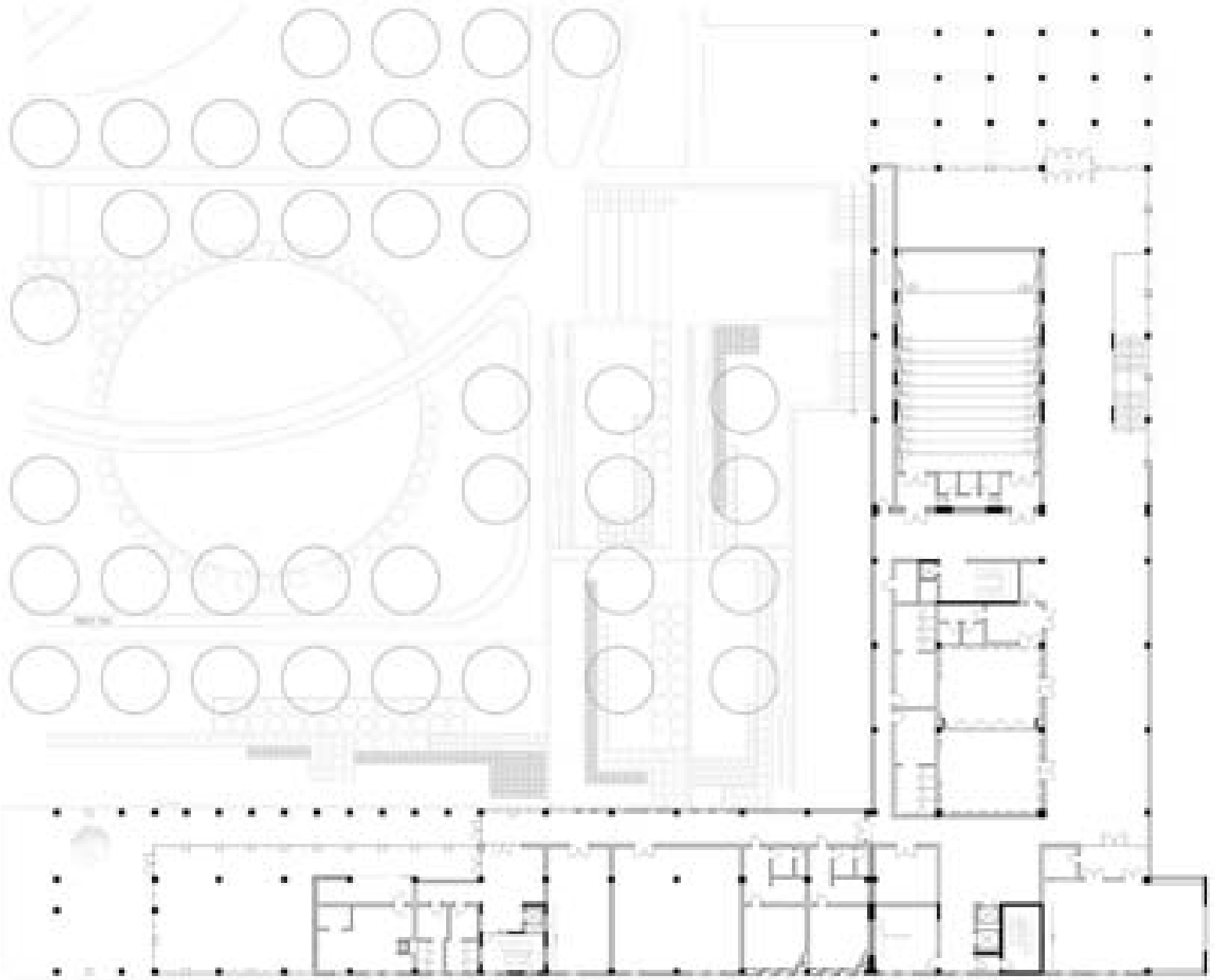

Bulunduğu coğrafyaya; yüzyıllardır gelen yapı kültürüne, yöresel malzemeye uyum gösteren ve yer yer öykünen; yorumlayan bir tasarım ortaya konmaya çalışıldı. Ayrıca, binanın tüm sürekli kullanıcılarının, periyodik kullanıcıların ve ilişkisiz kentlinin de kullanabileceği, iç-dış- yarı dış mekan seçenekleri sunan; coğrafik ve iklimsel verilerle barışık; hemen her mekanın doğal ışık ve havayla buluşturulduğu; enerji etkin önlemlerin alınacağı insan odaklı bir yapı amaçlandı.

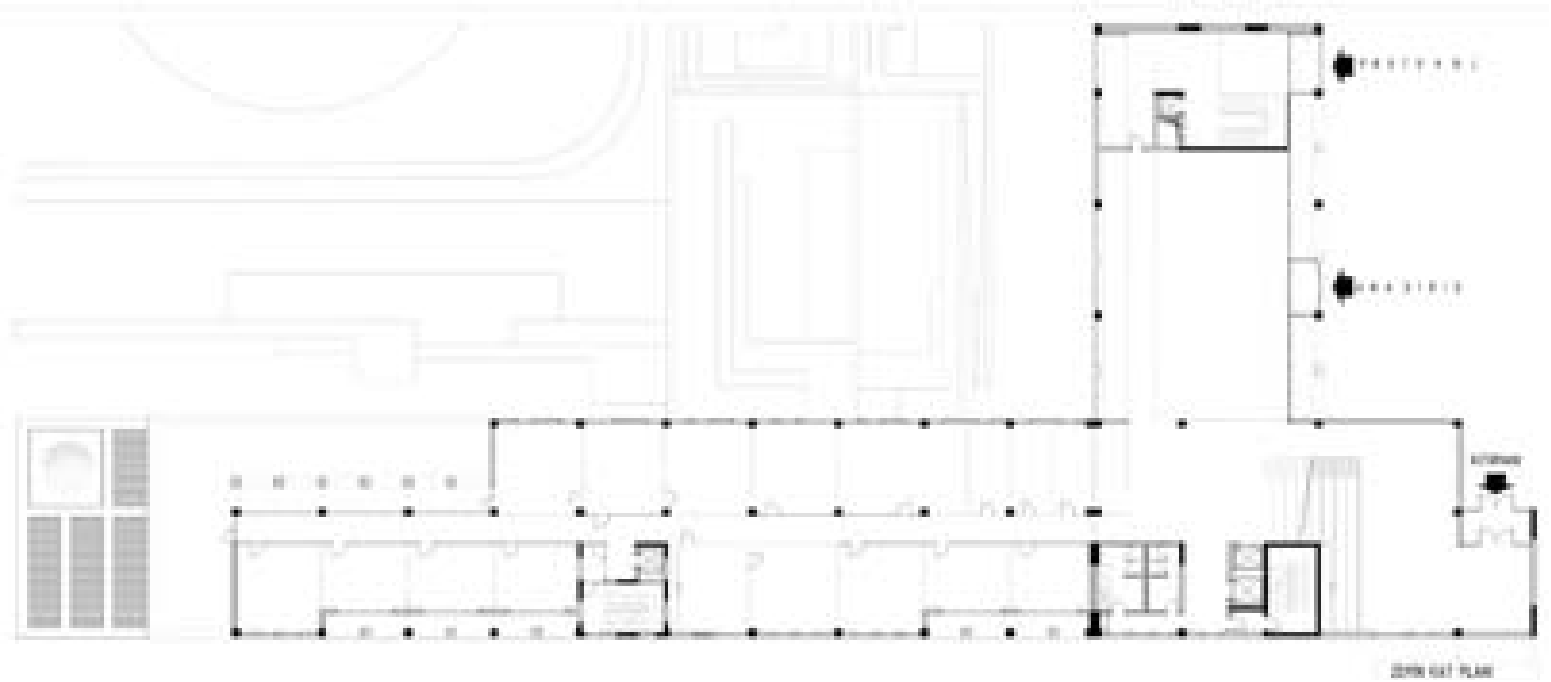
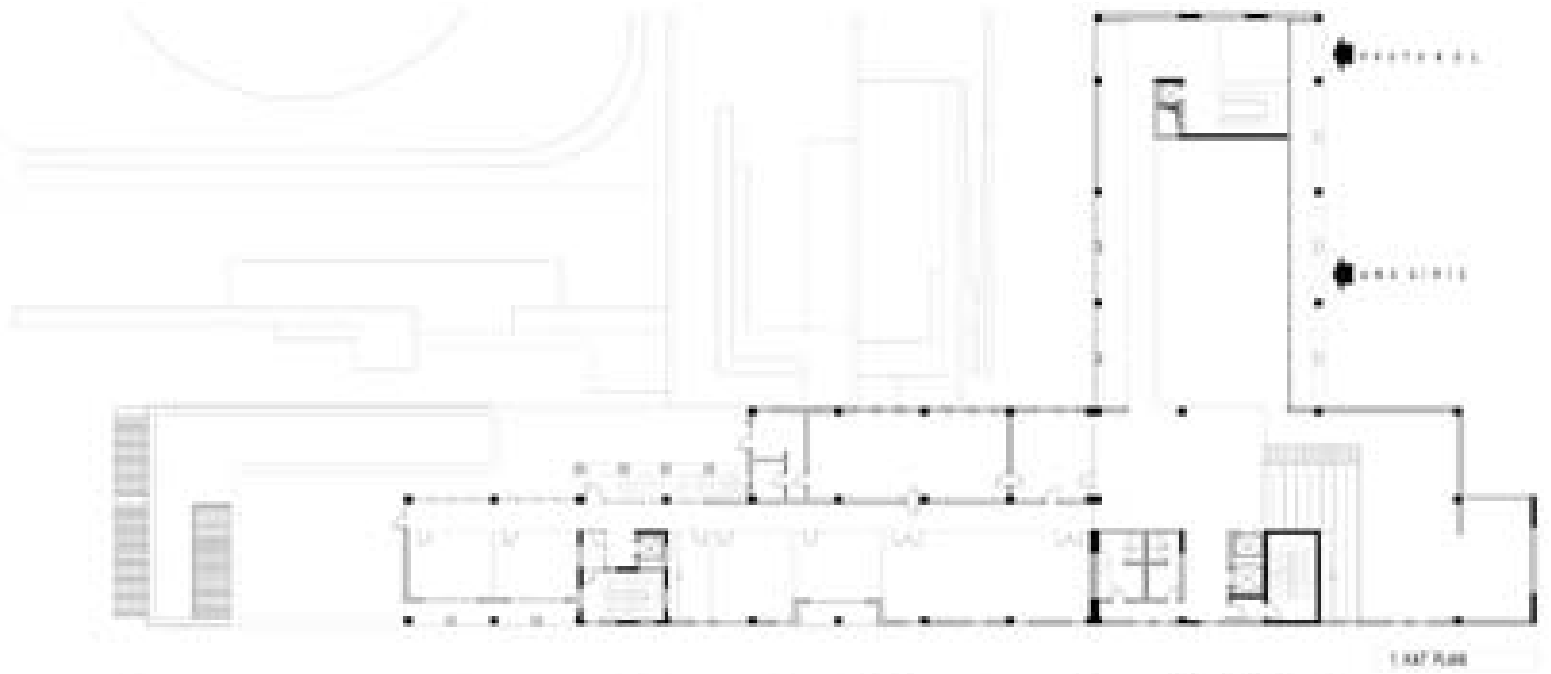
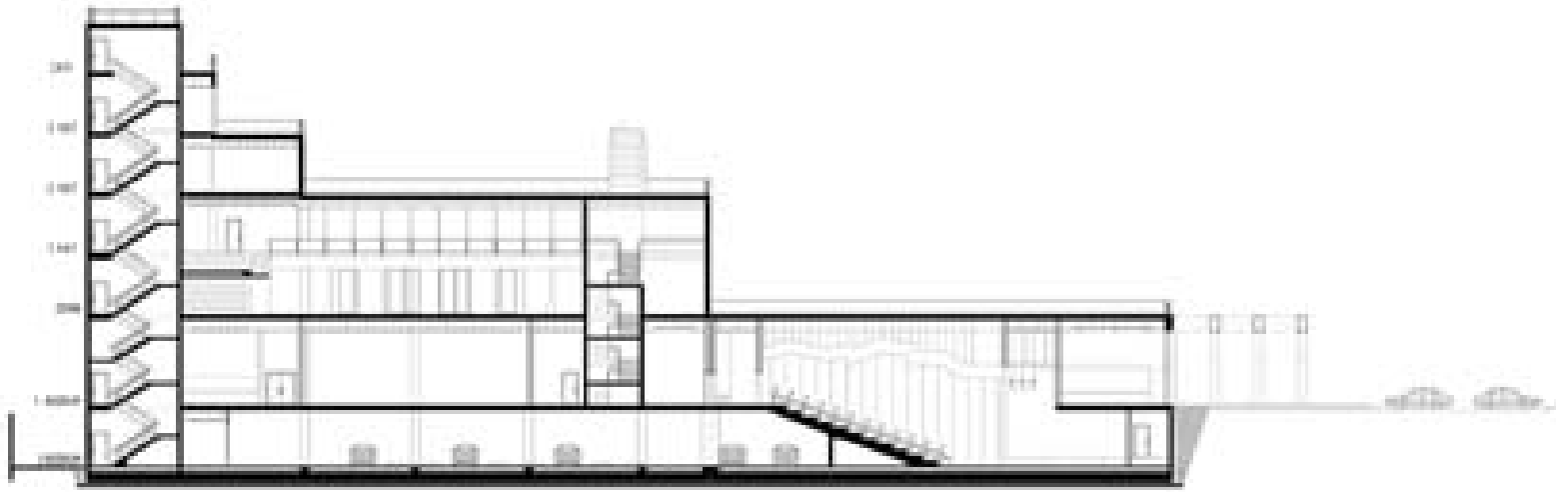

Proje Yeri: Kapadokya, Nevşehir
Proje Başlangıç ve Bitiş Yılı: 2014-2015
İnşaat Başlangıç ve Bitiş Yılı: 2016-2017
Arsa Alanı: 16300 m²
Toplam İnşaat Alanı: 8750 m²
Proje Ofisi: İkikerebir Mimarlık
Tasarım Ekibi: Hakan Evkaya, Kutlu İnanç Bal
Statik Projesi: Fatih Mustafa Şahin
Mekanik Projesi: Gökçen Bayhan
Elektrik Projesi: Cihan Öztürk

01 SEZDİRME KAT PLANI

PAŞABAĞI ÖRENYERİ

ÇEVRE DÜZENLEME PROJESİ

Kapadokya'nın en önemli seyir noktalarından Paşabağı'nda yer alan proje, uygulamasında her ne kadar istenilmeyen müdahaleler yapılmış olsa da bölgeye farklı bir konsept kazandırmış

Peribacalarının oluşumu ve gelişiminin Kapadokya bölgesinde en iyi gözlemlendiği yerlerden biri olan Paşabağı, Avanos - Göreme yolundan Zelve istikametine döndükten bir süre sonra Zelve'ye varmadan hemen önce yer alır.

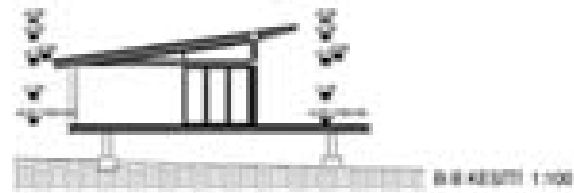
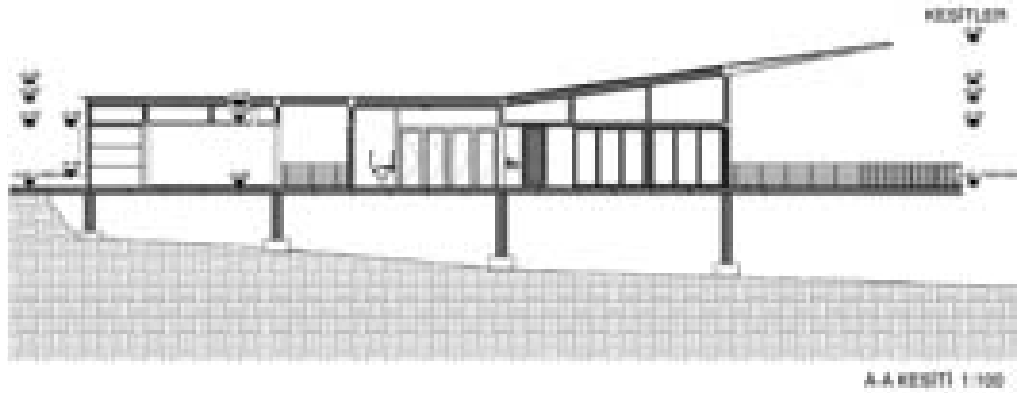
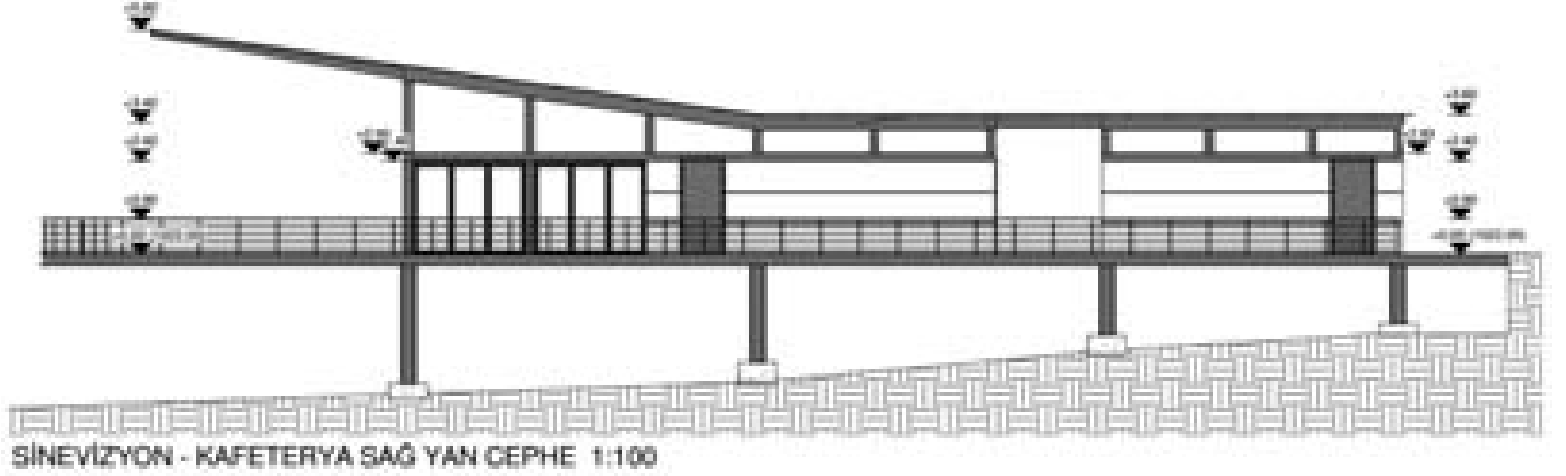
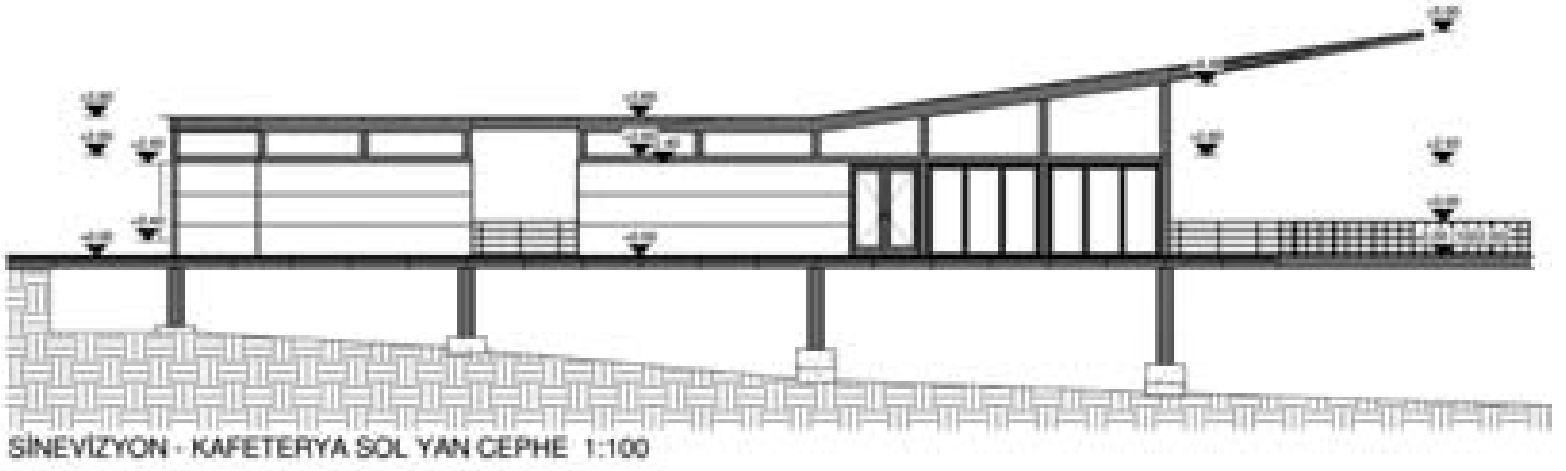
Yapılan çevre düzenleme projesiyle Paşabağı'nın sahip olduğu turizm potansiyeli doğrultusunda ihtiyaç duyulan ziyaretçi karşılama merkezinin şekillendiği ve yürüme yollarının düzenlendiği, giriş çıkışların kontrol altına alındığı bir örenyeri girişi oluşturmak amaçlanmıştır. Proje alanının ortasından geçmekte olan Avanos-Zelve yolunun iptal edilerek daha önce planlandığı gibi ulaşımın sahanın kuzeyindeki yoldan sağlanması öngörülmüştür. Böylece oluşumların yoğun olduğu gezi güzergahı ve ziyaretçi karşılama binasının bütünleşmesi sağlanmıştır. Ayrıca bu yolla bağlantılı 16 otobüs ve 26 otomobil kapasiteli açık otopark alanı planlanmıştır. Bölgenin ismini de aldığı bağlık alanların tekrar canlandırılması için projede geniş bir bölge asma dikim alanı olarak tanımlanmıştır.

Gezi güzergahı belirlenirken, Nevşehir Müze Müdürlüğü'nün desteği alınmış ve oluşumlara yeterli güvenlik mesafesi bırakılmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca kısa tur - uzun tur gibi bir ayrıma gidilmeden zorunlu bir güzergah önerilmiştir. Ziyaretçilerin, taş düşme riski olan bölgelere girmemesi amaçlanmıştır. Gezi güzergahı demontable traverslerle ve bunların arasında kullanılacak yörede bulunan dolgu ve taş malzemeleriyle teşkil edilmiştir. Belirli mesafelerde yine traverslerden yapılmış oturma grupları ve ahşap gölgelikler oluşturulmuştur.

Ziyaretçi merkezi binasının peribacası oluşumlarına doğru yönelmesi ve teras kullanımlarının manzaraya karşı konumlanması sağlanmıştır. Yapı tümüyle çelik konstrüksiyon olarak tasarlanmış olup, doğal arazi üzerinde çelik ayaklar üzerinde teşkil edilmiştir. Örenlerine gelen turların ziyaretçilerini ziyaretçi karşılama meydanında indirmesi, buradan sinevizyon ve sergi mekanına yönlendirilmesi planlanmıştır. Bilgilendirme sonrasında gişe ve turnike sistemlerinden geçilmek suretiyle gezi güzergahı başlangıcında bulunan ve amfi oturma düzeninde düzenlen-

miş olan bilgilendirme meydanında bölgenin geniş kapsamlı bir tanımının yapılmasına olanak sağlanmıştır. Zorunlu gezi güzergahının başlangıç noktasında bitmesi sağlanarak el sanatları satış birimlerine, ıslak hacimlere ve kafeterya-terasa alanlarına ulaşmaları sağlanmıştır. Uygulamada proje müellifinin görüşü ve onayı alınmadan ilave satış birimleri eklenmiş, bu bağlamda proje master planı zedelenmiştir. Koruma kurulu denetimi altında yer alan bu özel bölgede böylesi bir süreç yaşanmış olması üzücüdür.

Mimar: Gül Güven
Tasarım Grubu: Recep Aygün -
 Fatih Erduman - İrem Erkan
Proje Yeri: Nevşehir, Kapadokya
MAPS: 38.678977, 34.854310
İşveren: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Statik Proje: Konkan Mühendislik
Mekanik Proje: Bayhan Mühendislik
Elektrik Projesi: Vin Proje
Peyzaj Projesi: Promim Proje
Sanat Tarihi Raporu: Dr. Nilüfer Peker
 (Sanat Tarihçisi)
Şehir Planlama: N. Mehmet Aslantürk
Jeoloji Raporu: Esra Ünal
Görselleştirme: VEN Mimarlık
İnşaat Alanı: 660m² kapalı alan /
 1950m² açık alan
Arsa Alanı: 160.000 m²

Koruma kalkanı

Yüksek yalıtım, sesizlik, uzun ömürlülük ve dayanıklılık.

Sürme sistemler, açılır sistemler, menfez, güneş kısı, skylight ve cephe sistemlerinden oluşan geniş ürün yelpazesiyle **IQ Aluminium Sistemler** yapıların sadece ömrünü uzatmakla kalmıyor, kalitesini de yükseltiyor.

Türkiye'nin dört bir yanında yayılmış geniş bayi ağı ve uzman kadrosu ile her zaman, her yerde yanınızda.

iqaluminium.com

IQ ALUMINIUM
SYSTEMS

by deceuninck

MÜZE - SALON

Müze, XVI. Ulusal Mimarlık Ödülleri
Yapı Koruma Dalı Ödülü sahibi oldu

Müze-Salon adı ile andığımız yeni proje, Uçhisar'daki *Argos in Cappadocia* otelin son birimlerinden biri. Yapı, yaklaşık 3 yıl süren bir projelendirme ve yapım süreci sonunda 2018 yılbaşında tamamlandı ve otelin kullanımına girdi.

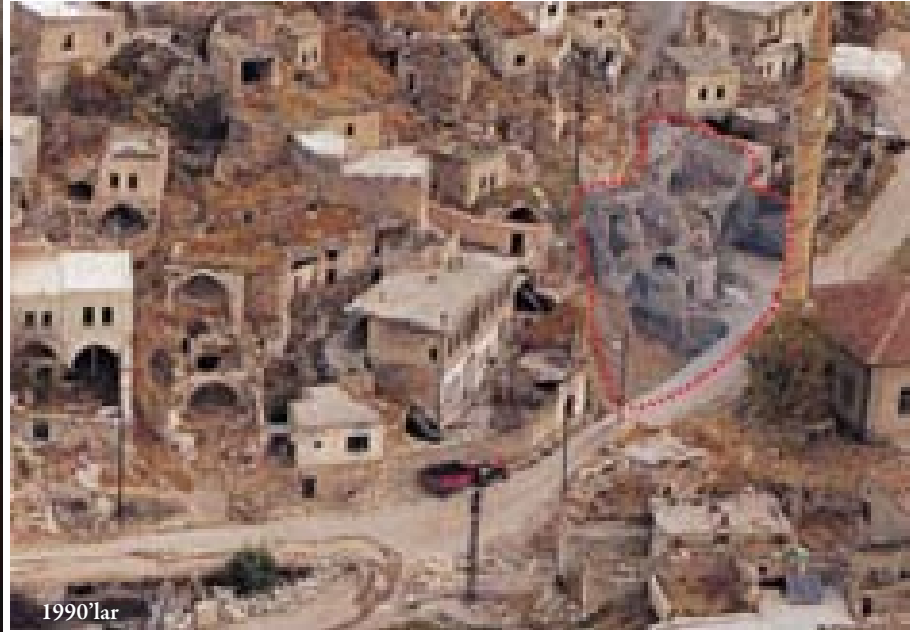
Uçhisar, diğer Kapadokya köyleri gibi, çok katmanlı yer altı yaşam alanları nedeniyle, hemen her yeni uygulamada yeni sürprizlere açık bir yerleşim merkezi. *Argos in Cappadocia* otelin 22. yılını dolduran restorasyon macerası içinde çeşitli kereler karşılaşılan yeraltı sürprizlerinden bir yenisi, 2015 yılında bu yapının zemininde yaşandı: Birkaç harap duvar kalıntısı dışında bolca moloz yığını durumundaki bir doku içi arsada, proje için araştırma halindeydik. 1960'lara ait eski bir panoramik fotoğraf a, Emine Hatun Caminin arkasından görünen yapının rekonstrüksiyonu için, üst kat bölümlenmelerini, pencere adetlerini anlamaya çalışıyorduk. Projelendirme çalışmalarına başladığımız 2014 yazının rölöve öncesi temizlik çalışmaları sırasında tesadüfen zemine saplanan bir traktör tekerleğinin izinden giderek boşalttığımız zemin molozunun altından, kaç yüzyıl öncesine tarihlendiğini bilemediğimiz bir kanallar ve değirmenler sistemi çıktı. Bu kayaoyma sistemin 2 değirmen taşından doğuda olanı, toprak dolgunun içinde sağasağlam kalmıştı... İzleri inceledikçe keşfettiğimiz bulguların, zamanında tamamı kayalık bir yamaç içinde yer alan büyük bir kayaoyma bezirhanenin tabanı olduğunu anladık.

Bugünün orta-Anadolu kültüründe artık çok az insanın hatırladığı bezirhanelerin nasıl yapılar olduğunu az çok bilenler için, bu izleri tanımak zor değildi. Zemin sisteminde, iki değirmen yatağı, katır kanalları ve değirmen taşlarını indirip kaldırmaya yarayan uzun ahşap kaldıraçların yatakları yer alıyordu. Değirmenleri çevirmek için kullanılan hayvanları barındırdıkları ahırlardan ve ke-ten tohumunu kavurdıkları fırından iz kalmamıştı. Projede, bir yandan – muhtemelen 1970'lerde yıkılmış - geleneksel yapıların ayağa kaldırılmasını gözetirken, diğer yandan da evlerden önce o alanda bulunan ve çok daha iri ölçekli bir endüstri yapısının izlerini sergileyebilecek bir ortak kullanım alanının oluşturulması fikrini esas aldık. Böylece zemin kotta lojistik alanları ile birlikte bezirhanenin zeminini sergileyen bir toplanma ve sergileme mekânı; üst kotta ise 2 suit odanın yer aldığı karma işlevli bir proje kurguladık.

Ortak alanı örten tavanı geleneksel kaburga tonoz sistem ile ancak basık kemer ile örtme kararımız statik sorunların karmaşılaşmasına yol açtı. Bölgede alışık olunmayan genişlikteki bu elemana yük taşıtma zorluğunu çelik destek sistemleriyle çözdük. Mekanik ve elektrik sistemlerin tasarımı, yerinde ve oldukça çetrefilli çözüm detayları üretilmesini gerektirdi.

Bezirhane'yi örten cephede ve malzeme kullanımında izlediğimiz dil ile sokakta yürüyenler için içerideki ayırt edici işleve dikkat çekmeyi amaçladık. Ancak yapının bütününde yine, köyün içinde yadigarı olmayacak, haddinden fazla yabancılaşmayacak ve genel dokuya asimile olacak bir sonuç elde etmek, temel hedefimiz oldu.

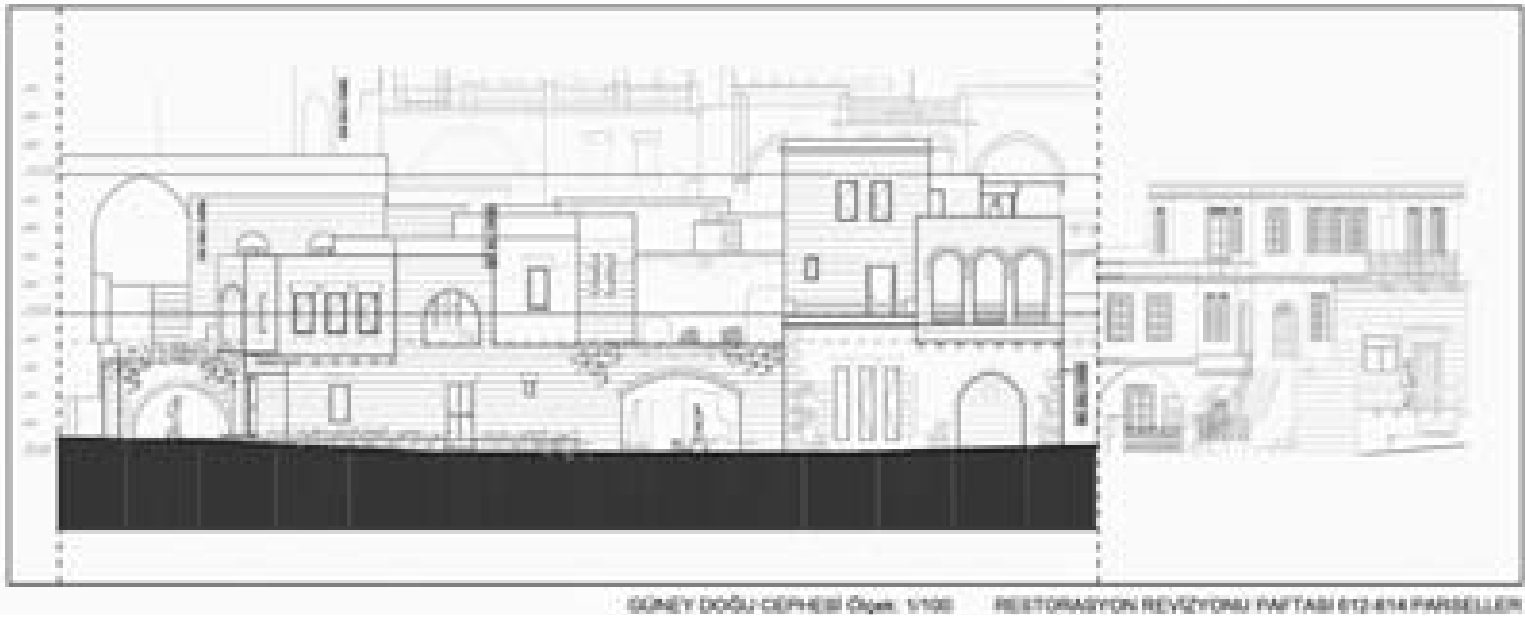
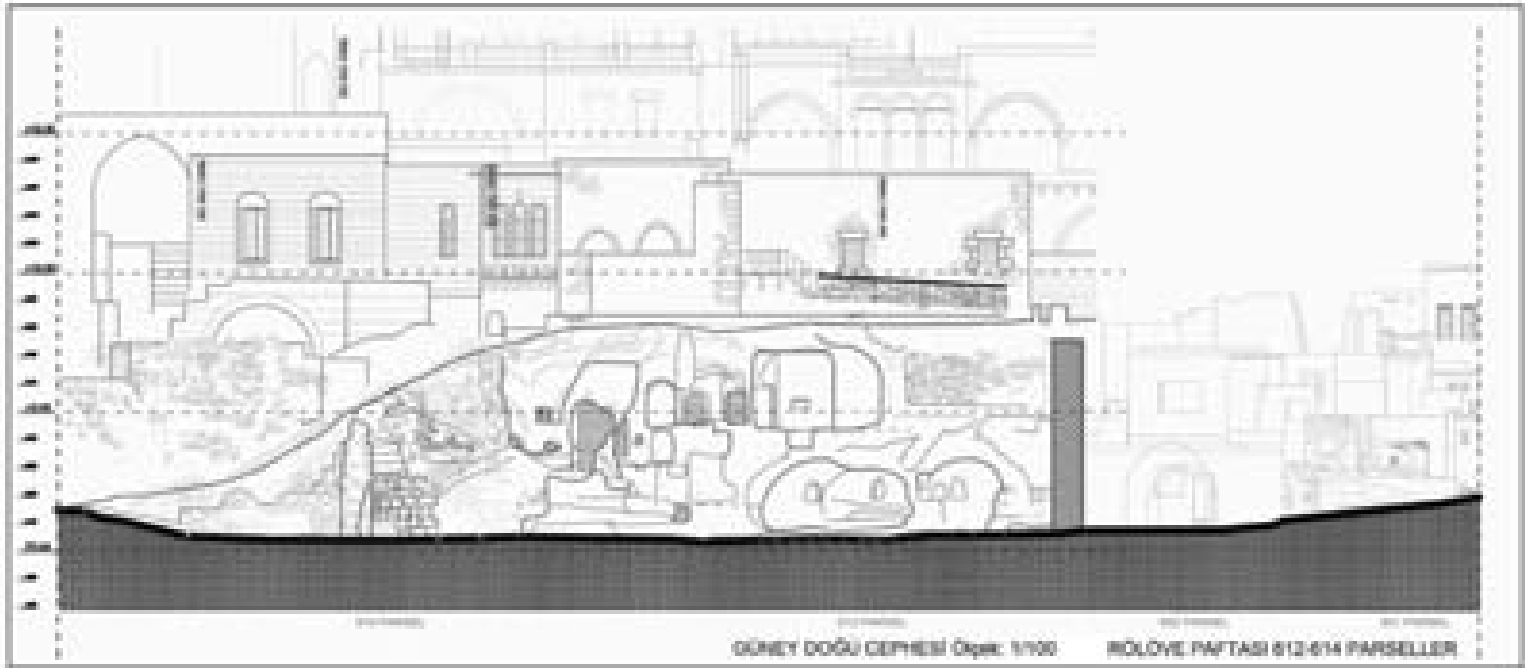
1990'lar

2015

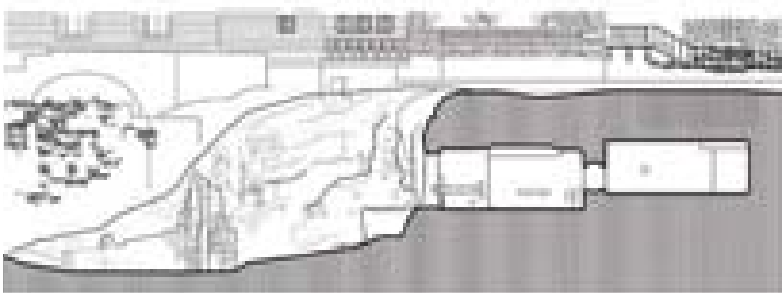

2018

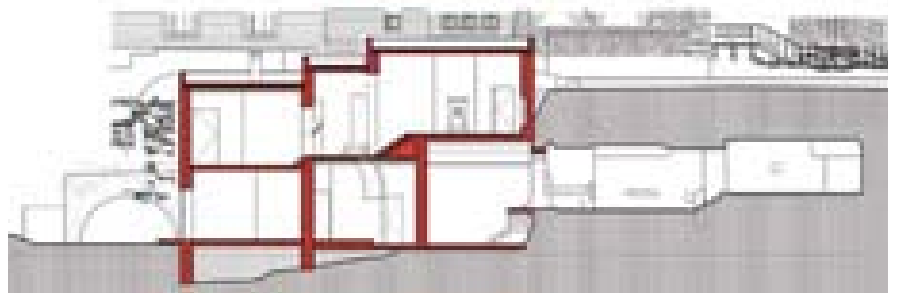

MÜZE SALON RÖLEVE 2014 DO KESİTİ

MÜZE SALON RESTORASYON PROJESİ 2018 DO KESİTİ

Konum: Uçhisar, Nevşehir

İşveren: Argos Turizm

Mimari Proje ve Uygulama: Argos Yapı

Proje: Aslı Özbay, Mimar

Proje ve Uygulama Ekibi: Hakan Mahiroğlu, Ayşe İpek Aysu, Coline Gauthier, Pınar Girgin, Valeska Wegner

Proje ve Uygulama: 2014 - 2017

Taş Yapı Ustaları: Hasan Baş (Ustabaşı), Mahmut Tekin, Muzaffer Ayan, Yavuz Bahçeli, Yusuf Eroğlu, İbrahim Korkut

Çelik-Betonarme: Şükrü Yıldız, Mustafa Keyif (SOM)

Mekanik: Cihan Ayana (Mitsubishi)

Elektrik: Sabri Pehlivan, Tamer Benli (Markas)

Katkıda Bulunanlar: Mete Buyurgan (Statik Koordinasyon), Hakan Çelik (Mekanik Koordinasyon), Sarp Turhan (Suit Odalar - Dekorasyon), Hasan Erzurum (Cam Döşemeler) **Fotoğraf ar:** Argos Yapı arşivi, Galip Hasan Temur

ORDU ÜNİVERSİTESİ

EMİN ÇETİNCEVİZ MERKEZ KÜTÜPHANESİ

Yalın ve farklı bir tasarım anlayışı sunan
bir üniversite kütüphanesi

Kütüphaneler giderek dijitalleşen dünya içinde kendi varlığını pekiştirerek kültürel ve sosyal yaşamın bir parçası olmaya devam etmektedir. Özellikle üniversite kütüphaneleri akademik ortamın, kültürünün yeşerdiği ve yaşamın beslendiği önemli üreteçler ve platformlar olarak kurum kimlik ve kültürünü temsil yapılarıdır.

Ordu Üniversitesi Emin Çetinceviz Merkez Kütüphanesi yalnızca bir kütüphane binası olmaktan öte, kampüsün sosyo-kültürel yaşamının odak noktası olarak bu yaşamı zenginleştiren bir unsura dönüşmeyi amaçlayarak tasarlanmıştır.

Kütüphanelerin temel mekanları olan süreli yayınlar, kitap salonları, çalışma odaları gibi mekanların ilişkileri sorgulanırken bu amaç doğrultusunda yorumlanmıştır. Zemin katta; daha çabuk ulaşılabilmesi hedeflenen ve hareketli bir sirkülasyona sahip olacak olan güncel süreli yayınlar, medyatek, kırtasiye gibi bölümler çözümlenirken, 1.kata ise daha uzun vakit geçirilmesi hedeflenen konulu kitap salonları ve grup çalışma odaları yerleştirilmiştir. Düşey sirkülasyonlar bu mekanları birleştiren unsurlar olarak belirlenmiş, amfiler şeklinde düzenlenerek sosyal etkileşimin artırılması amaçlanmıştır.

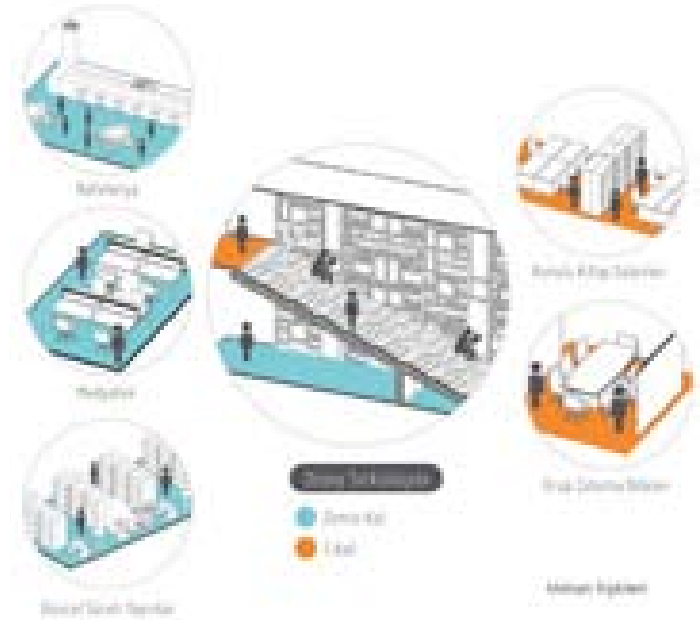
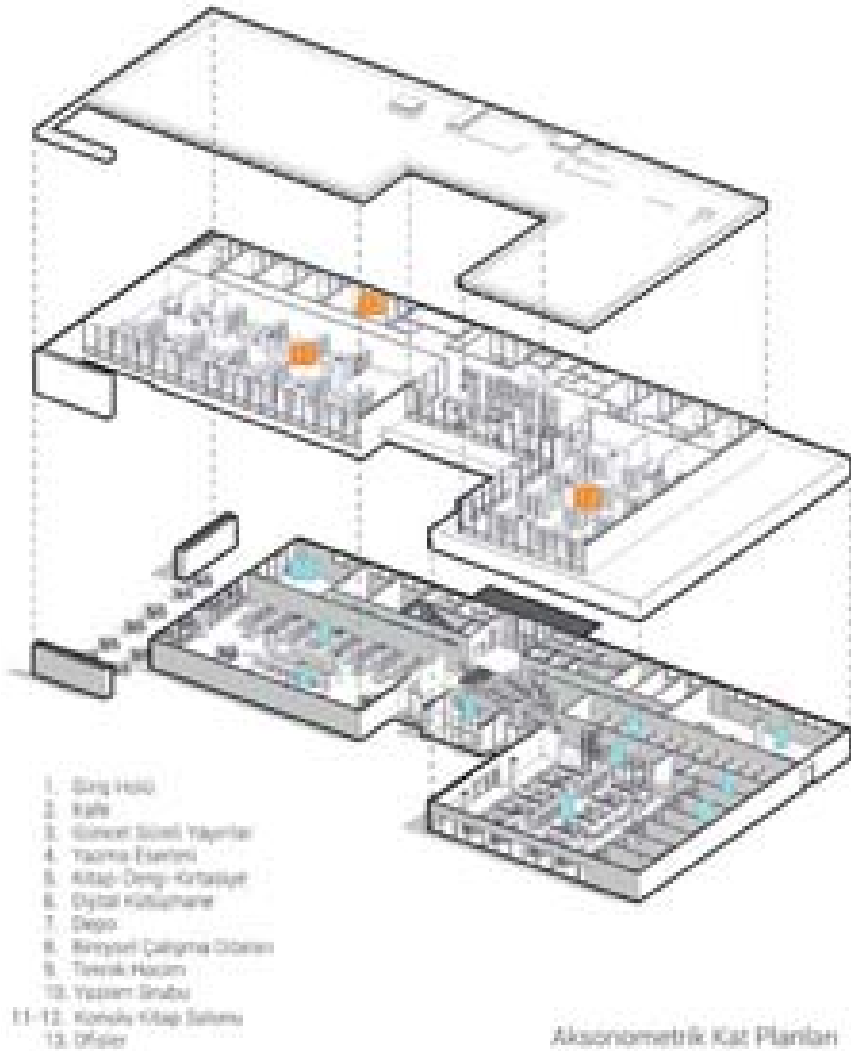
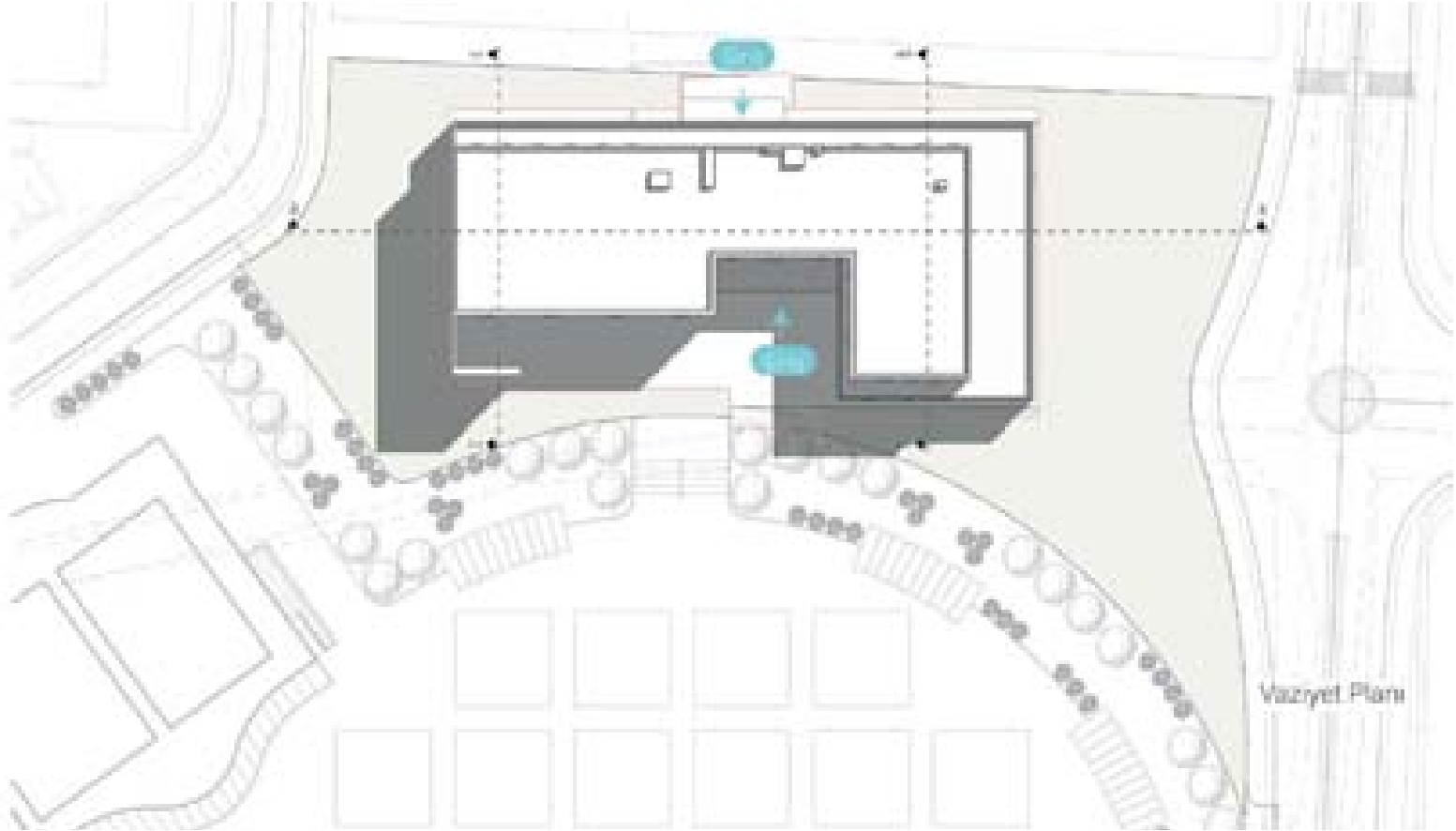

Yapının kütle etkisi ise bu ilişkilenenin bir sonucu olarak şekillenmiştir. Güncel süreli yayınlar ve kafe iç içe geçmiş mekanlar olarak kurgulanmış, kütle hareketiyle beraber bu bölümlere de bir yarıaşik mekan tanımlaması hedef enirken, aynı kütle hareketi giriş cephesini de tanımlar nitelikte oluşturulmuştur.

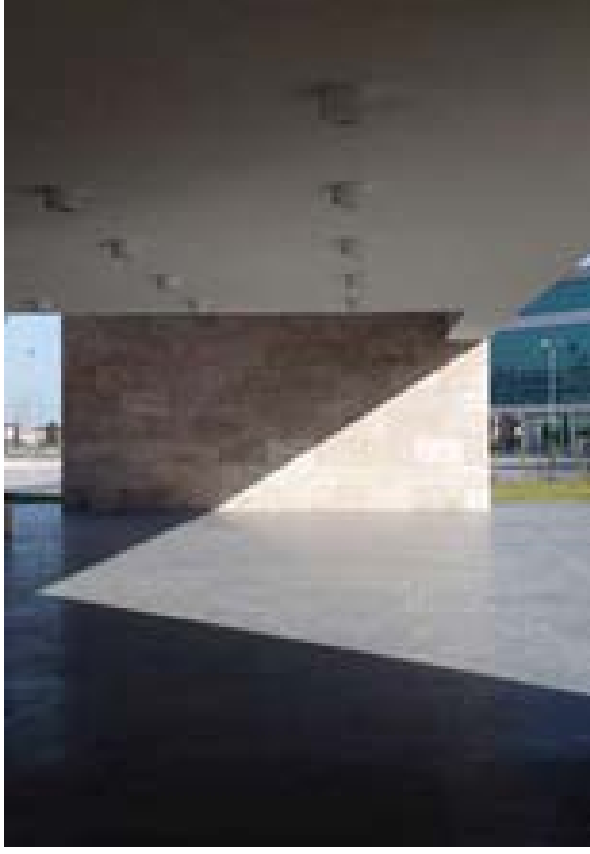
Okuma ve çalışma alanlarının verimliliğinin artırılması açısından ışık konusu oldukça önemsenmiş, insan ölçeğinde tutulan pencereler ile doğal ışığın kontrollü bir biçimde girişi sağlanmıştır. Cephedeki sağırılık ve şef af ıkların oranı dengede tutularak kütle hareketinin daha iyi okunması sağlanmıştır.

Kütüphanelerin artık değerini kaybettiği algısını değiştirmek ve tam aksine, özellikle üniversite kütüphanelerinin sosyal yaşamın tam merkezinde yer aldığı göstermek adına, akademinin çalışma kültürünün bir parçası olmayı başaran ve kampus yaşamının tam merkezine yerleşen modern bir kütüphane yaratmak hedef enmiştir.

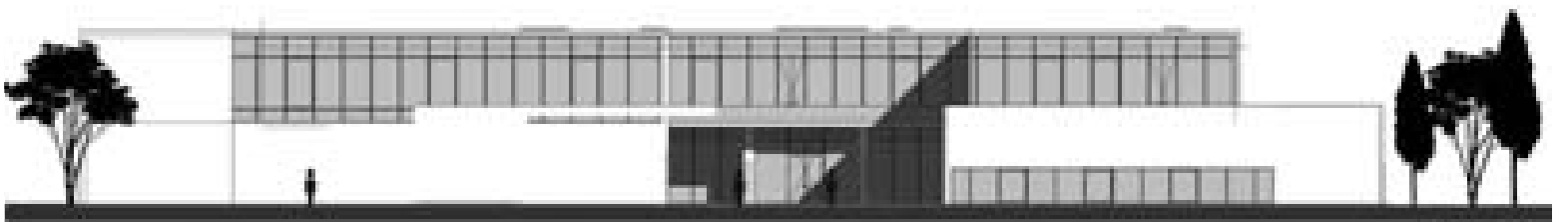

Proje Adı: Ordu Üniversitesi Emin Çetinceviz Merkez Kütüphanesi
Yer: Ordu
Müellif: Orçun Ersan (Ace Mimarlık)
Tasarım: Nilgün Deniz, Uğur Furtana, Gerta Ajazi, Oya Merve Duman, Baran Ekinci, Esra Bor, Demet Açar Akbal, Kübra Koca, Ayşe Sedef Yıldız
İşveren: Çetin İşletmeleri-Onur Taahhüt
Proje Tarihi: 2015
Yapım Tarihi: 2015-2017
Toplam İnşaat Alanı: 5.500 m²
Proje Tipi: Kütüphane
Statik: Kınacı Mühendislik
Mekanik: Ünlü Mühendislik
Elektrik: Yurdakul Mühendislik
Peyzaj: On Tasarım

Bu anlamda Çetinceviz ailesinin Ordu Üniversitesine bağışladığı ODÜ Emin Çetinceviz Merkez Kütüphane Binası, tam da bu misyonla tasarlanmış bir yapı olmanın ötesinde, hayır işi olarak bir binayı üniversiteye hibe etmek, üstelik oldukça modern bir mimari dili desteklemek, dekorasyonundan bilgisayar sistemine kadar bütünüyle düşünmek anlamında hem ümit verici hem de örnek olması gereken bir proje.

Ön Cephe

ELAZIĞ BELEDİYESİ KENT MEYDANI

KENTSEL TASARIM VE MİMARİ PROJE YARIŞMASI

Elazığ Belediyesi tarafından 29 Mart 2017 tarihinde ilan edilen yarışma

14 Temmuz 2017'de sonuçlandı

Yarışmada ödül kazanan ekipler şu şekilde sıralandı

Danışman Jüri Üyeleri

Mücahit Yanılmaz (Belediye Başkanı)
Karahan Çelik (Belediye Başkan Yardımcısı)
Ali Şiş (İmar ve Şehircilik Müdür V.)
M. Ali Atalar (İnşaat Mühendisi)

Asli Jüri Üyeleri

Yük. Mim. Cafer Bozkurt (Yük. Mühendis Mimar)
Dr. Tamer Gök (Şehir Plancısı)
Dr. Hayriye Eşbah Tunçay (Peyzaj Mimarı)
Kazım Sanaç (Mimar)
Dr. Nesip Ömer Erem (Mimar)

Yedek Jüri Üyeleri

İrfan Ergüven (İnşaat Mühendisi)
Ufuk Teoman Aksoy (Mimar)
Hasan Polat (Yük. Mimar)

Raportörler

Ömer Faruk Başgün (Peyzaj Mimarı)
Nasri Salda (İnşaat Teknikeri)

Yedek Raportörler

Bünyamin Canpolat (İnşaat Mühendisi)
Ömer Cemil Küçüközer (Mimar)

1. Ödül

Ekip Başı: Peyzaj Mimarı Mehmet Cemil Aktaş

Ekip Üyeleri: Mimar Pınar Kesim Aktaş, Peyzaj Mimarı Cemil Hamdi Okumuş,
Peyzaj Mimarı ve Mimar Ezel Yağmur Çebi Okumuş, Şehir Plancısı Özge Uysal

Danışmanlar: Peyzaj Mimarı Mustafa Artar, Ulaşım Uzmanı Emrah Erdem Özlü
Yardımcı Ekip: Şeyma Kahraman, Yunus Erol

2. Ödül:

Ekip Başı: Yük.Mim. Selahattin Tüysüz, Mimar Erhan Yıldız

Kentsel Planlama: Şehir Plancısı Serkan Sınmaz,

Peyzaj Mimarı Mehmet Ziya Alpertong

Danışmanlar: Yük. Mim. Sezer Bahtiyar, İnş. Müh. Şener Tüysüz

Yardımcı Ekip: Mimarlık Öğrencisi Abdülkerim Atabey,
Mimarlık Öğrencisi Pelin Metin

3. Ödül

Ekip Başı: Yük. Mim. Özlem Eren Akaydın

Ekip Üyeleri: Yüksek Mimar Mehmet Hakan Akaydın, Mimar Elif Ceren Tay,
Peyzaj Mimarı Zeynep Sarımustafa, Şehir Plancısı Güliz Salihoglu

1. Mansiyon

Ekip Başı: Yüksek Mimar Nihat Eyce

Ekip Üyeleri: Yüksek Mimar Aslı Özbek, Yüksek Şehir Plancısı Emrah Söylemez,
Peyzaj Mimarı Esra Ekincioglu

2. Mansiyon

Ekip Başı: Dr.Yük. Mimar Yasin Çağatay Seçkin

Ekip Üyeleri: Dr.Peyzaj Yük. Mimarı Nazire Papatya Seçkin, Dr.Yük. Mimar Muhammed Ali Örnek, Yük. Şehir Plancısı Gökçer Okumuş,

Yük. Mimar Halit Can Görgülü

Yardımcı Ekip: Burak Çıkırıkçı, Ali Bilgehan, Ece Yurtaçan, Seçkin Berat Kurt,
Sibel Yıldırım, Melike Ersoy

Danışmanlar: Orman Yük. Müh.Pr.Dr. Öznur Bülent Seçkin,

Meteoroloji Yük. Müh.

Pr. Dr. Mehmet Karaca, Geomatik Yük. Müh. Sis Kahraman Alkan

3. Mansiyon

Ekip Başı: Mimar Rahmi Uysalkan

Ekip Üyeleri: Mimar Murat Çetin, Peyzaj Mimarlığı: Balin Özcan Oyunoglu

Şehir Plancısı: Nilay Özger, Binali Tercan

Yardımcı Ekip: Mimar Hanifi Sekmen, Mimar Bensus Kenarlı,

Grafik Tasarım Anna Cojocar, Öğrenci Enes Kayhan

Danışman: İnş. Mühendisi Tuncay Gün

BİRİNCİ ÖDÜL

Mehmet Cemil Aktaş, Pınar Kesim Aktaş, Cemil Hamdi Okumuş,
Ezel Yağmur Çebi Okumuş, Özge Uysal

“Kent Hafızası – Elazığ Kent Meydanı”

Kentin sahnesi meydanlar, meydanlarda insanlar.

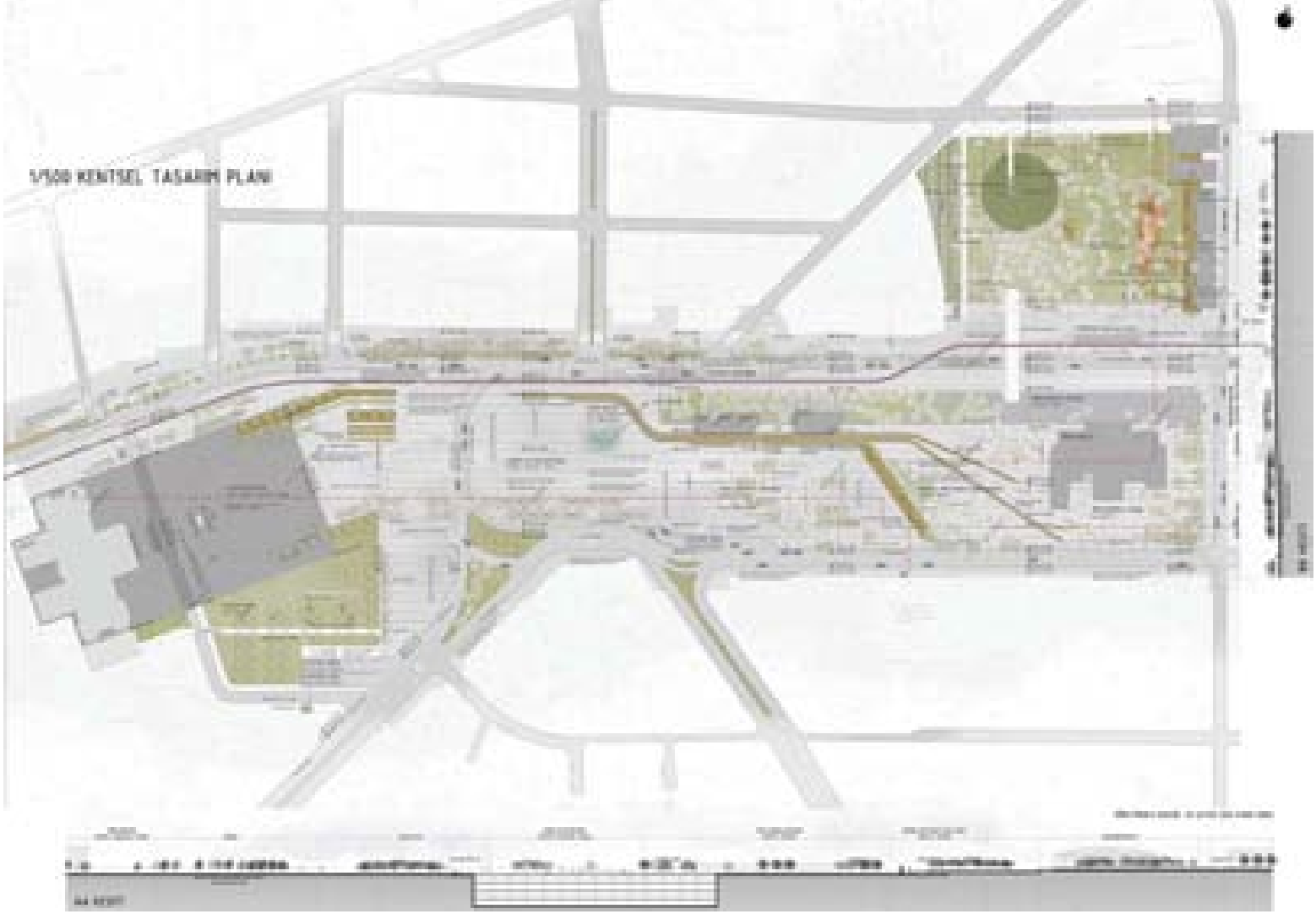
Meydanların en önemli fonksiyonu binaların arasında bir sosyal doku örüntüsü yaratarak bireylerin bir araya gelme, toplanma, karşılaşma mekânlarını oluşturmaktır. Bu sosyal örüntü birden fazla insanın kamusal bir mekânda bir arada olması, insanların birbirleriyle iletişim kurup paylaşımında bulunarak sosyalleşmesini sağlar ve ortak bir iletişim dili kurar. Meydanlar tarihten günümüze, şehir halkının veya ziyaretçilerinin buluşma yeri, şehrin karmaşasından kopup soluklandıkları, rahatlama ve dinlenme imkânı buldukları, insanların birbirini izledikleri ve kentteki olup biten olayları paylaştıkları, kısaca çok amaçlı kullanım mekânları olmuşlardır.¹

Yaşanılan ve paylaşılan her an, mekân izleri ile birlikte insan zihninde saklanır ve anı olarak adlandırdığımız düş parçalarını oluşturur. Bireysel olan bu bellek aynı zamanda toplumsal belleğin de yapı taşıdır. Bellek, toplar, kaydeder ve geri çağırır; bazen de siler. Bu bağlamda hatırlama ve aynı zamanda unutma aracıdır. Mekân, belleğin bu işlevleri yerine getirirken ihtiyaç duyduğu alanı yaratır. Mekân, kendi belleğinde bu izleri saklamaya başlar. Zamanla mekânın bir belleği oluşur. Sosyal ağlarla örülmeye devam eden mekânın kendisi bir süre sonra bellek mekânı haline gelir.²

1- Erdönmezer, E., (2014). Kamusal Alanların Biçimlenmesi, İTÜ Vakfı Dergisi, Sayı 63, İstanbul.

2- Yasemin Sarıkaya Levent

KONSEPT YAKLAŞIM

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

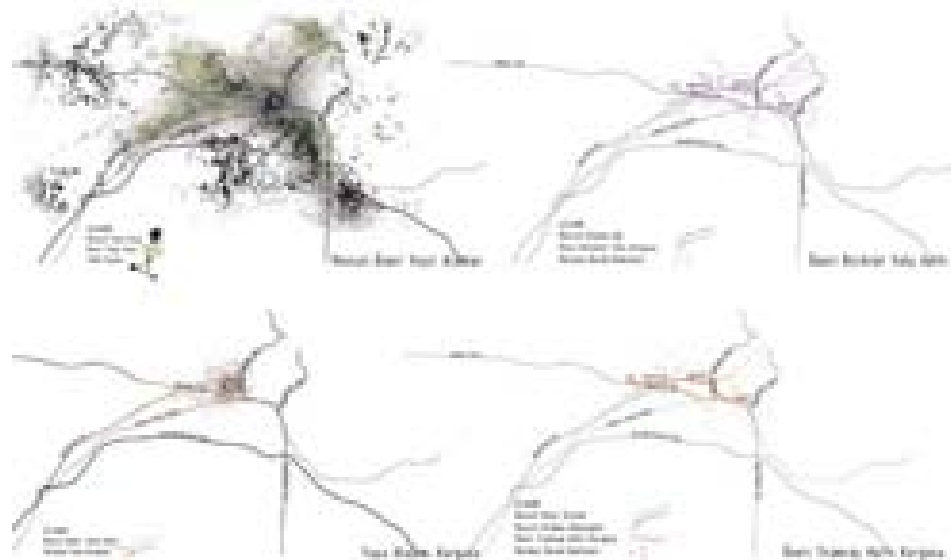
Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

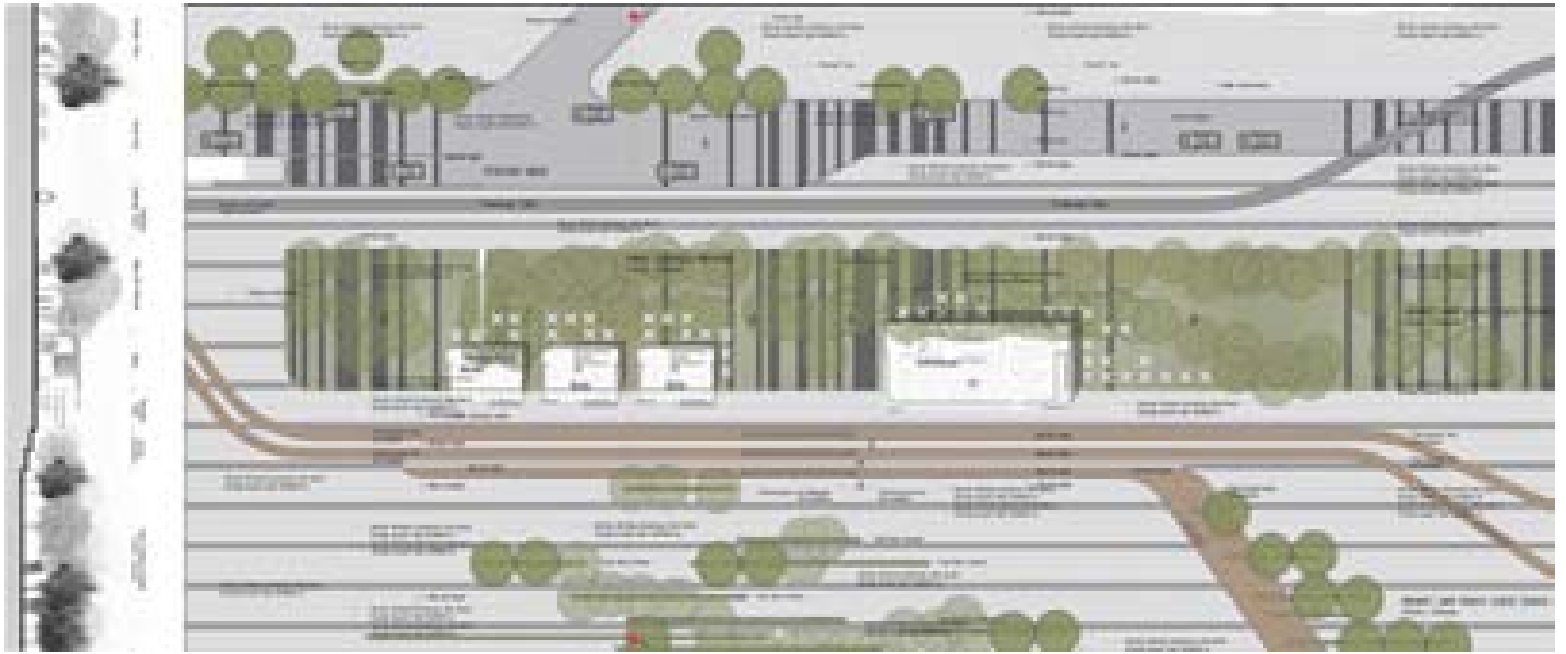
Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Kent Hafızası - Elazığ Kent Peyzajı

Alan içerisinde bulunan ilkököl ve lise yapıları birer kolektif bellek ürünüdür. Bireyin çocukluk ve gençlik dönemlerinin geçtiği bu sıralar, toplumsal hafızada önemli yer tutar. Görür, hatırlar ve yaşatmaya devam ederiz. Tasarım alan bütünlüğü düşünüldüğünde sınır teşkil eden bu yapıların kaldırılması önerilmekle birlikte kentsel bellekte edindiği yer ve birikimin önemi; alan içerisinde yeni bir kurgunun parçası olarak yaşatılması gerekliliğini getirmiştir. Geçmiş izlerinin üzerinde yeniden yükselir “Fırat İlkokulu”, “Mehmet Akif Ersoy Lisesi”, geçmişin sıraları bu günün sahnelerine dönüşmüştür.

Kamusal alanlar geçmiş, bugün ve yarın arasında önemli bir bağlayıcı ve kentsel belleğin oluşmasında etkin bir aktördür. Kentsel hayatın geçtiği ve yaşanmışlıkların biriktiği bu mekânlar sosyal ilişkiler ağı sıklaştıkça, bireysel bellek ögesi olmaktan çıkar, toplumsallaşır ve bellek mekânlarına dönüşür. Tam da bu kaygılar ile şekillenen tasarımda; makineleşen kent dinamiğine karşı insan odakta, kentin sahnesi olan meydandadır. Meydanlar, toplumların, kentlerin kalbinin attığı, nabzının tutulduğu yerlerdir.

“Oku-Anla-Yorumla-Bağla” yaklaşımı ile alan, çevresel veriler dikkate alınarak analiz edilmiş; yere ait olan değerler ortaya çıkarılmış ve mahalleli, kentli ve ziyaretçinin hem kendi başlarına, hem de bir arada deneyimleyebilecekleri mekân örüntüsü tasarlanmıştır.

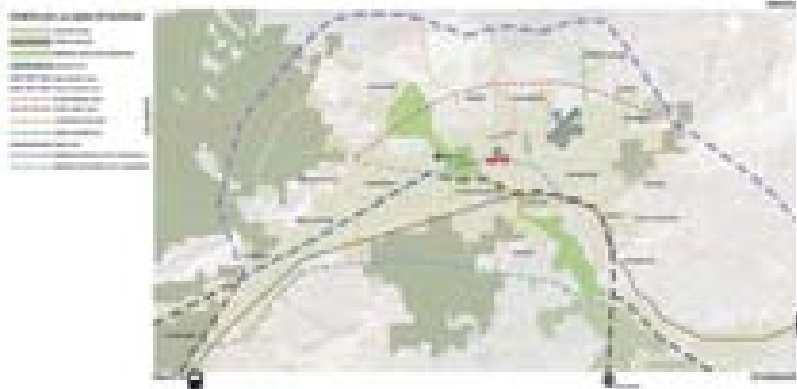
Elazığ meydan tasarımının odağında, kentin hafıza mekânlarının bir bütün olarak kurgulanması yer almaktadır. Korunan Öğretmenevi ve Valilik binasını bağlayacak bir omurga, bağlaç olarak tasarımın temelinde yer alır. Yapıların önünde tasarlanan meydanlar, hiyerarşik bir düzen içerisinde bir birleri ardına yer alır. Eğimli bir meydan olarak tasarlanan valilik meydanı, zeminde iz olarak devam eden aydınlatma kılavuzluğu eşliğinde Ahmet Aytar meydanına açılır. Meydanda yer

alan kuru havuz devamındaki ana omurga üzerinde, alan ihtiyaçları düşünülerek büfe ve kafeterya yapıları önerilmiştir. Ahmet Aytar meydanında yer alan kuru havuz, günün farklı saatlerinde farklı peyzaj etkisi yaratarak (yansıma havuzu, çocuk oyun havuzu, sis havuzu, zeminden çıkan sular) kent halkının kullanım talebini arttıracaktır. Meydanda organize edilecek etkinliklerde su sistemi iptal edilerek meydanın bir bütün olarak kullanımı sağlanmış olacaktır. Sert zemin üzerine oturan yapı kabukları arkasında yer alan yeşil alan, mekânların arka bahçeleri olarak çalışır ve mimari yapı için korunaklı - gölge açık alanları oluşturur. Hafıza mekânları olarak adlandırılan, alan içerisinde kaldırılan yapılar; yeni tasarımda meydan ve teras kullanımları ile yaşatılmaya ve kolektif hafızanın bir parçası olmaya devam eder.

Selahattin Tüysüz, Erhan Yıldız, Serkan Sınmaz,
Mehmet Ziya Alpertong

İKİNCİ ÖDÜL

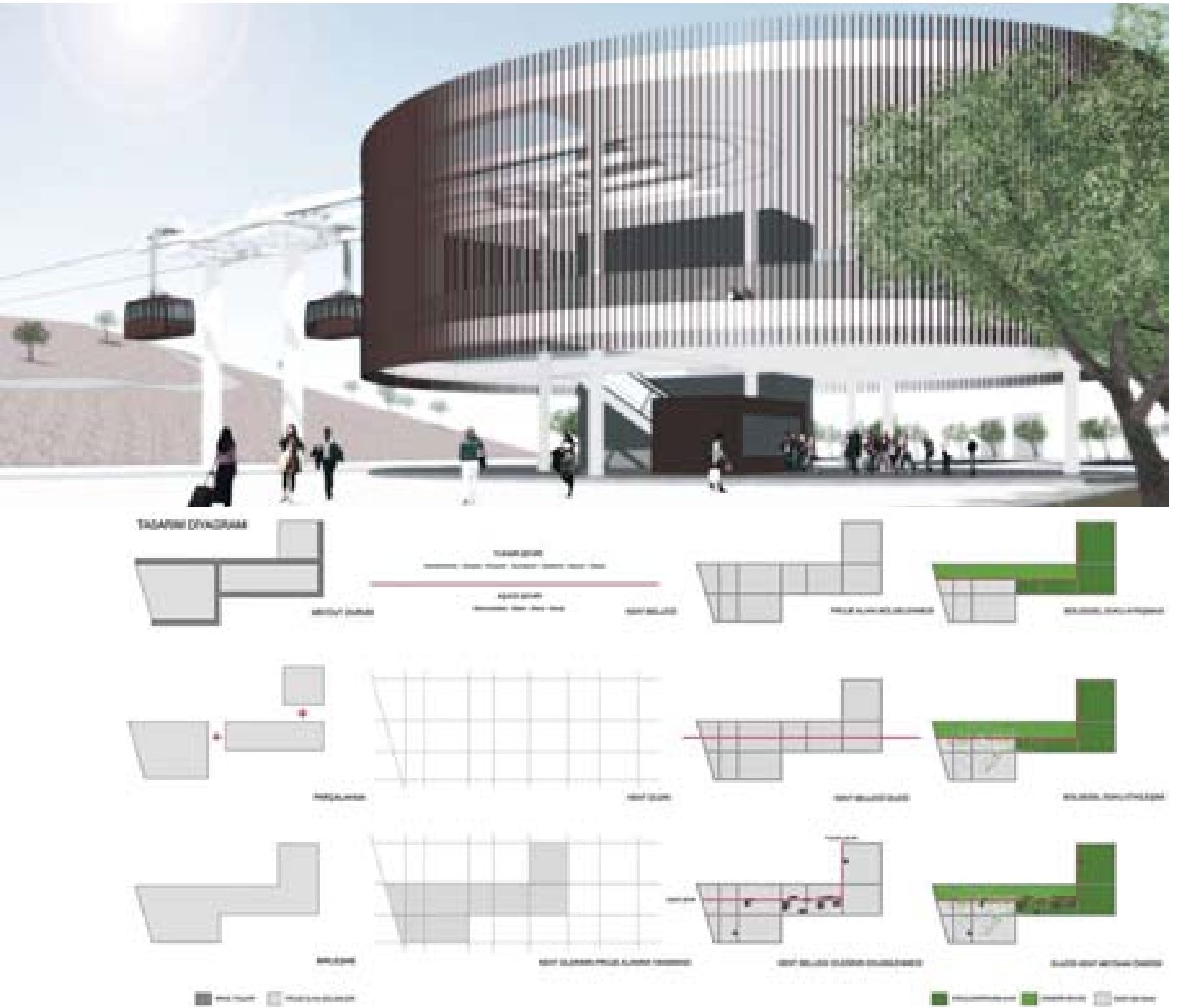
Kentteki Güçlü ve Zayıf Verilerin Ele Alınarak Yeni Fırsatlar Yaratılması
Elazığ güçlü tarihi kimliğini ve kültürel miras zenginliğini turizm açısından bir gelir kaynağına dönüştürme potansiyeli sahiptir. Bunun yanı sıra doğal kaynaklara sahip olması, üniversitelerin varlığı, enerji ve iletişim olanakları, korunabilir yerleşim dokularının varlığı, yerel yönetimlerin kentsel tasarım yapma eğilimleri, elektrik, su ve iletişim altyapısının varlığı, nüfus artış hızının düşüklüğü şehrin bir cazibe merkezi olmasının yolunu açacaktır. Her ne kadar eğitilmiş nüfusun göç etmesi, sermaye birikiminin yetersizliği, fiziksel ve sosyal altyapının eksikliği, estetik kaygı ve tasarım eksikliği gibi olumsuz sayılacak etkenler varsa da bütün bu olumsuzluklar kontrollü bir şekilde ele alınarak kentin değerini arttıracak etmenlere dönüştürülebilirler. Bu doğrultuda amaçlanan kentsel ölçekte şehre değer kazandıracak bir çekim merkezi oluşturulması ve bu sayede yatırım ve teşvikler elde edilerek turizmin gelişmesi olmalıdır.

Mimari Tasarım Kararları

Mevcut durumda Gazi Caddesi ve Vali Fahri Bey Caddesi proje alanını üç parçaya ayırmaktadır. Kuzeydoğudaki ağaçlık alan, öğretmen evi ile Ahmet Aytar Meydanı arasında kalan alan ve Valilik Meydanı'nın birbirlerinden ayrışması kentin merkez noktasında oluşturulmak istenen bütünlüğü ortadan kaldırmaktadır. Elazığ gibi turistik ve tarihi potansiyelleri barındıran bir şehirde Yerel halkın toplanacağı, etkinliklere katılacağı, kültürel paylaşımlarda bulunabileceği bir alan eksikliği hissedilmektedir. Bu doğrultuda ana tasarım kararı bu ayrışmanın bütünleştirilmesidir. Gazi Caddesinin yayalaştırılması ve alanı kesen Vali Fahri Bey caddesinin alanı kesen kısmı tasarıma katılacak, bu sayede kent 6.93 hektarlık bir kent meydanına ve kültürel etkileşim alanına sahip olacaktır.

Kent İzlerini Korumak ve Proje Alanına Yansıtmak

Tasarım alanının çevresindeki kent izleri bütünleştirilen yeni alana yansıtılarak yürüyüş aksları belirlenmiştir. Bu akslar kentsel peyzaj ve mimari programları şekillendiren bölgeleri ortaya çıkarmaktadır.

Kent Belleği İzleği

Yukarı şehir Harput ve Aşağı şehir Elazığ'ın, fiziksel ve görsel iletişiminin kopuk olması kent adına çok büyük bir değer kaybıdır. Bu bağlamda Kent Meydanı belleği hatırlatan, sorgulatan ve keşfe çıkartıran bir mekana dönüşmelidir. Tasarım kurgusu olarak proje alanının batısında Gazi Caddesi kesişimi ile başlayan ve tasarım alanı boyunca uzanan bir kent izleği tasarımı önerilmiştir. Bu izlek öğretmen evi güzergâhı boyunca ilerleyecek ve korunan ağaçlar çevresinde şekillenecektir. İçinde Valilik Otopark çıkışı, yeni meydan otopark çıkışı, çok amaçlı salon, kafeteryalar, edebiyat merkezi, el sanatları merkezi, müzik eğitim merkezi barındıracak, Öğretmen Evi'ne ulaştığında ise kuzeydeki ağaçlık alana yönelerek Harput Gözlem kulesinde sonlanacaktır. Omurganın proje alanını ikiye ayırması yukarı şehir ve aşağı

şehri simgeleyecektir. Omurganın batıdan başlayarak kuzeydoğuda kule ile bitişi ise Elazığ ile Harput arasındaki görsel ve kültürel etkileşimi oluşturur.

Fiziksel Doku Ayrışması

Kent izleğinin oluşturduğu omurga tasarım alanını ikiye ayırmaktadır. Kuzey kısımda tramvay yolu ve bisiklet yolunun ardından 10 metre genişliğinde bir allei düzenlenmiş ve izleğe girmek istemeyen yayaların ayrışması sağlanmıştır. Alle ile kent omurgası arasında kalan kısım ise endemik bitkilere ayrılmıştır. İzleğin doğu ve güneyi boyunca uzanan hat ise valilik, kent meydanı ve Ormanlık Alan ve Bienal alanını içine alır. Meydandaki sert zemin ile Orman ve bitkilerin zeminindeki yeşil alan arasındaki sert sınır ise tasarlanan bir geçiş dokusu ile yumuşatılarak görsel süreklilik sağlanmıştır.

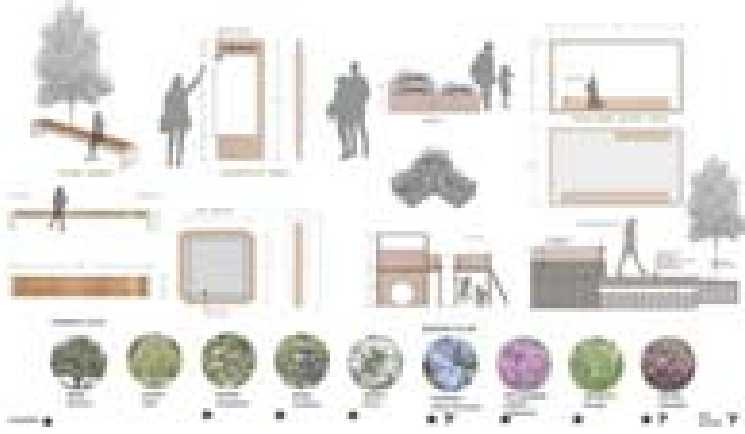

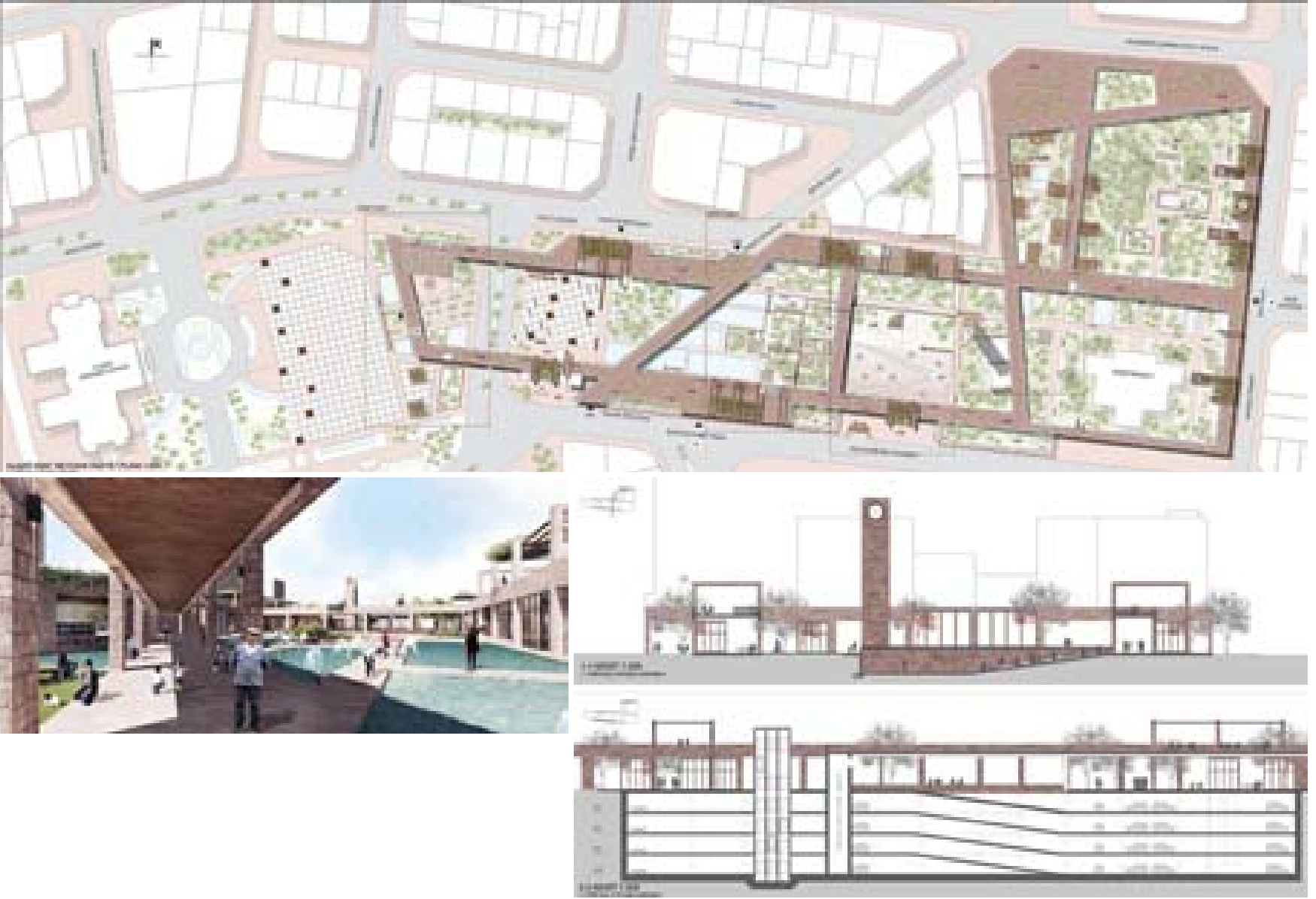
Özlem Eren Akaydın, Mehmet Hakan Akaydın,
Elif Ceren Tay, Zeynep Sarımustafa, Güliz Salıhoğlu

ÜÇÜNCÜ ÖDÜL

Elazığ'da Kentsel Örtü

Konumu sebebiyle bir cazibe merkezi ve kentin marka yüzü olabilecek proje alanı, mevcutta bir geçiş alanı olarak kullanılmaktadır. Proje alanı ve yakın çevresindeki bütüncül ve birbiriyle ilişkili olmayan düzenlemeler ve araç odaklı yaklaşım, bu bölgeyi kopuk ve kimliksiz bir hale getirmiştir. Önerilen proje kapsamında öncelikli olan ilk hedef, Elazığ'ın kentsel kimliğine, etkin ve güçlü bir değer katmaktır. Bütüncül bir tasarım yaklaşımının geliştirildiği projede, tarihsel ve coğrafi bağlamına tutunan bir kentsel örtü tasarlanmıştır. Proje alanını çevreleyen önemli erişim akslarının isimlerini taşıyan kent kapıları, meydana ve meydandan türeyen kamusal platformlara, kentliyi adeta davet etmektedir. Kaliteli kentsel mekanlar ve donatılarla karşılaşan bireylerin bu çok karakterli kamusal boşlukta, kentin gündelik hayatındaki rutin aktivitelerini gerçekleştirecekleri ve proje alanını olumlu anlamda deneyimleyerek, yeni değerler katacakları öngörülmektedir.

- Ulaşım Analizi

Vali Fahri Bey ve Gazi caddeleri, kentin ulaşım ağının omurgası niteliğinde olması, proje alanını daha da önemli ve değerli kılmaktadır. Bu nedenle proje alanından geçen Gazi Caddesi bağlantısı araç geçişine kapatılarak, proje alanının kamusal gücü artırılmıştır. Bu koşullarda araç geçişine kapatılan bu yolun yoğunluğu, Gazi Caddesi'nin kuzey yönündeki Muammer Çorbacı ve güney yönündeki Bahçeli sokaklarına yönlendirilerek, bu sokaklarda uygun genişletme ve düzenlemeler önerilmiştir. Tüm bu müdahaleler neticesinde, proje alanı tamamen yayalaştırılmıştır.

- Yapı Yoğunluk Analizi

Proje alanı sınırları içerisinde bulunan eğitim yapıları kaldırılmış ve bu yerlere, kent meydanı kimliğine uygunlukla mekansal düzenlemeler önerilmiştir. Proje alanıyla ilişkilenen Hükümet Konağı yapısının kamusal zeminiyle ilişki kurulması önerilmiş ve böylece Hükümet Konağı önünde yer alan kamusal mekan, yeni kent meydanıyla bütünleştirilerek, etkin bir kullanım imkanı sunulmuştur.

- Yeşil Doku Analizi

Proje alanının güney - batı yönünde, yeşil alan ve park düzenlemelerinin yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu alanlarla ilişkileneceği öngörülen

projemizde, mevcuttaki tüm ağaçlar korunmuştur. Bazı ağaçlarla ilgili taşıma önerilerinde bulunulsa da, tüm ağaçlar projeye dahil edilecek şekilde tasarım geliştirilmiştir. Korunan ağaçların dışında da, ekstra ağaçlandırmalar yapılarak, Elazığ'ın coğrafi dokusuna uygunlukta bitkilendirmeler yapılmıştır. Yeşil doku en önemli tasarım faktörlerinden birisi olarak değerlendirilmiştir.

- Ana ve Ara Odaklar

Proje alanının Gazi caddesiyle etkileşime geçtiği noktalar, Elazığ'ın bir diğer önemli caddesi olan Vali Fahri Bey Caddesi'nin, Gazi Caddesi'yle kurduğu bağlantı aksı, Hükümet Konağı ve önündeki kentsel boşluk ve Elazığ Kültür Park'tan proje alanına doğru uzanan aks; proje kapsamında yoğunlaşılması gerekli odaklar olarak tanımlanmıştır.

- Kentsel Örtü

Kentsel meydan, bütüncül bir kurgu dahilinde kentsel bir örtüyle çevrelenmiştir. Gazi caddesi kesişiminden başlayan, öğretmen evini çevreleyen, tüm proje alanını sarmalayan, bağlamsal ilişkilere duyarlı, kentsel mekan kalitesini artırma doğrultusunda biçimlenen, kent içindeki oryantasyon ve simgesel değerini saat kulesiyle güçlendiren ve Hükümet Konağı önündeki meydanla ilişkilenen bu örtü, Elazığ'a kimlik açısından bir değer katmaktadır.

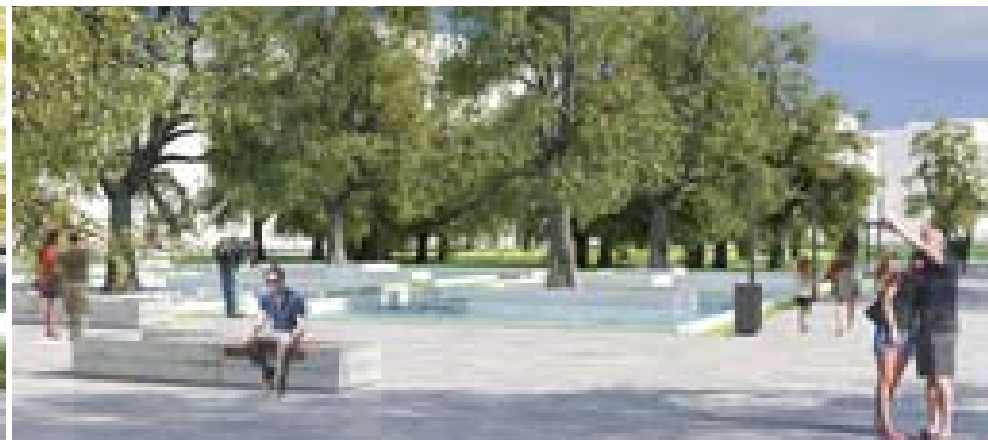

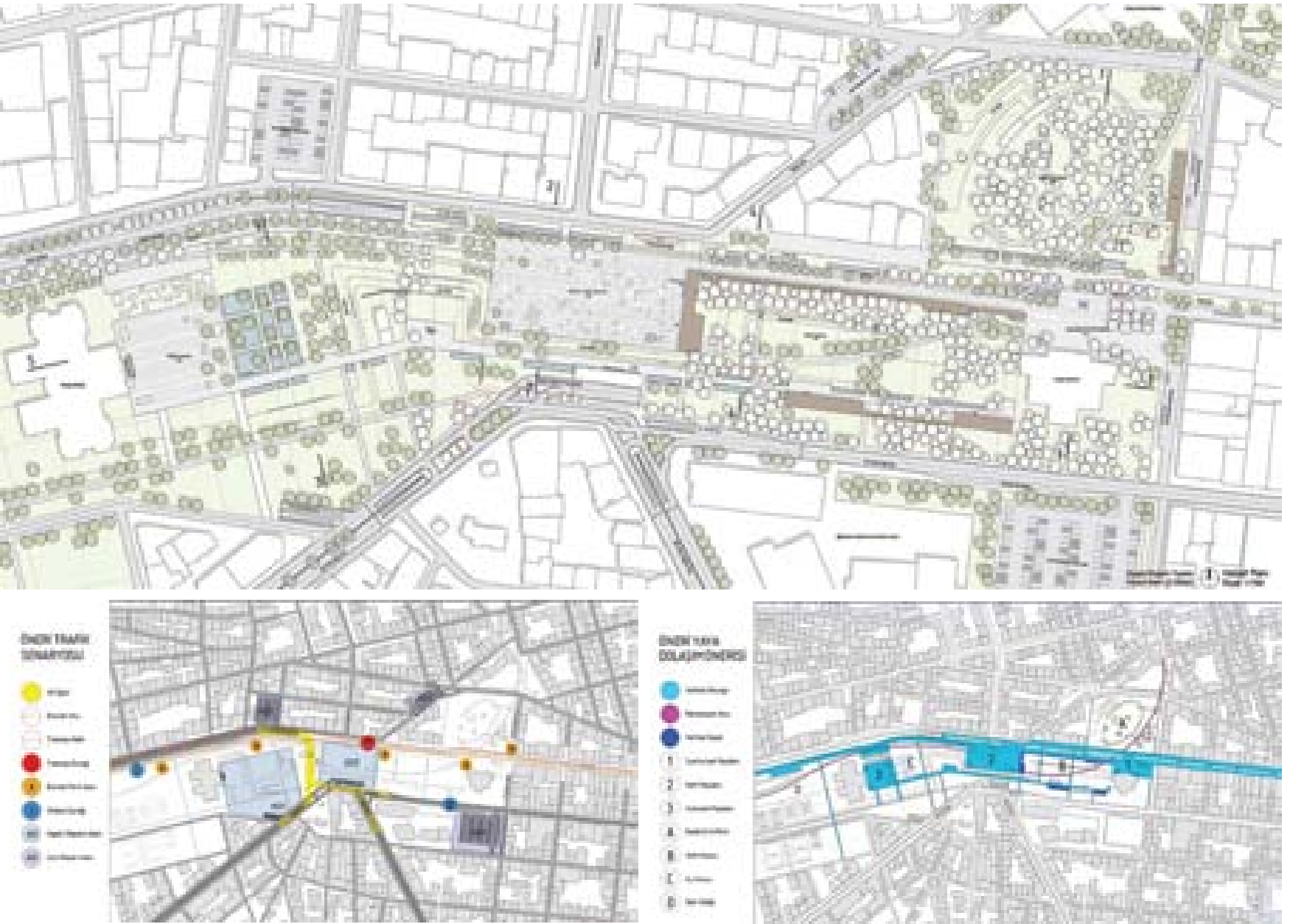
Nihat Eyce, Aslı Özbek, Emrah Söylemez, Esra Ekincioglu

1. MANSİYON

Elazığ kuruluşu itibari ile birçok Anadolu kentine göre yeni bir kenttir. Harput'taki kentlinin Elâzığ'a gelmesiyle kurulan yeni şehir Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte günün planlama ilkelerine uygun olarak ızgara plan üzerinden gelişmiştir. Birbirini dik kesen sokaklar ve bahçeli evlerden oluşan kent dokusu içerisinde hükümet ve belediye parkları, orduevi bahçesi, Vali Tevfik Sırrı Gür'ün kazandırdığı Cumhuriyet Meydanı, çocuk bahçeleri ve bugünkü öğretmen evi olan halk evinin de yapılmasıyla önemli bir kentsel kültüre sahiptir.

Örgütlenmiş bir ulaşım sistemi olmasına karşın plansız ve hızlı gelişme nedeniyle ulaşım sorunları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte dönüşüm süreçlerinde az katlı olarak planlanmış yapı stoğu, çok katlı ve bahçeleri de içine alarak yeniden inşa edilmiştir. Böylece yüksek katlı ve dar sokaklı bir kentsel doku meydana gelmiştir. Yeni yerleşimlerin kentin batısında oluşmasına karşın kentteki ulaşım sistematığı ve kentin kullanım senaryoları çepere giden nüfusu merkeze tekrar çekmektedir. Bu da kent merkezinde araç ve kullanım baskısı oluşturmaktadır.

Gazi Caddesi Elâzığ'ın en işlek caddesi olarak tanımlanabilir. Geçmişten beri kent için önemli bir ticaret aksı olan Gazi Caddesi araç ve yaya trafiğinin oldukça yoğun olduğu bir akstır. Bu akstaki ticari kullanımlar ve yaya yoğunluğu alanın sürekliliğindeki kamu yapıları nedeniyle alanda sıkışmıştır. Mehmet Akif Ersoy Lisesi, yapılmakta olan Hükümet Konağı'nın arkasında kalan Karayolları Bölge Müdürlüğü, DSİ, Orman Müdürlüğü vb kamu kurumları kent merkezi ve çeper arasındaki kullanım ve yaya sürekliliğini kesintiye uğratmaktadır.

Kent tekil kentsel parçalar üzerinden anlaşılamayacağı gibi kentsel bir sorunun cevabı da yalnızca o alana bakılarak verilemez. Kentin önemli bir noktasında ve önemli bir büyüklük olarak verilen tasarım alanı da bu bakış açısıyla kentsel vizyon için bir potansiyel olarak değerlendirilmiştir. Tasarım alanıyla birlikte yukarıda bahsedilen kamu yapılarının gelecekte dönüşerek kentsel bir yeşil kuşak oluşturulması kentsel vizyon planı olarak önerilmektedir. Böylece kent merkezinden başlayarak kentin gelişim aksı boyunca çeper merkez ilişkisinin kullanım ve yaya sirkülasyonu olarak kesintisiz olarak kurulması sağlanmış olacaktır.

Tasarımın en önemli amacı, alanın değerlerini ön plana çıkararak, kentlinin toplanacağı, gündelik yaşam pratiklerini oluşturulabileceği

ve alandaki mevcut değerler ile nitelikli ilişkilerin kurulabileceği bir yaşam senaryosu oluşturmaktır.

Bu bağlamda Tasarım İlkeleri

- 1- Kentin kopan bağlantılarının kurmak
 - 2- Yaya ve araç sirkülasyonlarının birbirinden ayrılarak sürekliliklerini sağlamak
 - 3- Birbirinden ve çevresinden kopuk alanlar arasındaki mekânsal sürekliliğin sağlanmasıyla bütüncül bir çevre oluşturmak
 - 4- Alan içerisindeki yeşil alanların sürekliliğini sağlamak
 - 5- Açık ve Kapalı Otopark kurgusu oluşturmak olarak belirlenmiştir.
- Tasarım alanındaki kurgu meydanlar üzerinden geliştirilmiştir. Öğretmen evi olarak kullanılan Halk evinin geçmişteki kullanımına geri dönmesi önerilmiştir. Öğretmen evinin önünde geçmişte var olan Cumhuriyet Meydanı yeniden oluşturularak kültür odağı olarak belirlenmiştir. Süreklilik içerisinde kurgulanan ikinci meydan Elazığ Kent Meydanıdır. Birçok farklı etkinliğe cevap verebilecek nitelikte olan alanın çevresindeki farklı kullanımlarla gece gündüz kent yaşamının odak noktalarından biri olması hedef enmektedir. Törenlerin yapılacağı yeni Valilik Meydanı bu süreklilik içerisinde bulunan üçüncü meydandır.

2. MANSİYON

**Yasin Çağatay Seçkin, Nazire Papatya Seçkin,
Muhammed Ali Örnek, Gökçer Okumuş, Halit Can Görgülü**

Elazığ, 5 km uzaklıkta yer alan tarihi Harput yerleşiminin devamı olan ve 19. Yüzyıl ortalarına doğru, değişen yaşam koşullarına bağlı olarak, geçmişte Agavat Mezrası adıyla bilinen ovada kurulup gelişen yeni bir yerleşim merkezidir.

Kentsel Tasarım Yaklaşımının Temel İlkeleri

Proje alanının iki ucunu tutan Öğretmen Evi ve Yeni Hükümet Konağı arasında kalan bölge, geçmiş ile geleceğin birbiriyle buluşması ve birbirini beslemesini sembolize edecek bir biçimde bütünsel bir yaklaşımla ele alınmış; alanı tanımlayan cadde ve meydanların bugün üstlendikleri işlevleriyle uyumlu bir biçimde yeniden tasarlanmıştır. Bu çerçevede belirlenen temel ilkeler:

1- Mekâna karakter kazandıracak, tarihi doku ile yeni doku ilişkisini güçlendirecek bütüncül bir tasarım gerçekleştirmek

Çaydaçıra Parkı'ndan başlayarak, tarihi Öğretmen Evi'nden Hükümet Konağı'na kadar olan bölgeyi birleştiren yaya aksı, tasarım kurgusunun ana omurgasını oluşturmaktadır.

Bu aks üzerinde kurgulanan meydanlar, yeşil alanlar, etkinlik alanları ve yeni işlevler, fiziksel ve görsel olarak sağlanan ilişkinin ötesinde, bütüncül tasarım yaklaşımının, sosyal anlamda da, kesintisiz ve dinamik bir biçimde sürdürülmesini sağlamaktadır.

2- Kente marka değeri kazandıracak öneriler geliştirerek alan kimliğini güçlendirmek

Tüm mekanları birbirine bağlayan güçlü aks üzerinde kurgulanan yeni mekan ve işlevler, kentin marka değeri için önemli katkılar sunacaktır:

- Mevcut topoğrafyanın sağladığı imkanlardan yararlanılarak oluşturulan ve Festival Alanı olarak tanımlanan ve Çaydaçıra Parkı içinde yer alan Amfi tiyatro
- Öğretmenler Evi önünde yer alan Atatürk Meydanı
- Öğretmen Evi'nin yeniden işlevlendirilmesiyle geçmişten günümüze kentin hafızasını barındırması planlanan Elazığ Kent Müzesi
- Tüm kurgunun tam merkezinde kurgulanan Etkinlik Alanı ve Atlıkarınca
- Yaya aksının devamında ve Ahmet Aytar Meydanı'nın karşısında şekillenen, yaya aksını sonlandıran Hükümet Konağı Meydanı ve Tören Alanı

3- Önemli günlerde halkın toplanabileceği ve rekreatif ihtiyaçların karşılanabileceği bir kentsel alan oluşturmak

Bu amaçla, alan içinde oluşturulan meydan ve odaklar sistemi, hem farklı etkinlikler için bir ortam oluşturacak, hem de alanın çekiciliğini artıracak biçimde düzenlenmiştir.

4- Meydan ve yakın çevresinde trafik akışını rahatlatmaya yönelik çözümler üretme

Kentsel tasarım projesi ve imar planı önerisinde Gazi Caddesi doğu-batı yönünde, Vali Fahri Bey Caddesi batı-doğu yönünde tek yön olarak, Valilik Meydanı ile yeni adıyla Elazığ Kent Meydanı arasında kalan yol geçişi, kuzey-güney yönünde Vali Fahri Bey Caddesi'ne bir kavşak düzenlemesiyle bağlanmaktadır. Meydanın doğu sınırını oluşturan Bahçeli Sokak ise çif yönlü düzenlenmiştir. Ayrıca proje alanındaki yollarda 15m'den fazla genişlikte olan yollarda her iki taraf a tek yönlü bisiklet yolu düzenlemesi önerilmiştir.

5- Meydanı çevreleyen işlevlerle ilgili imar planları doğrultusunda öneriler geliştirmek

Meri imar planı incelendiğinde alanın büyük bölümü ticaret + konut işlevine ayrılmıştır. Öneri imar planında ise ticaret + konut alanı işlevi korunmuş, ancak yapı nizamı bitişik nizam, kat sayısı ise mevcut doku ile uyumu da gözetilerek 8 kat olarak düzenlenmiştir.

6- Alanın bütününde, engelliler ve tüm yaya kullanıcıları için erişilebilirliği sağlamak

Alanın tüm kesimler tarafından rahat kullanılabilmesinin sağlanması esas alınmıştır. Bunun için öncelikle engelliler, tekerlekli sandalye ve araba kullananlar, yaşlılar ve çocuklar için alanın rahat gezilebilir bir ortam haline gelmesi için öneriler getirilmiştir.

7- Kent estetiğini artırmak, Görüntü kirliliği yaratan, düzensiz, orantısız tabela/reklam panoları, klimalar ve benzeri unsurlar için alternatif öneriler sunmak

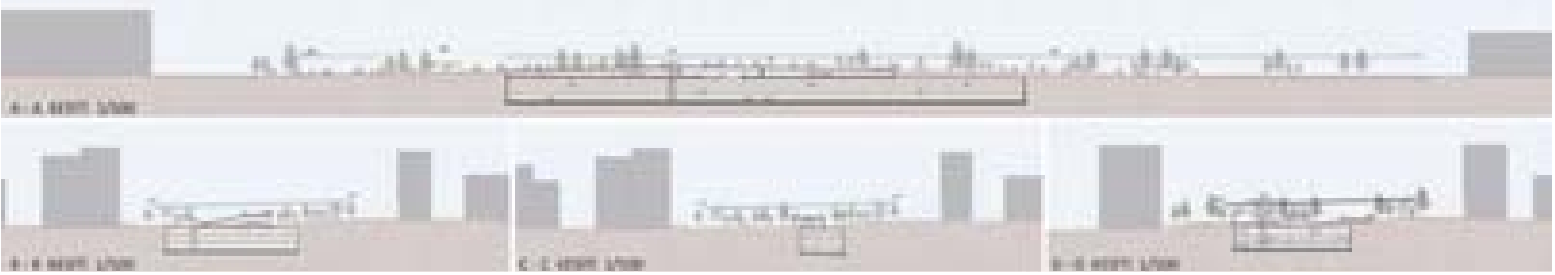
Kent meydanına bakan cephelerde yeniden düzenleme yapılarak tabela/reklam panoları, klimalar ve benzeri unsurlar için öneri cephe tasarımı yapılmıştır.

8- Proje alanında kent mobilyaları için tasarım önerileri geliştirmek
Kent mobilyalarına ait tasarım yaklaşımı geliştirilirken iki noktadan hareket edilmiştir. Birinci ve temel yaklaşım, alanın sahip olduğu tarihsel ve kültürel değerlere saygılı, onların önüne geçmeyen bir anlayış belirlemek; ikincisi ise alanda yer alan hakim ve mimari öğelerin modernize edilmesi yoluyla bir kent mobilyası seti geliştirmektir. Bu şekilde, bu alana özgü ve tanımlayıcı kent mobilyaları ve yönlendirme elemanları elde edilmiştir.

9- Çevresel sürdürülebilirlik ilkelerini gözetken ve kent ekolojisine katkı sağlayacak peyzaj tasarımı önerileri geliştirmek

Öncelikle alandaki mevcut bitkilerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Kapalı otopark alanı dışında kalan tüm alanlarda mevcut bitki örtüsü korunmuştur. Kapalı otopark alanı üzerine denk gelen bölgelerdeki ağaç, ağaççık ve çalıların, mümkün olduğunca transplantasyon imkânından yararlanılarak korunması ve proje alanında yeniden değerlendirilmesi ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanması açısından itina ile denenmesi gereken bir yöntemdir. Bunun dışında alana yeni getirilecek canlı materyal tercihlerini, alan içinde başarılı olmuş mevcut bitki türlerinden yararlanmak temel bitkilendirme yaklaşımı olarak kabul edilmiştir.

Rahmi Uysalkan, Murat Çetin, Balin Özcan Oyunoğlu,
Nilay Özger, Binali Tercan

3. MANSİYON

I. Problem Tanımı

Yarışma alanında saptanan temel problemler iki grupta toplanabilir; Birincisi, alanın bir kent meydanı olarak *tanımsızlığı* ve kimliksizliği, ikincisi ise alanın araç trafiği ile *bölünmüşlüğü*dür.

Elazığ ve benzeri iller, Doğu Anadolu'dan batıya göç sürecinde geçiş aşamasını oluşturan 'tampon kent' rolünü üstlendiklerinden, '*kırsal alışkanlıklar ve özgünlükler*' ile kentsel modernleşmenin gerektirdiği altyapı ve bunun beraberinde getirdiği 'modern anonimite' arasındaki diyalektiğin çok açık yaşandığı sahneleri oluştururlar. Bu anlamda kır-kent diyalektiğinin ifadesi buradaki kentsel yaşantının tezahür zemini. Tanımlanan probleme çözüm önerisi de bu zeminin potansiyelleri üzerine inşa edilmiştir.

II. Kent Meydanı Çözüm Önerisi

Yukarıda tanımlanan temel iki problem doğrultusunda, öneri kentsel tasarım konsepti, *Anadolu Kırsalı* kimliği ile Modern *Anadolu Kentleşmesi* kavramlarının etkileşimi teması üzerine kurulmuştur. Bu bağlamda, Anadolu geleneksel ve gündelik yaşamının 'sıradan' unsurlarının sancılı gelişen kentleşme problemine çözüm olabileme potansiyeli tasarım konseptinin ana çıkış noktasını oluşturmuştur. Anadolu mimarlığının pek çok konvansiyonel ögesinin yanı sıra, yarışma alanındaki problemlere ve bölgenin iklimsel ve gündelik işleyiş dinamikleri de göz önüne alınarak iki temel geleneksel kavram ve bileşen tasarım fikrinin omurgasını oluşturmuştur; *talvar* ve *taş köprü*...

TOLMER'S SQUARE ESTATE

Ömer Kanıpak, İngiltere'nin unutulmuş yapıları arasında yer alan Tolmer's Square Estate'i mercek altına alıyor

Fotoğraf ar ve Metin
Ömer Kanıpak
Mart, 2018

Tolmer's Square Estate¹ Londra'nın Euston tren istasyonu ile Hampstead Road arasında kalan bölgede yer alıyor. 1980'lerden önce bu bölgede Londra'nın pek çok yerinde görülen Victori-an tarzında, bir avluyu çevreleyen konutlar yer alıyordu.

1960'larda bölgenin mülk sahibi (İngiltere'deki mülkiyet sistemi alışlageldik parsel mülkiye-tinden biraz farklı) yüksek ofis blokları için imar izni alabilmek uğruna uzun süreler boyunca konutların bakımını ihmal eder. 1970'lerde düşük kirali bu bölge çok farklı milletlerden göç-menlerin ve İngilizlerin bir arada yaşadığı canlı bir mahalleye dönüşür. Yatırımcılar ve böl-ge belediyesi (council) arasındaki pazarlıklar sonucunda yüksek ve hacimli bir ofis bloğunun mahalledeki konutları yok edeceği kesinleşince, Tolmer's Square'de Londra'daki en geniş kap-samlı işgal hareketlerinden biri başlar. O yıllarda Bartlett'ten yeni mezun olan Nick Wates liderliğinde gelişen işgal, kampanyalar ve direniş sayesinde mahalle sakinleri önerilen yüksek ofis bloğunu küçültmeyi ve yıkılacak konutların yerine yeni konutların yapılması sözünü be-lediyeden alır.

1- Diğer adıyla Tolmers Gateway Estate ya da North Gower Street Housing

Fotoğraf a görünen ise 17 sene süren direniş sonucu kazanılan yeni konut bloklarından biri. Projenin mimarları Renton Howard Wood Levin (RHWL) Architects. 2015'te bu mimarlık ofisi AEDAS tarafından satın alındığı için proje hakkında detaylı bilgi bulmak kolay değil. 1982'de inşaatı tamamlan proje, postmodernizmin belli belirsiz dokunduğu, tuğla ile inşa edilmiş İngiliz brütalizminin ender örneklerinden biri. Az katlı bloklar avlunun etrafını çevirirken, ofis bloğuna yakın konut blokları ise kademeli olarak yükselmekte.

Bu adanın hemen karşısında Facebook gibi kurumsal ve büyük şirketlere ev sahipliği yapan çok yüksek ofis bloklarını ve geceleri tekinsiz duran plazaları görünce, Nick Wates'in başını çektiği direnişin hiç de fena bir sonucu olmadığını anlamak mümkün. Tolmer's Square'in hikayesini detaylı bir şekilde 1976'da kitaba² dönüştüren Nick Wates, daha sonra kentsel dönüşüm süreçlerinde kent aktivizmi, kampanya organizasyonu, katılımcı planlama ve süreç yönetimi tecrübelerini de aktardığı bir danışmanlık şirketi kurmuş.³

2- The Battle for Tolmers Square, N. Wates, 1976

3- www.nickwates.com

MASALLAR ŞEHİRİ

PRAG

Prag, filmlerin, hikayelerin,
romanların, şiirlerin ve Kaf a'nın şehri...

Prof. Dr.
Cüneyt Kurtay
Gazi Üniversitesi

Araş. Gör.
Esmâ Eroğlu
Gazi Üniversitesi

Çehresinde size dokunacak bir üsluba muhakkak rastlayabileceğiniz, süslemenin çeşitliliği ve detaylarındaki titizliği hayranlık uyandıran Avrupa'nın romantizmle ince ince işlenmiş kenti...

Prag bu romantik yapısını köklü tarihine ve çağdaş koruma kültürüne borçludur. Oldukça eski bir geçmişe sahip olan Çek Cumhuriyeti'nin başkenti Prag, tarihsel süreç içerisinde çeşitli biçimlerde cazibe merkezi olmayı başarmıştır. Kent 1618 yılında 30 yıl savaşlarında önemli bir yıkım geçirmiş olsa da 18. Yüzyıla hızlı bir toparlanma dönemi geçirerek görkemli saray ve kilise yapılarının çoğunu bu yüzyılda inşa etmiştir. 1918'de bağımsız bir Cumhuriyet'in başkenti olduktan sonra kent, tarihte trajik olaylara şahit olsa da mimari yapısını korumuştur. Bu tarihsel süreci ve mimari yapılarındaki üslup değişimlerini, günümüze kadar ulaşan ve titizlikle korunan yapılarda okuyabilirsiniz. Kent topolojik olarak Vltava Nehri'nin ayırdığı iki yakadan oluşmaktadır. Bu yakalarda Prag Kalesi ve Eski Kent Meydanı olarak bilinen tarihi mekânların zaman içerisinde gelişmesiyle kent günümüzdeki şeklini almıştır.

Prag Kalesi (Resim 1) şehre hâkim bir tepe noktasına konumlandırılmıştır. Bu nedenle kaleye çıkarken size çok sayıda basamağa sahip olan merdivenler eşlik etmektedir (Resim 2). Çıktığınız her basamak Prag şehrine ayrı bir Vista sunan keyif i bir yolculuk gibidir. Kale, iç mekânında Aziz Vitus Katedrali, Aziz George Bazilikası, Kraliyet Sarayı, Bahçeleri ve Sıra Evlerin bulunduğu altın yol gibi tarih mekânları bulundurmaktadır (Resim 3). Bu mekânların bazıları müze olarak hizmet verirken bir kısmı da hükümet binası olarak hizmet vermektedir. Restore edilerek şehre kazandırılan bu yapılar çevresindeki çağdaş mimari eklemeler ile ziyaretçilerine kentin bütün tarihi bir arada yaşatmaktadır. Burası, Gotik, Rönesans ve Barok mimarinin harmanlandığı mini bir şehri andırmaktadır. Ayrıca kaleden Prag manzarası da ziyaretçileri için panoramik bir görüntü sunmaktadır (Resim 4).

Kale çevresi benzer şekilde dönemsel olarak farklı üslupları bir arada bulunduran tarihi yapılar ile çevrilidir (Resim 5).

02

01

03

04

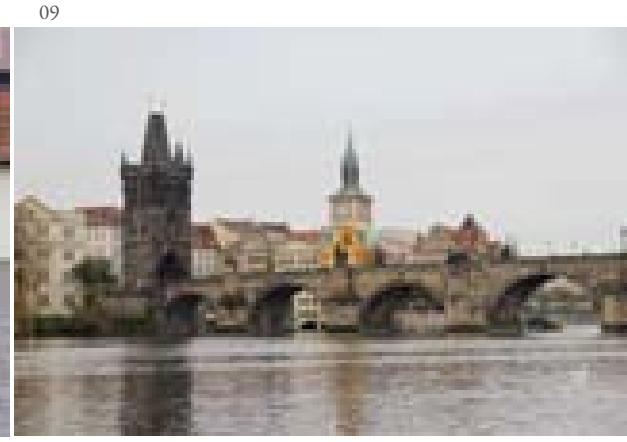

06

08

10

11

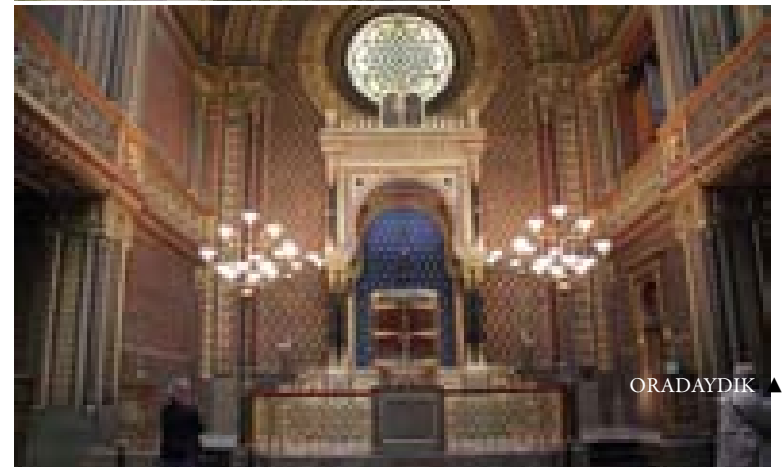
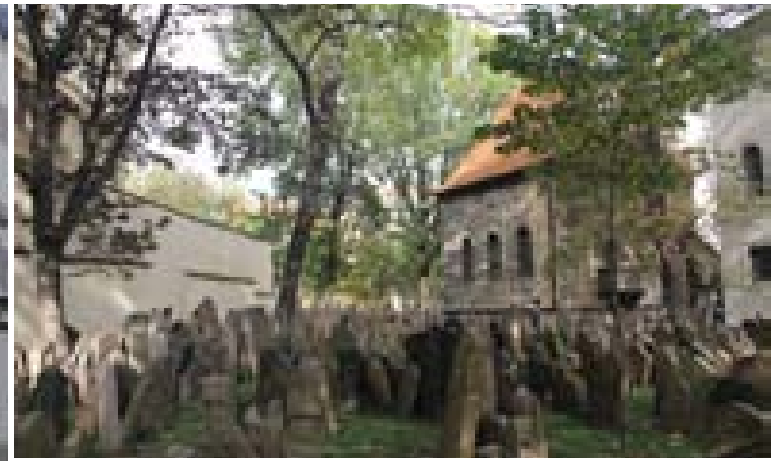
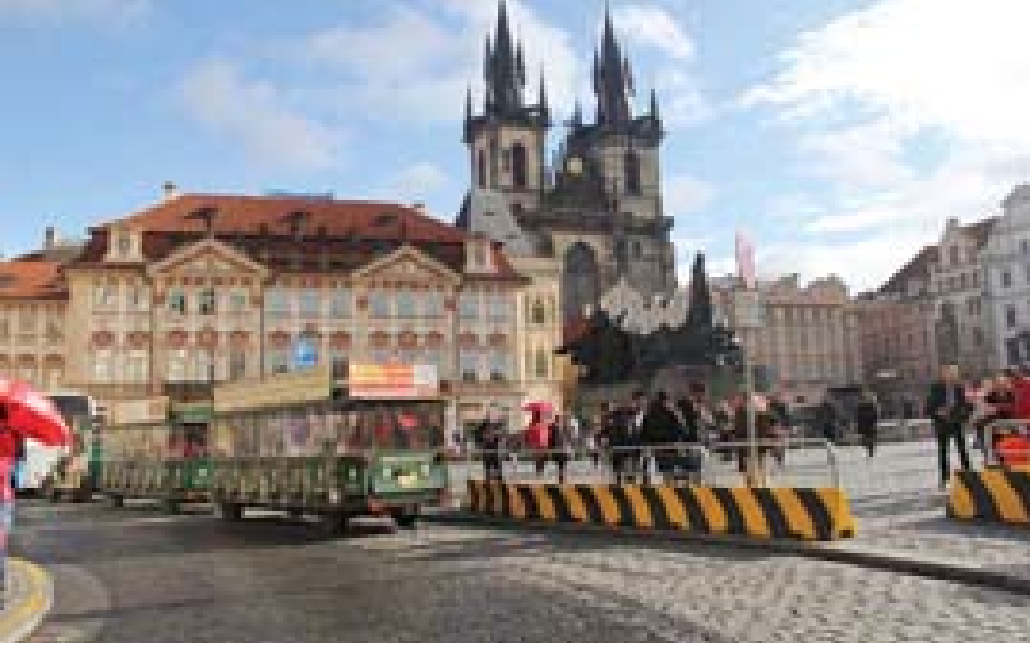
12

13

Bu yapılar kafe restoran, konut, sanat galerisi, müze veya kamu kurumu gibi çeşitli mekânsal amaçlarla şehre hizmet etmektedir (Resim 6). Kaf a Müzesi de benzer amaçlarla dönüştürülmüş ve tarihi bir yapı içerisinde konumlandırılmıştır. Müze avlusunda ziyaretçileri karşılayan heykelin sıra dışı tasarımı Kaf a müzesine geldiğinin adeta bir belirtisi gibidir (Resim 7). Yapı; Kaf a'ya ait el yazmalarının, yaşamına dair hikâyelerin ve animasyonların ziyaretçilerini içine aldığı çağdaş yaklaşımlar ile çözümlenmiş bir tasarımıdır. Başka bir ifadeyle müzenin çarpıcı, gizemli ve sürprizli yapısı, Kaf a'nın üslubunun mekâna yansıması gibidir.

Bir diğer sıra dışı mekân John Lennon duvarıdır (Resim 8). The Beatles grubunun solistlerinden olan John Lennon 'un 1980 yılında trajik ölümünden sonra sevenlerinin onu anmak için grafitilerle süsledikleri, özgürlüğü ve barışı temsil etmek amacıyla yapılan ve onun şarkılarını söyleyerek yâd ettikleri anıt duvardır. Lennon Duvarı, duyarlılığın ve sokak sanatının mimari bir eyleme dönüşme sahnesidir... Buradan Karl Köprüsü eşliğinde kentin diğer yakasına geçiş yapabilirsiniz (Resim 9). Tarihi köprü üzerinde bulunan çeşitli heykeller Prag tarihine dair anekdotlar sunmaktadır (Resim 10 ve 11). Hatta bir Osmanlı Yeniçeri askerinin de bu heykellerin arasından bir hikâyeye dâhil edildiğini görmekteyiz. Şehrin diğer yakasında, tarihi yapıların ve eski sokakların arasından ulaşılan sürpriz mekânlar ziyaretçilerini şaşırtmak için beklemektedir. Karşınıza çıkan Astronomik saat kulesi bu sürpriz mekânlardan biridir. Kule 12 saat dilimi ve 12 burcun göstergelerini bulunduran bir ortaçağ yapısıdır (Resim 12). Ayrıca her saat başı dört farklı figürün eğlenceli gösterisini izlenebilir ki bu da kalabalık bir grup insanın saati görmek için dakikalarca kuleye doğru gözleri kadranda beklemesi heyecan verici ortama başka bir güzellik katmaktadır (Resim 13). Saat Kulesi'nin bulunduğu sokak ise Prag'ın kalbi olan ve

Old Town olarak isimlendirilen Eski Kent Meydanı'na açılmaktadır. Bu meydan çeşitli eğlencelere ve etkinliklere ev sahipliği yaparak gece gündüz canlılığını korumaktadır. Eski Kent Meydanı'nda bulunan faytonlar veya klasik model arabalar da size Prag'ın tarihini hissedebileceğiniz samimi deneyimler sunmaktadır (Resim 14).

Eski Kent Meydanına pek çok tarihi sokak açılmaktadır. Bu tarihi sokaklarda farklı renklere boyanmış ve art nouveau stili ile süslenmiş pek çok bitişik nizam apartmanlar sıralanmaktadır. Parizska Caddesi de benzer yapı biçimlerinin şekillendiği yerdir. Aynı zamanda ünlü giyim markalarının mağazalarının bulunduğu bu caddede, çağdaş tasarım yöntemleri ile tarihi yapıları buluşturma biçimlerinin başarılı mimari örneklerine rastlayabilirsiniz (Resim 15).

Parizska Caddesi Yahudi Mahallesi olarak bilinen Josefov Mahallesi ile sonlanmaktadır. Bu mahalle müzeye dönüştürülen tarihi sinagoglara ev sahipliği yapmaktadır (Resim 16). II. Dünya Savaşı'nda Yahudilere uygulanan soykırımın dramatik izleri, tarihi sinagoglarda düzenlenen güncel tasarım yaklaşımları ve mezar yapıları ile gelecek nesillere aktarılmaktadır (Resim 17 ve 18). Ayrıca sinagogların bir kısmı İsrail'in kuruluşunu ve Yahudi kökenli bilim, felsefe ve sanat insanları hakkında bilgilendirme yapan müzeler olarak kullanılırken bir kısmı da ibadet amaçlı olarak kullanılmaya devam edilmektedir (Resim 19).

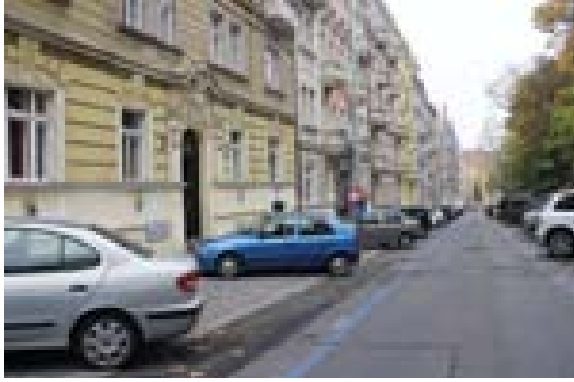
20

21

22

23

24

25

Prag'da kilise yapılarının da değişik üsluplarda yapıldığını söyleyebiliriz. Gotik, Rönesans, Barok bunlardan birkaçıdır (Resim 20). Kiliselerin kullanımında dikkat çeken başka bir ayrıntı ise ibadete açılmayan günlerde opera, müzikal vb. gösteriler için kullanılabilir olmasıdır. Bu gösteriler için kilise önlerinde bilet satan birilerini muhakkak görebilirsiniz. Modern üslup ile yapılan kiliselerde mevcuttur. Kutsal Yürek Kilisesi bunlardan biridir (Resim 21 ve 22). Kilise iki ana küleden oluşmaktadır. Bunlardan biri tek nef en oluşan ana kütesi, diğeri uzunluğu ile dikkat çeken çan kulesidir. Joze Plecnik'in 1922'de tasarlamış olduğu bu yapı modern kübik yaklaşımların yanı sıra neoklasik yaklaşımları da cephede bir arada bulunduran süslemeleri de barındırmaktadır.

Tarihi merkezden biraz daha uzaklaştıkça yapı biçimlenmelerinde kübik yaklaşımları yoğunlukla görebilirsiniz (Resim 23). Prag'ın modern tavrı kübik yaklaşımlarında daha net okunmaktadır. Kentin bir başka ünlü meydanı ise Vaclav 'dır (Resim 24 ve 25). Bu meydan, tarihte pek çok kutlamalara, eylemlere ve gösterilere ev sahipliği yapmıştır. Aynı zamanda Yeni Kent Meydanı olarak da anılan bu yer çevresindeki mimari yapılaşmanın da yakın tarihli modern üsluplardan etkilendiği açıktır. Özellikle kübik oluşumların izleri meydandaki çok katlı yapılarda mevcuttur. Fakat tamamen modern söylemler de hâkim değildir. Bazı bitişik nizam yapıların cephelerinde art nouveau izleri de rahatlıkla görülebilmektedir (Resim 26).

Prag'ın geleneksel mimarisi üzerine modern yaklaşımlarının yeni kentteki izlerini Frank Gehry ile sürmeye devam edebilirsiniz. Gehry, Prag'ın modern yaklaşımını üst seviyelere taşıyarak döneminin çokça tartışılan mimarı olmuştur. Dancing House çağdaş konstrüksiyonları ve farklı tasarım yaklaşımı ile Prag'ın gözde mekânlarından biri haline gelmiştir (Resim 27). Tarihi sıra apartmanlarının yanında güncel tarzı ile Prag için oldukça cesur bir yaklaşım olduğu açıktır. Bina köşe parseli yerleştirilen biri cam-çelik diğeri betonarme konstrüksiyona sahip

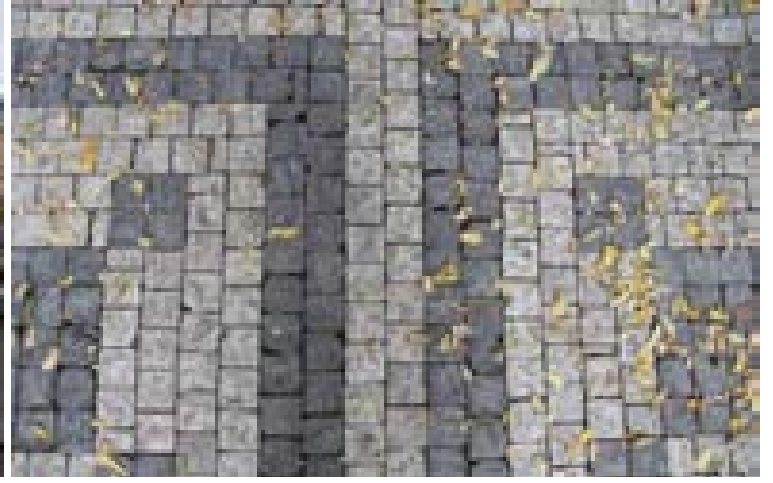
26

27

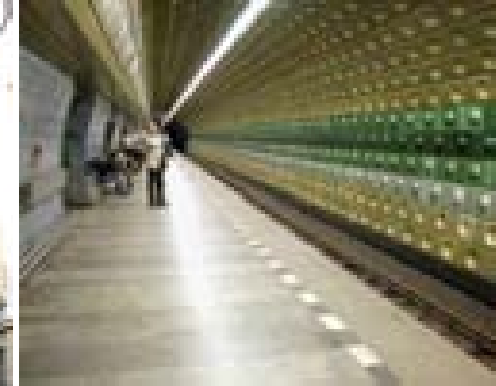

28

29

30

31

32

33

34

ORADAYDIK ▲ 77

deforme edilmiş iki silindirik yapıdan oluşmaktadır. Yapı “Ginger Rogers ve Fred Astaire” diye de anılmaktadır. Deforme edilen kütlelerin dans eden bir çift e benzetilmesi yapıyı ilginç ve çekici kılan bir başka yönüdür. Cam-çelik konstrüksiyona sahip bina ofis, restoran ve kafe hizmeti verirken, betonarme konstrüksiyona ve hafif dalgalı formda bitişik nizamdaki diğer yapılara dokunmakta olan bina, otel hizmeti vermektedir (Resim 28). Ayrıca cephesindeki pencerelerin düzensiz bir araya gelişleri yapıda hareketli bir etki yaratmaktadır. Yine çatı terası size içeceğiniz eşliğinde Prag manzarası seyretmeye izin vermektedir.

Prag gezmek için size farklı şekillerde ulaşım alternatifi sunmaktadır. Vltava nehri boyunca gezmek veya birbirinden farklı tasarımlarla süslenmiş Arnavut kaldırımlar (Resim 29) da yürümek size bambaşka bir keyif veren bir rota sunarken, eski rengarenk tramvaylar (Resim 30) veya çağdaş anıtsal tasarımlara sahip metro istasyonları kenti gezmek için tercih edilen diğer araçlar olabilir (Resim 31).

Sadece mimari değil sanatın da benzersiz örnekleri ve çeşitleriyle bu şehirde karşılaşmak olasıdır. Kentin sokaklarında gezerken dikkati çeken heykeller (Resim 32, 33 ve 34) bu çeşitliliği kentin sakinleri ve ziyaretçilerine sunmaktadır. Farklı müze deneyimleri ve kentteki galerilerde yapılan sergiler aynı zamanda Prag’ın bir sanat şehri olduğunun kanıtıdır. Muscha, Dali, Warhol bu şehirde herhangi bir zamanda herhangi bir günde sergisini gezeceğiniz sanatçılardan sadece birkaçıdır.

Prag mimari geleneğini ve kültürünü iyi bir şekilde muhafaza eden Avrupa kentlerinden biridir. Aynı zamanda çağdaş yaklaşımlarını da bu koruma kültürüyle başarıyla kurgulayarak sentezlemiştir. Dolayısıyla bu şehirde tarihi bir binaya yapılan güncel mekânsal ekler her daim o yapıya aitlik hissi veren titizlikle inşa edilmektedir. Bu yazıda aktarılanlar Prag’ın mimari ve sanatın eşsiz deneyimlerinin sadece bir kısmıdır. Bir dahaki seyahatimizde bizi karşılayacak farklı sürprizlerin olacağı da aşîkârdır.

Fotoğraf ar: Cüneyt Kurtay, Esma Eroğlu

Serbest MİMAR Magazine - Issue 29

SUMMARY

We are meeting you again with a different and rich content in our 29th issue

The "Desktop" section is for designs which are completed or ongoing; it includes a selection of projects; of ice, commercial building, housing, public building, hotel and university campus.

You will find the news of activities that Turkish SMD, Istanbul and Izmir SMDs have performed during the past in “SMD” section.

In the “Collared Picture” section, there is an article by Behiye Isik (Boran) Aksulu about the architect Eren Boran who died in the past months.

And the “Good Things” section contains an information about the 16th National Architecture Exhibition and Awards Prize, and there is an article by professor Jale N. Erzen about the 2018 Pritzker Prize winner Balkrishna Doshi.

In the “File” section, the edited by Doc. Dr. Figen Kıvılcım Çorakbaş’s contains 4 works which are being about “Restructuring in Architecture” theme.

In the “Project” section; The Cappadocia Museum project, designed by Omer Selçuk Baz, Okan Bal, Ece Özdere, Simge Kutsal, Elif Tuğçe Sarihan, Ege Battal, Burçin Akcan, Fatih Korkmaz, Cihan Poğan, Firdevs Ermiş and Atakan Koca,

In the "NEW" section, we shares details of the 3 major projects which were conducted in Cappadocia life, Ahiler Development Agency Service Building, Paşabağrı Ören Yeri Environment Organizing Design Project, Museum-Salon structure and Ordu University Emin Çetinceviz Central Library.

In the “Competition” section, the topic will be about award winning projects in Elazığ Municipality Urban Design and Architectural Project Competition.

The “Outward View” section which is a new section in our poster starting from this version. Architect Omer Kanpak will take a look at the forgotten modernist structures in England.

Finally, in the section “We were there”, we will meet you with impressions of Prague city from Prof. Dr. Cüneyt Kurtay and Esma Eroğlu’s.

Журнал "Свободный Архитектор", выпуск 29-й.

СЖ - ЖАЖЖ -

Снова рады встрече и в очередной раз в воскресенье 29-ое в Лужниках с журналом. Мы общались с делами наиболее наболевшими.

[illegible]

«Объедини Иероглифы», «Введенный Молдасе
Времени» «Синдиги» «Свободный Архив» «Вор
Ворода» «Ир и Сидбул» «Вражде» «Вражде» «В
«Объедини Свободный Архив» («SMD»).

1. Пове «Порядок» размыслы о на и о лл
 2. божени, бевренно о на у ед и б брене оран
 3. размыслы в вое о ер е сие о ь (оран) Аду.

Главе «Королев» Королев Желе. Ренновуе 16-ой Адинальной Прееии и Армии Мурной Ымаве, а также о Прееии Пример-2018 и ее победитель Алмаина ойи.

«Предварительные работы на тему «
«Суровый и Вареник» в лаге «лю»
работы в доверии и в выданных ораба».

⚡ **П**аве «Проект» ⚡ **В**ов «Вусл» ⚡ **В**асиль ⚡ **О** рабобо ⚡ **И**и
 ⚡ **Пр**оект ⚡ **Д**л ⚡ «**У**а ⚡ **И**а ⚡ **Д**о ⚡ **И**и», ⚡ **М**орье ⚡ **Б**ли ⚡ **В**ы ⚡ **О**ны
 ⚡ **У**ой ⚡ **А**й ⚡ **О**ров: ⚡ **М**ер ⚡ **С**ер ⚡ **У**а ⚡ **И**и ⚡ **Д**ан ⚡ **Ж**е
 ⚡ **Д**р, ⚡ **С**и ⚡ **У**а ⚡ **Д**л ⚡ **Л**и ⚡ **У**е ⚡ **С**ар ⚡ **В**ан, ⚡ **Ж**е ⚡ **Д**ал
 ⚡ **У**р ⚡ **И**и ⚡ **А**ж ⚡, ⚡ **а**и ⚡ **И**и ⚡ **О**р ⚡ **Д**а ⚡ **ж**и ⚡ **И**и ⚡ **П**ов ⚡, ⚡ **И**р ⚡ **Д**е
 ⚡ **р**и ⚡ **и** ⚡ **А**ж ⚡ **И**и ⚡ **О**д ⚡ **ж**а.

ⲛⲁⲩⲉ «ⲟⲩⲱ» ⲣⲁⲃⲓⲙⲁⲥⲟⲩⲟⲣⲥⲏⲁⲛⲓⲙⲧⲟⲣⲟⲥⲁⲗ
 ⲛⲓⲕⲁⲗⲁⲁⲇⲓⲛⲓⲛⲣⲁⲓⲱⲛⲟⲥ ⲁⲗⲏⲛⲱⲱⲁ ⲁⲗⲓⲣ
 ⲁⲗⲓⲛⲁ, ⲣⲟⲥⲟⲗⲁⲛⲁⲁⲗⲏⲟⲗⲁ ⲡⲁⲗⲁⲑⲁⲓⲣⲉⲛ-
 ⲣⲓ, ⲛⲁⲛⲓⲕⲁⲗⲁⲁⲇⲓⲛⲓⲛⲣⲁⲓⲱⲛⲟⲥ ⲣⲁⲃⲓⲙⲁⲥⲟⲩⲟⲣⲟⲥⲁⲗ
 ⲛⲓⲕⲁⲗⲁⲁⲇⲓⲛⲓⲛⲣⲁⲓⲱⲛⲟⲥ ⲁⲗⲓⲣ.

«Прощаю долги и прощаю в Архиве урно онур»,
а также во прощировании городов днаина дл
унигидлиса города лы, разва Вас Влве «онур».

На сд журнаЛ ВЪуаи доВрѣнаба, ѡзора
набѣа «~~Въ~~ѡда ѡ Вороны». ѡждо Вѣмсе на полла
аричѡр ѡсер анѣбуа делѣнази раѣьльниѣи
о баѣой одерниѡвой ариѡуре ириани.

Възвѣщеніе на сѣ въѣхавъ въ главу «ѣ быхъ были»
 прощѣе жъ и ѣхъ урѣи и ѣхъ а роу раѣхъ на о
 вои въ сѣлѣниѣ о городѣ Прага.

2000-2001

المجلة الدولية لدراسات حقوق الإنسان، العدد 1، 2011، ص 10.

ان قسم "طبخ الكتاب" الخارج التي تم الانتهاء من تصميمها أو التمسك
 اقل من ٢٠٠٠ من العدد من الخارج ذات المغلفة مثل كتاب، مشاتل لعلها
 يمكن مشاتل تحت الحرم الجامعي والطلاب.

فيما يتعلق بالسلطة وأحد الترميم قبله لسلطة الإرادة البوية القريبة.
 لسلطة الإرادة البوية في السطول و الإعر بالسلطة في اسم سلطة
 الإرادة البوية.

في عام "السيرة البنية" هناك حائل يتم بوجاهة إريك (بهرمان) من العبدان (نوري) ورائي (نوري) قد جاهدوا في الأسير العبدان.

ويحتوي قسم "التياء الجديد" على خبر مبرهن وموافق الصلة الوطنية
التياء على يد) وهذا على يد الفريقين) هذا (أولاً) من مذكرات لولاي
التياء هذا (أولاً) مذكرات

اسم "المطبخ" يعني على ما اعتادنا به مخرج "عمل الصلابة من صلبا"
من العروق (المطبخ) فيمن يطعمهم الناس (المطبخ)

[illegible]

وفي اليوم "الثاني" شارك كل الفصيل (3 مشايخ مهيبات أو قطاعات) في إلقاءها وهي جئني ألقى الكلمات الخاصة بالمرحوم مشايخ أوزون التطوير اليد و جئني لألقى الكلمات والبرقيات التي ألقاها المشايخ المهيبات الخاصة بالمرحوم.

وفي قسم "المسألة" يناقش موضوع هذا العدد هو المشاريع الخاصة التي
تم اقرار في سلسلة التصديق المعرفية. المشاريع المعنوية الخاصة بالنسبة الى

وفي اسم "الطريق من الخارج" الذي هو اسم جديد في مجلته اختار من هذا العدد على الجنس المعاصر، عبر كاليكس نظراً على المبنى العائلية الشدية في الطريق.

روحي القليل في قسم "الفا هوانا" خلفي بطول مج. هذه الحفلات والمطابخ كانت بروميسور. ان
هوانات كورالتي و اسما اورو اقم من مطبخي ارج

Translation : Çağla Mayda

Переводы: Natalia Troshina Soylu

Çağla Mayda : لترجمة

MİMARLIK
OFİSLERİ

SEKTÖR
TEMSİLCİLERİ

YATIRIMCI
KURUM VE
KURULUŞLAR

15

TSMD YAPI
SEKTÖRÜ
BULUŞMASI

22-23 Mart 2018 tarihlerinde
TSMD Mimarlık Merkezi'nde düzenlenen
15. Yapı Sektörü Buluşması'na katılımınızdan
ötrü teşekkür ederiz.

A Tasarım Mimarlık · SK Yüzey Teknolojileri · Alper Aksoy Mimarlık · Aselsan · Aysin Sevgi Mimarlık · Anba Rapor · Ayzen Mimarlık
ASO I. OSB · EBC Mimarlık · Belenco · Peker · Evren Yiğit Mimarlık · Dışişleri Bakanlığı · Hatırlı Mimarlık · Dalsan · Hazan Mimarlık
İlbank · Hilmi Güner Mimarlık · Işıklar Tuğla · İtez Mimarlık · Kültür ve Turizm Bakanlığı · MAY Yapı Tasarım · NG Kütahya Seramik
Öncüoğlu · ACP Mimarlık · Roketsan · RGGA Mimarlık · Pulver Kimya · SGB Mimarlık · Rönesans İnşaat · TH · İdil Mimarlık
Seranil Grup · Tulin Çetin Mimari Tasarım · Sağlık Bakanlığı · Uludağ Mimarlık · Şişecam Düzcem · Ven Mimarlık
TDKİ · Toplu Konut İdaresi Başkanlığı · Yazgan Tasarım · Tarkett Aspen · TPAO · Türkiye Petrolleri A.Ş. · Ymzinc · YDA İnşaat · Ylong

MİMARLIK
OFİSLERİ

SEKTÖR
TEMSİLCİLERİ

YATIRIMCI
KURUM VE
KURULUŞLAR

16

TSMD YAPI
SEKTÖRÜ
BULUŞMASI

20 - 21 Eylül 2018
TSMD Mimarlık Merkezi , Ankara

Hedeflediğiniz
Mimar ve Yatırımcılarla
Görüşme Fırsatı

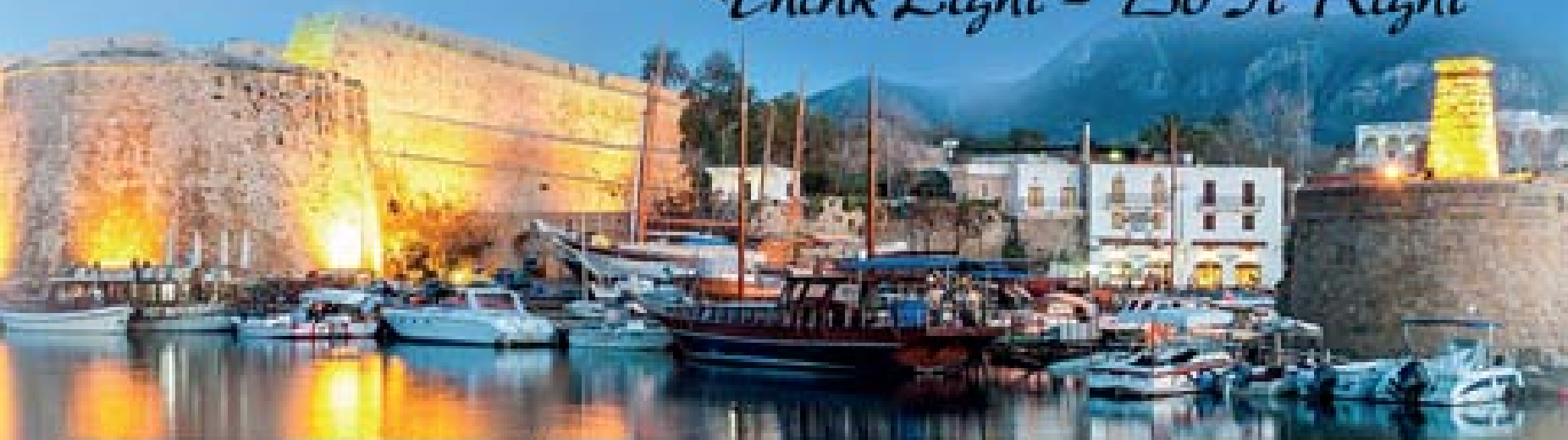
Yapı Sektörü Buluşması'nda siz sektör temsilcilerinizi ilk gün
yatırımcı kurum/kuruluşlarla, ikinci gün mimarlık ofisleriyle
bir araya getiriyoruz.

**5TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON THE USE OF
EPS GEOFOAM BLOCKS IN CONSTRUCTION APPLICATIONS**

9-11 MAY 2018 / KYRENIA - NORTHERN CYPRUS

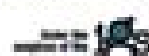
"Think Light - Do It Right"

MAIN SPONSORS

SUPPORTING ORGANIZATIONS

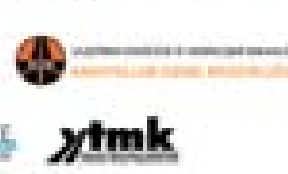
Conference proceedings will be
published by

GOLD SPONSOR

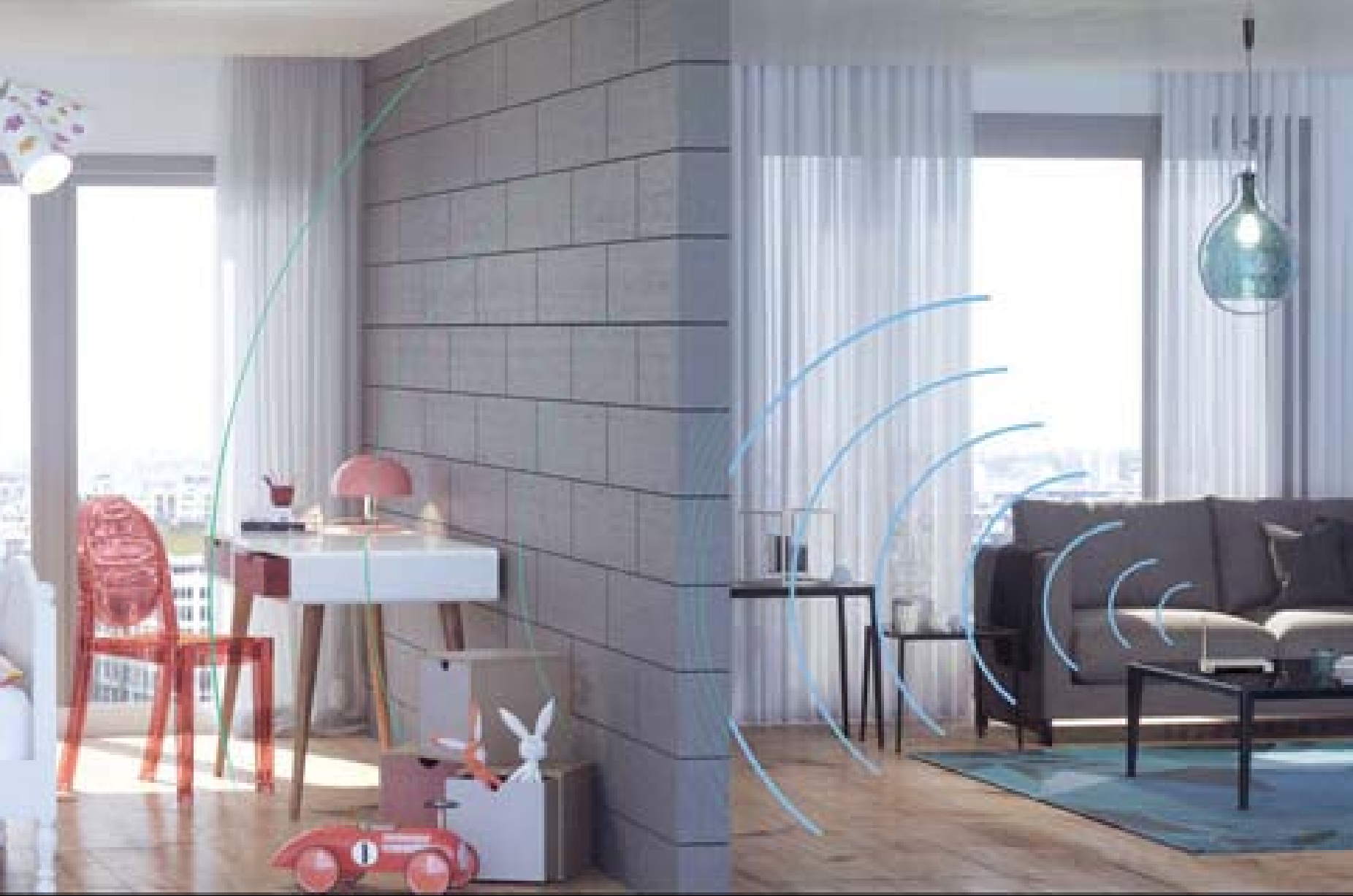

EXHIBITION AREA

www.geofoam2018.org

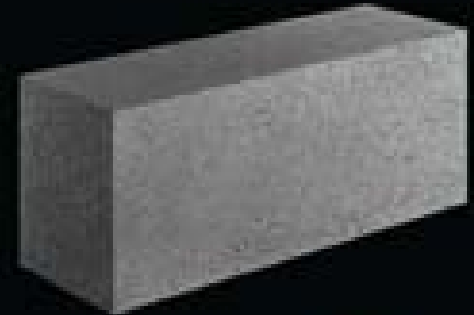
Yaşam alanlarınız için Elektromanyetik Kalkan **EMİBLOK**

Wi-Fi, GSM, 3G, 4.5G gibi elektromanyetik dalgalar hepimizin sağlığını tehdit ediyor.

Ar-Ge Merkezimiz tarafından geliştirilen nano teknolojik formülü EMİBLOK, radyo frekans bandında yer alan elektromanyetik dalgaları emerek sağlıklı yaşam alanları oluşturur. EMİBLOK, binanızın yaşam ömrü süresince %99'a varan oranda pasif koruma sağlar.

EMİBLOK, sevdiklerimizin sağlığına kalkan olur.

emiblok
www.akg-gazbeton.com

**Kendinden Yalıtımlı
Yeni Nesil
Duvar Sistemleri**

- * Ekoklinker 20s ile ilave yalıtıma gerek kalmaz.
- * Duvarlarda yoğusmaya izin vermez.
- * Güvenilir ve Sağlamdır.
- * Yangına Dayanıklıdır.

ısı yalıtımı

W/mK
λ0,075

• **KNABY INSULATION**

YAPIAR-GE